

**Právnická fakulta Masarykovy univerzity
obor Právo
Katedra právní teorie**

Profesní etika soudců a sociální sítě

Diplomová práce

Mgr. Klára Holásková

Brno 2019

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma **Profesní etika soudců a sociální síť** zpracovala sama. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použila k sepsání této práce, byly citovány v poznámkách pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.

V Brně 15. března 2019

.....
Mgr. Klára Holásková

Poděkování

Velké díky patří především rodině, která mé osobě vyjadřovala podporu i při studiu již v pořadí druhé vysoké školy. Nemenší vděk vyjadřuji také směrem k vedoucímu mé práce, JUDr. Martinu Haplovi, Ph.D., který po celou dobu k veškeré mé práci přistupoval trpělivě a velmi zodpovědně. Poslední, avšak stejně důležité poděkování patří všem těm, bez nichž by tato práce jen stěží vznikala, a sice všem justičním čekatelům, asistentům soudců a soudcům, kteří věnovali svůj drahocenný čas vyplnění dotazníku, na němž tato práce stojí.

Abstrakt

Diplomová práce nazvaná *Profesní etika soudců a sociální sítě* se věnuje tématu, jehož význam vzrůstá spolu s tím, jak za poslední dekádu dochází k rozvoji sociálních sítí. Jedná se o otázky, jak mohou soudci na těchto sítích vystupovat, aby jejich počínání bylo v souladu s etickým rámcem soudcovského jednání. Podstatnou část práce tvoří prezentace kvalitativního výzkumu, který byl realizován mezi justičními čekateli, asistenty soudců a soudci působícími na soudech v České republice. Poznatky, ke kterým jsme dospěli, jsme v závěru práce zformovali do možných doporučení na změnu stávající úpravy.

Klíčová slova

Soud, soudce, sociální sítě, sociální média, profesní etika, etika soudců, odpovědnost soudců.

Abstract

The diploma thesis called *Professional Ethics of Judges and Social Networks* deals with a topic, which has acquired importance as social networks developed throughout *the last decade*. These questions address participation of judges on such networks so that their actions are consistent with the ethical framework of a judicial conduct. A presentation of qualitative research, realized among the judicial trainees, judicial assistants and judges working in courts of the Czech Republic, constitutes a substantial part of the thesis. The gained knowledge and conclusions from this work were used to make recommendations for changing the current regulation. At the end of the work, we have formed.

Key words

Court, judge, social networks, social media, professional ethics, ethics of judges, responsibilities of judges.

Obsah

Seznam grafů	11
Seznam tabulek	13
Seznam pojmů a zkratk	15
I. TEORETICKÁ ČÁST	17
Úvod	19
1 Charakteristika základních pojmů	23
1.1 Morálka	23
1.2 Etika.....	25
1.3 Sociální sítě	29
2 Profesionální etika soudců	35
2.1 Etický kodex soudců.....	38
2.2 Etické meze působení soudce na sociálních sítích	44
2.3 Vybraná judikatura.....	48
3 Odpovědnost soudců	53
3.1 Trestní odpovědnost.....	53
3.2 Odpovědnost za škodu	54
3.3 Odpovědnost za přeštek.....	55
3.4 Kárná odpovědnost	56
3.5 Morální odpovědnost.....	58
4 Situace v zahraničí	61
4.1 Spojené státy americké	62
4.2 Kanada.....	64
4.3 Velká Británie	64
4.4 Polsko.....	65
4.5 Shrnutí poznatků z ostatních zemí	66

II. EMPIRICKÁ ČÁST	69
5 Výzkumný záměr a výzkumné otázky	71
6 Výzkumný soubor	73
6.1 Výběr výzkumného vzorku.....	73
6.2 Etické aspekty výzkumu	75
7 Použité metody	77
7.1 Metoda sběru dat.....	77
7.2 Metoda analýzy dat.....	78
8 Výsledky analýzy	81
8.1 Vztah respondentů k sociálním sítím	81
8.2 Problematika profesní etiky soudců očima respondentů.....	91
8.3 Shrnutí analýzy dotazníku	97
9 Diskuse	99
9.1 Diskuse výsledků dotazníků.....	99
9.2 Možnosti zlepšení stávající situace do budoucna v kontextu České republiky	102
Závěr	115
Použité zdroje	117
Monografie	117
Články 118	
Judikatura	121
Internetové zdroje.....	122
Právní předpisy	124
Příloha A Seznam oslovených soudů	127
Příloha B Dotazník zaslaný respondentům	129
Zadání diplomové práce	133

Seznam grafů

Graf 1: Zastoupení jednotlivých soudů v dotazníkovém šetření.	74
Graf 2: Rozložení respondentů dle toho, zda mají zřízený účet na jakékoli sociální síti a dle profesního zařazení.	83
Graf 3: Rozložení respondentů dle toho, zda mají zřízený účet na jakékoli sociální síti a dle věku.	83
Graf 4: Zastoupení počtu sociálních sítí, na nichž mají respondenti zřízený vlastní účet.	84

Seznam tabulek

Tabulka 1: Charakteristika respondentů dle pohlaví a věkového určení.	75
Tabulka 2: Charakteristika respondentů dle profesního zařazení a věkového určení.	75
Tabulka 3: Charakteristika respondentů dle pohlaví a profesního zařazení.	75
Tabulka 4: Ukázka tvorby kódů z datových výroků.	80
Tabulka 5: Ukázka seskupování kódů do subtémat a témat.	80
Tabulka 6: Identifikovaná témata v části nazvané <i>Vztah respondentů k sociálním sítím</i>	87
Tabulka 7: Identifikovaná témata a subtémata v části nazvané <i>Problematika profesní etiky očima respondentů</i>	94

Seznam pojmů a zkratk

ES Unie	– Etický soud Unie, zřízený Soudcovskou unií České republiky
Listina	– Usnesení č. 2/1993 předsednictva ČNR o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku ČR
NSS	– Nejvyšší správní soud České republiky
SU ČR	– Soudcovská unie České republiky
TZ	– Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
ÚS	– Ústavní soud České republiky
Ústava	– Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
ZOS	– Zákon č. 82/1998 Sb., zákon o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)
ZKŘ	Zákon č. 4/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů
ZP	– Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich
ZSS	– Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích)

I. TEORETICKÁ ČÁST

Úvod

„Kdyby soudcové všechno, ale naprosto všechno věděli, nemohli by také soudit; jen by všemu rozuměli, až by je z toho srdce bolelo.“¹
Karel Čapek

V článku zveřejněném na portálu *Česká justice* z poloviny roku 2017 je uvedeno, že „většina soudců svůj profil na sociálních sítích raději nemá nebo je na něm více či méně neaktivní“² Bohužel v článku není uvedeno, z jakých zdrojů autorka článku čerpala, aby bylo možné porovnat, nakolik toto tvrzení koreluje s rozmachem sociálních sítí v uplynulém desetiletí či s věkem soudců. Rovněž je otázkou, jestli tento tvrzený stav vydrží i do budoucna, kdy bude do talárů „dorůstat“ nová generace soudců, která je téměř od raného dětství zvyklá pohybovat se v internetovém světě a která vytvořený účet na sociální síti přijímá s větší přirozeností než jak je tomu v případě starších generací. S ohledem na to je možné očekávat, že téma vystupování soudců na sociálních sítích bude aktuální a možná i poněkud ožehavé ještě po nějakou dobu.

Ať už se názory na vystupování soudců na sociálních sítích různí, je nutné si uvědomit, že soudci nejsou stroje na vydávání rozhodnutí, nýbrž jsou také „pouze“ lidmi, kteří musí čelit vnějším společenským vlivům přímo nesouvisejícím s výkonem jejich soudcovského povolání. Vyjádřeno slovy Jana Sokola, soudce nelze stavět „do postavení člověka na poušti, který se s nikým nestýká, aby ho neovlivnil.“³ Druhou stranou mince však je nadání soudců mocí rozhodovat o životech ostatních lidí, a tudíž všichni zřejmě cítí, že na soudce musí být kladeny větší nároky, než jak je tomu u většiny ostatních profesí. Chování a jednání jednoho

¹ ČAPEK, Karel. Povídky z jedné kapsy. Fragment, Albatros Media a.s., 2012, s. 117.

² PASEKOVÁ, Eva. Soudci dostali manuál, jak se chovat na internetu. Nemají „lajkovat“ politiku nebo uzavírat podezřelá přátelství. *Česká justice* [online]. Media Network s.r.o., publikováno 22. 6. 2017 [cit. 14. 12. 2018].

³ SOKOL, Jan. K etickému kodexu. In: O soudcovské etice - sborník z přednášek a seminářů. *Soudcovská unie* [online]. Soudcovská unie ČR, © 2011 [cit. 19. 1. 2019].

konkrétního soudce je střípkem mozaiky společně utvářející celou společnost a stát jako takový, neboť na soudcích záleží, zda veřejnost věří v soudní moc a zda tato pokládá za smysluplné respektovat zákony.⁴ Nicméně soudce sám se nenachází v příliš jednoduché pozici, když zároveň se od něj očekává, že si bude držet určitý odstup od veřejného dění, avšak současně musí mít o věcech veřejných dobrý přehled, aby mohl vykonávat svou funkci s potřebnými kvalitami. Pouze takový soudce, jenž je schopen postihnout a přijmout význam a odpovědnost soudcovské role, a jenž dokáže akceptovat jisté limity pro své chování a jednání, může být skutečnou autoritou v očích veřejnosti.⁵

Podle nedávno zesnulého Jana Vyklického je etika tím nejvýznamnějším tématem, kterému by se právníci měli věnovat.⁶ Pravdou ovšem je, že v České republice není profesní etice právníků obecně věnovaná taková pozornost, jakou by si tato problematika zasloužovala. Není u nás zvykem, že by se téma profesní etiky objevovalo v osnovách jako povinný předmět vyučovaný na právnických fakultách. Specificky v oblasti soudnictví navíc ještě stále nebyl přijatý etický kodex, který by jednotně nastoloval společná etická pravidla všem soudcům. Tato pravidla nemohou za současného stavu suplovat *Etické zásady chování soudce* vydané SU ČR, když SU ČR sdružuje přibližně polovinu všech českých soudců, jakož ani stávající zákonná ustanovení v ZSS, ani judikatura kárných soudů. Právní předpisy i judikatura plní spíše technickou funkci spočívající v ustanovování mantinelů chování či ve výkladu zákonných formulací.⁷ Tuto „díru v systému“ u nás

⁴ ZEMANOVÁ, Daniela. Otázky, které si (ne)klademe o proměnách odpovědnosti soudce v dnešní společnosti. *Právní prostor* [online]. ATLAS consulting spol. s r.o., publikováno 28. 5. 2018 [cit. 10. 12. 2018].

⁵ KREJČÍ, Helena. Předmluva. In: O soudcovské etice - sborník z přednášek a seminářů. *Soudcovská unie* [online]. Soudcovská unie ČR, © 2011 [cit. 14. 12. 2018].

⁶ VYKLICKÝ, Jan. Etika právnického stavu. *Bulletin advokacie* [online]. Česká advokátní komora, publikováno 13. 10. 2017 [cit. 10. 12. 2018].

⁷ VYKLICKÝ, op. cit.

částečně nahrazují média svou činností, která v rámci veřejných diskusí téma profesní etiky příležitostně rozdmýchávají.

Cílem této práce je analyzovat otázku působení soudců na sociálních sítích, se zaměřením na dovozené a zakázané aktivity soudců v této sféře, která za poslední dekádu zaznamenala progresivní rozvoj. Abychom daným cílům mohli důstojně dostát, rozhodli jsme se přímo podívat na praxi panující na soudech v České republice. Prostřednictvím dotazníkového šetření jsme zjišťovali, jaký je skutečný vztah soudců (a to těch současných i budoucích, vzešlých z justičních čekatelů a asistentů soudců) k sociálním sítím a k oblasti profesní etiky soudců. Zajímalo nás, jestli oslovení soudci vnímají etická pravidla jako užitečnou pomůcku při výkonu funkce i mimo ni, zda si uvědomují nutnost udržovat standard soudnictví na nejvyšší možné úrovni a jak pohlíží na úpravu těchto pravidel, a to (nejen) v kontextu specifické oblasti sociálních sítí.

1 Charakteristika základních pojmů

Považujeme za nutné ze všeho nejdříve čtenáře seznámit se základními pojmy, s nimiž budeme v rámci této práce na mnoha místech pracovat. Jen při správném uchopení a porozumění těmto pojmům je možné dosáhnout cílů této práce.

1.1 Morálka

Původ pojmu morálka vychází z latinského *mos* (v množném čísle *mores*), což lze volně přeložit jako mrav, zvyk, obyčej. Morálku pak označujeme jako souhrn hodnot, požadavků, pravidel, postojů a přesvědčení ve vztahu k jednání člověka, které každé lidské jednání ovlivňují a regulují v reálném čase a prostoru. Jedná se o způsoby, kterými je definováno, co je dobré a špatné, přičemž právě díky morálce je možné lidské jednání posuzovat skrze etické hodnoty. Chápání morálky a tudíž i pohled na hodnoty se vyvíjí v čase, s možnými odlišnostmi v různých kulturách a lidských společenstvech. Morálka je systémem morálních norem, přičemž tyto morální normy se od právních norem mimo jiné liší tím, že nejsou soudně vymahatelné a že za jejich porušení nehrozí člověku trestní odpovědnost. V případě morálky i práva však hovoříme stejně jako o normativních systémech, představujících soubor ustálených pravidel lidského chování a jednání. Morální normy jsou utvářeny v rámci společnosti a následně jsou i v rámci dané kultury předávány dál z generace na generaci. Jestliže je nějaké jednání určité osoby v souladu s těmito obecně platnými a uznávanými pravidly, hovoříme o něm jako o jednání morálním či mravním. Společnost má za cíl usměrnit chování a jednání lidí, kteří jsou její součástí, a to s ohledem na její zájmy, a rovněž vykonává kontrolu a působí na jedince skrze sociální tlak, např. v podobě opovržení či uznání. Nicméně nutno dodat, že v případě porušení morálních norem se může morálně vyspělý jedinec-porušitel vystavit i vlastním sankcím, vycházejícím z jeho nitra, a to v podobě pocitů viny či výčitek svědomí. Morálka se tak skládá z toho, jak by se člověk měl chovat a jednat, aby toto nebylo v rozporu se společenskými

normami chování a jednání. Klasickou formou obecné morální zásady je tzv. zlaté pravidlo, které vychází z reciprocity, tedy ze vzájemnosti v jednání mezi lidmi, vyjadřující myšlenku, že člověk by neměl druhému činit to, co sám nechce, aby mu bylo ze strany druhých bylo činěno.

V kontextu morálky je možné hovořit o jejích jednotlivých poddruzích, kterými je například subjektivní morálka, objektivní morálka nebo pozitivní morálka. Subjektivní morálkou rozumíme konkrétní představy o tom, jaké jednání je vhodné a jaké naopak nevhodné, jaký způsob života by si lidé ve společnosti měli či neměli zvolit apod. Všechny tyto představy však nemusí vždy být v souladu s objektivní morálkou, která představuje jakýsi ideální stav odtržený od reality, kterému by se společnost měla snažit co nejvíce přiblížit. Nesoulad mezi oběma typy morálky může být buďto takového charakteru, kdy subjektivní morálka konkrétního jedince bude „silnější“ než objektivní morálka, v důsledku čehož se bude tento jedinec chovat a jednat enormně mravně. Druhým možným případem je odchylka od objektivní morálky, která bude mít za svůj důsledek patologické chování a jednání určitého jedince, který bude vůči zbytku společnosti vystupovat nemorálně.⁸ Pozitivní morálka se vyskytuje ve společnosti a lze ji nalézt uvnitř sociálních vztahů. Je morálkou skutečně přijatou a sdílenou danou sociální skupinou. Představuje vzory (pravidla) chování, na něž určitá společnost nahlíží jako na dobré či špatné, a díky kterým je možné rozhodnout, co by se mělo a nemělo dělat. Jedná se tedy mimo jiného o výsledek shody příslušníků určité společnosti na tom, jaké hodnoty považují za ty základní, jež by se měly dodržovat a chránit. Zmiňujeme-li pozitivní morálku, je nutné vypořádat se alespoň na minimální úrovni s pojmem kritická morálka, která je prohlášením o tom, co je obecně morálně pravdivé, zatímco pozitivní morálka je prohlášením o tom, co za morálně pravdivé považuje většina lidí v určité společnosti a jde tedy

⁸ MORÁVEK, Jakub. Model práva – vztah práva a morálky. *Bulletin advokacie* [online]. Česká advokátní komora, publikováno 22. 3. 2013 [cit. 13. 12. 2018].

o jakousi společenskou praxi. Kritická morálka představující „základní morální principy, užívané v kritice aktuálních sociálních institucí, včetně pozitivní morálky“⁹, zahrnuje morální úvahy, které jsou pravdivými a odůvodněnými bez ohledu na to, zda jsou přijaty společností.

1.2 Etika

Kořeny pojmu etika sahají hluboko do starověku, kde se jí zabývala celá řada významných myslitelů, včetně Aristotela, který bývá považován za otce etiky, když tohoto pojmu užíval ve svých dílech *Etika Eudémova* a *Etika Nikomachova* jako názvu pro teoretické disciplíny, které na lidské jednání nahlížejí z pohledu dobra a zla. Etymologie etiky vychází z řeckého slova *éthos*, vyjadřující mrav, zvyk, obyčej či charakter.¹⁰ V současnosti je etika filozofickou naukou, která se zabývá vztahem mezi lidským jednáním a morálními hodnotami, tedy rozlišováním dobra a zla. Etika usiluje o nalezení a formulování základů, na nichž stojí morálka.¹¹

Etiku je možné členit dle různých kritérií, jako je například teoretičnost versus praktičnost etického přístupu, hodnotící versus nehodnotící pojetí či dle objektu zájmu. Základními etickými přístupy je etika deskriptivní, etika normativní, metaetika a etika aplikovaná. První jmenovaná, deskriptivní etika, jak vyplývá z názvu, popisuje zastávané hodnoty a morální soudy napříč různými společnostmi, aniž by tyto jakkoli hodnotila a přikládala jim pozitivní či negativní nálepky. Vychází přitom z relativní platnosti těchto hodnot, které se nevyskytují univerzálně ve všech kulturách, nýbrž liší se dle svého širšího kontextu. Co více, k jejich změnám a vývoji dochází rovněž v důsledku působení času. Cílem deskriptivní etiky je co nejpřesněji a nejobektivněji definovat oblast morálky právě v kontextu jednotlivých kultur, subkultur, národů, etnik, kmenů a dalších

⁹ HART, Herbert L.A. *Law, Liberty, and Morality*. Stanford University Press, 1963, s. 20.

¹⁰ JANOTOVÁ, Helena; SCHELLE, Karel; SCHELLEOVÁ, Ilona. *Profesní etika*. Praha: Eurolex Bohemia, 2005, s. 13.

¹¹ NEČADOVÁ, Věra. *Veřejná správa*. Vysoká škola polytechnická Jihlava, 2009. s. 102.

sociálních skupin.¹² Aby tyto cíle mohly být naplněny, je vyžadována úzká spolupráce deskriptivní etiky s dalšími vědními obory, jako je zejména sociologie, historie, sociální a kulturní antropologie, religionistika, etnologie. Dalším etickým přístupem je normativní etika, jež bývá rovněž nazývána jako preskriptivní. Na rozdíl od dříve jmenované deskriptivní etiky, normativní etika si klade za cíl nalézt a objasnit obecné principy, řídící správné jednání. To znamená, že zkoumá kritéria, na základě kterých je možné určit, jaké jednání je morálně správné a jaké nikoli. Dle tzv. otázek povinností, které si klade, rozlišujeme otázky deontologické a otázky axiologické. Deontologie (teorie obligace) zkoumá takové normy, jež stanovují a regulují jednání lidí dle toho, co má či musí být, soustřeďuje se na stanovení norem správného jednání. Naopak axiologie (teorie hodnot) se táže po tom, co je dobré, či dokonce co je tím nejvyšším dobrem v té které etické teorii. Pod přístup deskriptivní etiky, a konkrétně pak pod etickou deontologii, spadá podmnožina nazvaná profesní etika, která bude více rozebrána dále. Od dvou předchozích etických přístupů musíme odlišovat metaetiku, která někdy nese také označení analytická etika, neboť se zaměřuje na jazykovou stránku a etické termíny, které jsou v kontextu etiky norem používány. Otázky, jimiž se metaetika zabývá, kam se řadí příkladmo existence morálního poznání, motivační význam morálních postojů či existence morálních faktů, Tomáš Sobek nazývá jako „otázky druhého řádu“.¹³ Přístup metaetiky se táže po metafyzických, epistemologických, sémantických a psychologických předpokladech morálních soudů, pojmů a postojů. Mezi její hlavní směry se řadí morální realismus, morální expresivismus, morální fikcionalismus a etický intuicionismus.¹⁴ Posledním etickým přístupem, o kterém se zmíníme, je aplikovaná etika, snažící se zjednodušeně řečeno o přenesení obecných principů na konkrétní případy. Při střetu s určitými etickými problémy usiluje o zodpovězení konkrétních

¹² BRÁZDA, Radim. *Úvod do srovnávací etiky*. KLP Praha, 1998, s. 141.

¹³ SOBEK, Tomáš. *Nemorální právo*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR; Plzeň: Aleš Čeněk. 2010, s. 9.

¹⁴ SOBEK, op. cit.

morálních otázek, což může být značně obtížné. Co více, mezi normativní etikou a etikou aplikovanou bychom jen stěží našli jasnou hranici dělící od sebe oba tyto etické přístupy. Aplikovaná etika prosakuje do běžného života, a tak se s etickými otázkami každý jedinec setkává více či méně takřka každodenně, a to v rámci soukromé i pracovní sféry. Vzhledem k tomu, že některé profese mají k etickým otázkám blíže než jiné, jednotlivé oblasti aplikované etiky můžeme dále dělit dle profesního kritéria na etiku lékařskou, obchodní, environmentální, právníckou apod.

1.2.1 Vztah morálky a etiky k právu

Otázka vlivu morálky na právo a opačně práva na morálku byla v minulosti, zejména před Velkou francouzskou revolucí, než se začala realizovat myšlenka kodifikace práva, velmi ožehavým tématem. Co se morálky a práva týče, nejprve je nutno uvést, že se jedná o dva normativní systémy, jejichž vzájemný vztah v minulosti prošel spletitým vývojem. Z pohledu historie by se dalo říci, že oba normové systémy se vyvíjely společně, viz například křesťanské Desatero či Chamurappiho zákoník, kde je možné nalézt tzv. kodexovanou morálku či odraz hodnotového systému dané společnosti.¹⁵ Jak právo, tak i morálka regulují lidské jednání takovým směrem, aby bylo společensky konformní. Vztah mezi oběma systémy by snad měl být vztahem harmonickým, kdy by právní normy ve své podstatě měly kopírovat morální představy ve společnosti panující. Pokud se budeme ptát po odlišnostech morálky a práva, měli bychom se zaměřit na jejich subjekt, zdroj normativity, povahu norem a cíl jednání. Co se subjektu týče, v případě morálky i práva je subjektem jedinec, který je nositelem morálních ctností či práv a povinností. Zdrojem normativity v případě morálky je morální volba jedince, kdežto u práva se jedná o stanovení povinností skrze vůli zákonodárce, popřípadě vycházející z činnosti soudců. Morální normy jsou

¹⁵ MACHALOVÁ, Tatiana. In HARVÁNEK, Jaromír. a kol. *Teorie práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 61.

nevynutitelné, při jejich respektování hraje roli pouze svědomí a tlak ze strany veřejnosti, zatímco právní normy jsou vynutitelné a jejich porušení je sankcionovatelné. Co více, na rozdíl od těch morálních norem, co do svého původu starších, které jsou více těžkopádné a stabilní, právní normy jsou pružnější a přizpůsobivější aktuálním potřebám. Cílem morálního jednání je vznik takových mezilidských vztahů, které umožňují zachovat žádoucí prvek sociální kooperace a zajistit tak fungování jedince ve společnosti. Dle Tomáše Sobka má morálka „*primárně společenskou funkci. Morálka umožňuje řešit koordinační problém, jak žít spolu v míru a prosperitě.*“¹⁶ Kdežto v případě právního jednání je cílem vytvoření spravedlivých a rovnoprávných vztahů mezi jedinci na území určitého státu. Vztahu práva a morálky se věnuje disciplína s názvem právní filozofie.

Morálka určuje hodnotový obsah práva, kterému dává smysl. Známé dictum Georga Jellineka, představitele právního pozitivismu, říká, že právo je minimem morálky. Méně známá je však správná interpretace tohoto velmi často z kontextu vytrhovaného výroku. Mylně totiž bývá tato Jellinekova poučka interpretována tak, že právo je podmnožinou morálky, a tudíž že každá právní norma nutně musí být současně i normou morální, přičemž opačně to neplatí. Jak uvádí již citovaný Tomáš Sobek, Jellinek tímto poněkud nevhodně učiněným vyjádřením snad jen chtěl říci, že právo má pouze minimálně ambice pokrývat ty z norem, které zaručují zachování společnosti.¹⁷ Později pod vlivem událostí, jako je nástup osvícenství a kodifikace práva, docházelo ke stále většímu odtržení práva od morálky. Nicméně určité propojení mezi obojími ve společnosti stále existuje, neboť absolutní oddělení obou by bylo „*fakticky jen organizované násilí vůči jejím*

¹⁶ SOBEK, Tomáš. O povaze morálních důvodů. *Filosofie dnes* [online]. 2012, roč. 4, č. 2, s. 5-18 [cit. 5. 1. 2019].

¹⁷ SOBEK, Tomáš. Nichts anderes als das ethische Minimum. *Teorie práva* [online]. Teorie práva – blog o teorii práva, filosofii práva a věcech souvisejících, publikováno 22. 6. 2009 [cit. 15. 12. 2019].

členům“.¹⁸ Skrze právo dochází k ochraně základních hodnot ve společnosti, a zároveň může právo ovlivňovat a formovat morálku. Nutno však podotknout, že není možné právo využívat k tomu, aby skrze něj docházelo k vynucování morálky, neboť pokud se jedinci ve společnosti budou chovat a jednat morálně jen proto, že je to vyžadováno právem, které disponuje prostředky k vynucení určitého chování a jednání, nebude toto možno označovat za jednání na základě morálky. Nezapomínejme, že „legalizace morálky může vést k „demoralizaci“ morálky“.¹⁹

1.3 Sociální sítě

Souslovím sociální sítě vyjadřujeme podmnožinu pojmu sociální média, která jsou formou sdělovacích prostředků mezi lidmi. Médium obecně slouží jako nástroj pro zprostředkování komunikace ve společnosti, neboť umožňuje přenos sdělení v prostoru a čase. Sociální média skrze mobilní a internetové technologie vytváří platformu, na které je jedinci umožněno „okamžitě reagovat, editovat, komentovat a jinak zasahovat do textu či obsahu média.“²⁰ Vedle sociálních sítí pod sociální média spadají také blogy, systémy wiki a další prostředí. Pro účely této práce se blíže zaměříme na sociální sítě, na které je možné nahlížet jako na prostředek sloužící k tomu, aby mezi dvěma či více aktéry probíhala komunikace, čímž právě dochází ke vzniku sítě mezi nimi, a to i bez jejich fyzického kontaktu. Boydová a Ellisonová sociální sítě definují jako stránky umožňující uživateli vytvořit si veřejný, popř. poloveřejný profil, dále síť protkanou jednotlivými kontakty-

¹⁸ MORÁVEK, op. cit.

¹⁹ SOBEK, Tomáš. *Právní myšlení: Kritika Moralismu*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR; Plzeň: Aleš Čeněk., 2011, s. 20.

²⁰ BOUDA, Tomáš. Sociální média. *Inflow: information journal* [online]. Kabinet informačních studií a knihovnictví, Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, 2009, roč. 2, č. 8, [cit. 11. 1. 2019].

dalšími uživateli, s nimiž chce být konkrétní uživatel v kontaktu, a v neposlední řadě je možné na nich sledovat propojení ostatních uživatelů sociálních sítí.²¹

Tento ještě stále poměrně nový fenomén mění nejen oblast mezilidských vztahů, ale rovněž představuje nové médium, kdy se dostávají do pozadí tradiční zdroje informací, jako jsou tištěná média či rozhlasové stanice. Sociální sítě, na rozdíl od svých předchůdců, kterými byly zejména diskusní servery a weblogy, nabízí svým uživatelům tzv. „vše v jednom“, tedy komunikaci, sdílení obrazového i zvukového obsahu, vzájemné hodnocení těchto příspěvků, jakož i propojování a navazování interakce mezi jednotlivými aktéry. Typickým znakem sociálních sítí je to, že samy o sobě nedisponují žádným obsahem, nýbrž pouze obsahem vkládaným jeho uživateli.²² Obrazně můžeme vyjádřit, že sociální sítě přenesly do digitálního světa technologií vztahy a vazby mezi lidmi existující v reálném prostředí založeném na osobní interakci.²³

Dnešní doba umožňuje, aby každý jedinec otevřeně vyjadřoval své názory a postoje a nabízel je tak veřejně druhým lidem, aniž by si například musel zaplatit za prostor v tradičních médiích. Sociální média lidem poskytují prostor pro vyjádření jejich niterných mínění, která de facto jedním kliknutím může člověk sdílet s nespočetným množstvím druhých osob. Mohlo by se zdát, že díky této nové platformě mohou lidé snáze vyjadřovat své názory, avšak druhou stranou této „svobody“ je to, že lidé spíše inklinují k již viděným a slyšeným názorům uveřejněným na těchto médiích²⁴, a to tím více, čím společensky prestižnější osoba názor veřejně vyslovila. I tento fakt je třeba brát v potaz při nahlížení

²¹ BOYD, Dannah. M.; ELLISON, Nicole. B. Social network sites: Definition, history, and scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication* [online]. 2007, vol. 13, no. 1, s. 210-230 [cit. 10. 12. 2018].

²² KIRKPATRICK, David. *Pod vlivem Facebooku: příběh z nitra společnosti, která spojuje svět*. Brno: Computer Press, 2011.

²³ PAVLÍČEK, Antonín. *Nová média a sociální sítě*. V Praze: Oeconomica, 2010.

²⁴ ŠTEFANEC, Milan; VALŮCH, Jaroslav. *Člověče, zapoj se!* Brno: Nesehnutí Brno, 2013.

na problematiku působení soudců v kontextu sociálních sítí. Níže se blíže zaměříme na hlavní zástupce online sociálních sítí.

1.3.1 Facebook

Psal se rok 2004, když tehdejší student Harvardu Mark Zuckerber založil sociální síť s názvem Thefacebook, původně vysokoškolský projekt sloužící pouze pro studenty Harvardské univerzity k vyhledávání ostatních spolužáků a navázání komunikace s nimi. Postupem času se však tato platforma celosvětově rozšířila a dosáhla maximálního možného úspěchu.

Facebook funguje takovým způsobem, že každý jeho uživatel si zřídí pomocí své e-mailové adresy a hesla svůj vlastní profil, na který si může dle libosti nahrát profilovou a úvodní fotografii a zveřejnit jakékoli informace o sobě. Současně je každému uživateli Facebooku umožněno, aby prostřednictvím tohoto kanálu publikoval nejrůznější texty a obrazový i zvukový materiál. Kromě toho Facebook nabízí možnost tzv. „přidávat si do přátel“ ostatní uživatele, a to bez ohledu na to, zda mezi těmito existují nějaká vazba i v reálném životě. Mít někoho v přátelích s sebou přináší i odběr veškerých informací, které druhý uživatel bude sdílet s ostatními přáteli, ať už jsou vyjádřeny přes kterýkoli z nabízených typů komunikátů, kterým může být kromě zprávy status, komentář, popis příspěvku, událost či členství ve skupině. Z pohledu psychologického tato platforma zcela naplňuje lidskou potřebu sdílení a potřebu vytvářet něco společného mezi lidmi, s přesahem do každodenního života.²⁵

1.3.2 Twitter

Twitter je sociální službou vycházející z tzv. microbloggingu, který představuje jasné a výstižné sdělení obsahu na omezeném prostoru prostřednictvím krátkých zápisů s pevně daným maximálním počtem znaků. Jeho smyslem je zodpovědět

²⁵ SEMRÁDOVÁ, Ilona. *Péče o jazyk a komunikaci: péče o logos jako smysluplnou řeč*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta. 2010.

jednoduchou otázku „*What are you doing?*“ (v češtině „*Co právě děláš?*“), přičemž uživatelům je tak umožněno informovat ostatní o svých aktivitách a všemožných postřezích, nebo reagovat na příspěvky ostatních uživatelů formou komentářů. Jeho vznik je datován do roku 2006, kdy tento vznikl jako soukromý nástroj zprostředkovávající komunikaci v rámci společnosti Obvious, LLC v Los Angeles. V roce následujícím však došlo k plnému rozmachu Twitteru za hranice této společnosti mezi širokou veřejnost, a to poté, co Twitter zvítězil ve webové soutěži jako nejlepší blog.²⁶ V porovnání s Facebookem může uživatel Twitteru pro svůj příspěvek (tzv. tweet) použít limitovaný počet znaků, a sice 140 znaků. Stejný rozsah znaků je zachován i pro připsání vlastního komentáře ke sdílenému příspěvku jiného uživatele (tzv. retweetování). Pro svou jednoduchost se těší velké oblibě, přičemž na rozdíl od Facebooku, platformu Twitteru tvoří poněkud odlišná základna uživatelů, skládající se z velké části z veřejně známých osobností nejrůznějšího profesního zaměření. Jeho hlavní výhodou je veřejností spatřována v tom, že příspěvky uživatelů se mohou velmi rychle šířit mezi ostatními uživateli, a tak je pro svou aktuálnost informací používán i zpravodajskými médii světového formátu.

1.3.3 Blogy

Původní anglický pojem *web log*, mající význam *webový zápisník*, jakož i staženina těchto slov do kratšího *blog*, je označením pro webovou aplikaci přístupnou webovými prohlížeči, obsahující široké žánrové spektrum příspěvků, pocházejících většinou od jednoho editora (bloggera). Nutno dodat, že k provozování vlastního blogu není vyžadována pokročilejší znalost práce na počítači, a tak bloggerem může být jakýkoli počítačový uživatel zvládající jeho základní obsluhu a práci se základními publikačními systémy. Podoba těchto příspěvků může být velmi rozmanitá svou formou i obsahem, od osobních deníků po odborný charakter

nesoucí podobu oficiálních sdělovacích prostředků či kanálů nejrůznějších institucí a společností. Své široké využití blogy nachází taktéž jako pole působnosti pro veřejné diskuse či jako politický nástroj. Typickým znakem blogů je častá aktualizace obsahu blogu, chronologicky řazené příspěvky od nejnovějších po nejstarší a omezený počet editorů (většinou jde jen o jednoho člověka). Tyto příspěvky mají trvale funkční hypertextový odkaz, což umožňuje jejich archivaci na daném blogu. Tento se tak postupně stává internetovým, a tudíž veřejně přístupným osobním deníkem²⁷, který je vytvářen skrze veřejně dostupný publikační systém. Blogy většinou nesou také odkazy na další články či celé internetové stránky, doplněné o vlastní postřehy.

²⁷ HVÍŽĎALA, Karel. *Jak myslet média: eseje a rozhovory*. Praha: Dokořán, 2005, s. 152.

2 Profesní etika soudců

Užším pojetím etiky je profesní etika, která, jak název vypovídá, bezprostředně souvisí s výkonem jednotlivých povolání. Jedná se o souhrn morálních zásad, „soubor etických požadavků, které je nutno respektovat při výkonu určité profese. Ve vyspělých zemích bývají shrnuty do etického kodexu. Vznik této disciplíny byl podmíněn společenským rozdělením práce a vznikem rozličných druhů činností.“²⁸ Právě díky těmto zásadám je možné určit, jaké jednání v kontextu výkonu určité profese je správné a morálně únosné a jaké naopak nikoli. I přesto, že tyto zásady mají svůj původ ve všeobecných mravních hodnotách a postojích, nelze je zaměňovat za všeobecná etická pravidla, která by měla mezi jedinci ve společnosti panovat. Od té každodenní etiky se liší svými specifickými oblastmi řešení problémů, poměřováním jednotlivých zájmů a hodnot, jakož i zaobíráním se kvalitou výkonu té které profese.²⁹ Obsah etických pravidel jednotlivých odborných profesí může být do jisté míry totožný (např. mlčenlivost, slušné a čestné vystupování apod.), i když se třeba bude lišit vlastním specifickým pojmoslovím.

Profesní etika se skládá ze dvou stěžejních složek, a sice z deontologie (nauky o povinnostech) a z axiologie (nauky o hodnotách), kterým byl prostor věnován již v podkapitole 2.2 nazvané *Etika*, nicméně stručně se na ně zaměříme i na tomto místě. Deontologie zahrnuje jednotlivé mravní normy a povinnosti, které jsou obsahem každého etického kodexu určeného pro konkrétní profesi. Naopak axiologií rozumíme individuální přesvědčení osob vykonávajících danou profesi, které v souladu se svědomím těchto osob působí ve směru toho, že jedinci budou jednotlivé mravní normy a povinnosti dodržovat. To, jakým způsobem je určitá

²⁸ PRŮCHA, Jan; WALTEROVÁ, Eliška; MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. 6. aktual. vyd. Praha: Portál, 2009, s. 222.

²⁹ KOBER, Jan. Právníká etika na univerzitách a v profesním školení. *Bulletin advokacie* [online]. Česká advokátní komora, publikováno 13. 11. 2015 [cit. 5. 2. 2019].

profese vykonávána, se zajisté odráží v nazírání společnosti na celou profesi a na osoby, které ji vykonávají. Obecně by se dalo říci, že každý, kdo zastává určitou profesi, by měl usilovat o co největší profesionalitu při jejím výkonu a tím i zajištění jejího dobrého jména ve společnosti. Nicméně na profesní etiku můžeme nazírat i z druhé strany optikou toho, že ona sama může usnadnit výkon určité profese, stojí-li příslušník určité profese v rámci jejího výkonu před etickou výzvou, se kterou si nemusí sám vědět rady. Profesní etiku můžeme nalézt napříč všemi druhy povolání, avšak výraznější tlak na dodržování etických pravidel je zřetelnější u profesí založených na interakci s lidmi. My se pro účely této práce blíže zaměříme pouze na profesní etiku soudců, vycházející z šíře zaměřené profesní etiky právníků.

Profesní etika právníků, nazývaná též jako „*právo právníků*“ či „*profesní odpovědnost*“³⁰, je pojmem užívaným pro „*kodifikované standardy řádného výkonu jednotlivých právnických profesí*“.³¹ Na profesní etiku právníků je možné nahlížet jako na kodifikovaná etická pravidla vycházející z šíře pojímaných etických zásad, nebo jako na povinnosti, jejichž dodržování je stanoveno právním předpisem.³² Význam právníkové etiky je spatřován především pro její blízkost k právu na spravedlivý proces, ke kvalitě výkonu právníkové profese a k důvěře společnosti v tyto instituce, které se s daným pojí. V širším pojetí lze profesní etiku ve vztahu k právníkům chápat trojdimenzionálně, a sice jako pravidla obecně platící bez rozdílu vůči všem právníkům, dále jako fungování právníka při výkonu konkrétní profese a rovněž v rámci širšího pojetí etiky ve smyslu postoje právníka k otázce spravedlnosti.³³

³⁰ MOLITERNO, James E. *Globální problémy profesní etiky právníků*. Wolters Kluwer, 2017.

³¹ Profesní etika právníků v praxi. Poznámky z meziprofesionálního diskusního fóra. *Masarykova univerzita: Právnícká fakulta* [online]. Právnícká fakulta Masarykovy univerzity, © 2010 [cit. 16. 1. 2019].

³² KOBER, op. cit.

³³ KOBER, op. cit.

V kontextu profesní etiky právníků je třeba rozlišovat nesprávný výkon právnické profese, který je sankcionovatelný na právní úrovni, a nevhodné jednání při výkonu této profese, které je právně nepostižitelné. Zahraniční trend určuje, že pro pravidla vymezená profesní etikou platí jejich nevynutitelnost formou jakýchkoli, a to ani disciplinárních postihů, kdežto u nás např. etický kodex advokátů či podobně laděn ZSS je podroben kárné odpovědnosti. Vedle nich však existují v České republice etické kodexy, které v sobě neobsahují závazné normy, nýbrž pouhá doporučení pro členy, kteří se dobrovolně sjednocují do různých sdružení (to platí rovněž pro níže specifikované *Etické zásady chování soudce* schválené SU ČR).³⁴ Nejčastěji řešené otázky profesní etiky právníků zahrnují problematiku mlčenlivosti, střetu zájmů, odměňování právníků či regulování právních profesí, ale rovněž se zabývají odpovědností³⁵ (o té viz níže kapitola 4 *Odpovědnost soudců*).

V důsledku toho, že jednotlivé právnické profese k sobě mají v jistém ohledu poměrně blízko, jde-li např. o jednání s lidmi, řešení jejich osobních záležitostí, vysoké požadavky na profesionalitu a kvalifikovanost, některé etické zásady se nebudou lišit napříč jednotlivými právnickými povoláními. Nicméně mezi etickými pravidly právníků existují nuance, a to, co může být pro advokáta z pohledu etiky přípustným jednáním, nemusí v případě soudce vůbec přicházet do úvahy (např. veřejné sdělování politických názorů). Přísnost etických pravidel v případě soudců je dána tím, že soudci v demokratickém právním státě představují ústavní orgán, který by měl být elitou právnického stavu.³⁶ Tyto rozdíly plynou rovněž z toho, že každé právnické povolání má „svůj určitý vnitřní étos, některé nepsané, převažující způsoby smýšlení a chování. Není to kategorie

³⁴ Profesní etika právníků v praxi. Poznámky z meziprofesního diskusního fóra, op. cit.

³⁵ MOLITERNO, op. cit.

³⁶ Profesní etika právníků v praxi. Poznámky z meziprofesního diskusního fóra, op. cit.

právní, ale právněsociologická, což však neznamená, že by se do způsobu aplikace práva, resp. do výkonu profese neotiskovala“.³⁷

2.1 Etický kodex soudců

Na etické kodexy obecně je možno nahlížet jako na prostředek k regulaci chování v rámci výkonu určité profese, který zabezpečuje minimální standard etického chování. Co se formální stránky etického kodexu týče, ne nutně musí tento být právní normou, přičemž v úvahu mohou připadat celkem čtyři různé podoby, a sice etický kodex, který:

- byl přijat formou zákona;
- byl přijat na základě zákona;
- je interním předpisem;
- je stavovským předpisem.

Pro soudce, kteří jsou členy SU ČR, je závazný etický kodex vydaný touto institucí. SU ČR dne 28. října 2000 schválila nepřliš obsáhlou sedmibodovou listinu, jež se pyšnila ambicemi stát se vůbec prvním etickým kodexem SU ČR, tedy závazným předpisem pro členy unie. Stalo se tomu tak na Shromáždění zástupců SU ČR, které je nejvyšším orgánem dobrovolného stavovského nepolitického sdružení českých soudců. Dokument byl nazván jako *Etické zásady chování soudce*, přičemž charakterizován byl jako souhrn mravních principů soudcovské činnosti, jež se mají stát vodítkem pro jednání soudců a k jehož dodržování se soudci dobrovolně přihlásili. Jedná o preventivní nástroj, který má za cíl vymezit mantinely možného chování soudců a rovněž jde o jakési podpůrné berličky pro hodnotovou orientaci soudců a pro uvědomění si důležitosti výkonu jejich funkce. Etický kodex obsahuje hodnoty natolik významné, že je nutné je zastávat a chránit navzdory v čase se měnícím sociálním vlivům a okolnostem. Smyslem

³⁷ KOBER, op. cit.

zásad, které etický kodex obsahuje, je stanovení norem etického chování soudců, přičemž mají jednak být jakýmsi pomocným návodem pro soudce samotné a dále mají poskytnout „*soudnictví rámeček a interpretační základ pro úpravu chování soudců*“.³⁸ Obecným cílem etického kodexu soudců je zvýšení vlastní důvěryhodnosti soudců, a tím i zlepšení vztahů veřejnosti směrem k výkonu soudní moci. Zásady v něm obsažené mají vést k podpoře soudnictví a k lepšímu porozumění soudnictví ze strany odborníků z řad právnických profesí, členů výkonných a zákonodárných profesí, jakož i laiků ze širší veřejnosti. Konkrétně jsou tyto zásady nástrojem sloužícím k posilování etiky soudců, vhodně doplňujícím zákonem upravená pravidla, která se k výkonu funkce soudce vážou, a která tuto funkci vymezují jen na obecné, etiku příliš nezahrnující rovině. Kromě toho, že etický kodex má vnitřní působnost vůči jednotlivým soudcům, je třeba zdůraznit i jeho působnost vnější směrem k veřejnosti, které je umožněno nahlížet do veřejně přístupného kodexu a tím i působit jako kontrolní mechanismus dodržování etických pravidel a norem. Právě díky tomu může být ze strany laické společnosti posilována důvěra v soudní systém obecně.

Mezi hlavní zásady etického kodexu patří nezávislost, nestrannost, bezúhonnost, důstojnost, rovnost a odbornost. Přitom právě první ze zásad, nezávislost, jež představuje základní kámen právního státu, stanovuje, že je soudcovou povinností chránit soudcovskou nezávislost, a to v profesním i osobním životě. Další zásada, nestrannost, která je dle etického kodexu nezbytným předpokladem pro výkon funkce soudce, znamená mimo jiného také to, že soudce se i ve svém osobním životě chová v souladu s tím, aby neohrožoval důvěru v jeho nestrannost z pohledu veřejnosti či stran vystupujících v konkrétních soudních sporech. Ze svých projevů soudce vynechá ty, jež by mohly jakýmkoli způsobem mít vliv na rozhodnutí ve věci nebo které by vedly veřejnost

³⁸ Etické zásady chování soudce. *Soudcovská unie* [online]. Soudcovská unie ČR, © 2011, [cit. 9. 10. 2018].

k mínění o absenci nestrannosti řízení, ať už ve vztahu k věcem tímto soudcem přímo projednávaným či k věcem potenciálně projednávaným v budoucnu. Pod touto zásadou je v čl. II. odst. 3 kodexu zmíněno i to, že vztahu k zástupcům sdělovacích prostředků soudce jedná vždy otevřeně, ctíc požadavek nezávislosti a nestrannosti soudnictví. Co se bezúhonnosti týče, zde bychom mohli na kontext sociálních sítí aplikovat ustanovení ohledně vyvarování se jednání, jenž by mohlo ve svém důsledku vést k ohrožení bezúhonnosti a tím vážnosti celého soudnictví. Dále je pod zásadu bezúhonnosti podřazeno nepřijímání darů, výhod či jiných plnění při výkonu funkce soudce. Velmi významnou zásadou je důstojné vystupování soudce i mimo výkon funkce soudce v rámci jeho osobního života. Pod čl. IV. odst. 1. Kodexu je uvedeno, že soudce se při výkonu své funkce vyvaruje projevů a vystupování, které by se mohly jevit nevhodnými, přičemž zdvořile a korektně by soudce měl vystupovat i mimo soudní řízení. Další ze zásad, rovnost, soudci stanovuje povinnost vyvarovat se při výkonu své činnosti projevů diskriminace. V případě poslední jmenované, odbornosti, by soudce měl dbát o prohlubování svých odborných znalostí.

Mezi výše rozepsaných sedm bodů, které jsou dále otevřeny dalšímu výkladu a rozvoji ze strany SU ČR, jmenovitě patří následující:

- I. *„Soudce podporuje mravní integritu a nezávislost soudnictví.*
- II. *Soudce využívá všech svých schopností k naplnění soudcovského poslání a soustavně si doplňuje své odborné znalosti.*
- III. *Soudce vykonává soudcovské povinnosti nestranně, podle svého nejlepšího vědomí a svědomí.*
- IV. *Soudce se vyvaruje chování, které zpochybňuje jeho důvěryhodnost a tím i narušuje důvěru veřejnosti v soudnictví. Vyvaruje se i chování, které by se jako takové mohlo jevit.*
- V. *Soudce se chová trpělivě, důstojně a zdvořile k osobám zúčastněným na řízení i ke všem dalším osobám, s nimiž z titulu své funkce jedná, a respektuje jejich osobnost.*

- VI. *Soudce zachovává vůči ostatním soudcům náležitou úctu a chová se k nim kolegiálně.*
- VII. *Soudce považuje za čest podílet se na správně soudnictví a na zdokonalování právního systému.³⁹*

Momentálně jsou v platnosti *Etické zásady chování soudce*, které byly schváleny na Shromáždění zástupců sekcí SU ČR dne 26. listopadu 2005 a které byly vytvořeny na základě návrhu kodexu chování soudců z roku 2001 z Bangalore. V porovnání s původními zásadami z roku 2000 došlo k rozšíření původních sedmi stručných bodů do šesti hlavních oblastí, představujících nadřazené pojmy pro další hodnoty, které musí soudce při výkonu své funkce dodržovat. Těmito hlavními oblastmi jsou:

- I. *„Nezávislost;*
- II. *Nestrannost;*
- III. *Bezúhonnost;*
- IV. *Důstojnost;*
- V. *Rovnost;*
- VI. *Odbornost.⁴⁰*

Na dodržování etických zásad stanovených etickým kodexem dohlíží Etický soud Unie, který vznikl v roce 2014 a který představuje autonomní orgán SU ČR. ES Unie se vyjadřuje tehdy, vznikne-li či může-li vzniknout pochybnost o tom, zda určité jednání soudce odpovídá zásadám stanoveným v etickém kodexu. Rovněž má povinnost vyjadřovat se k takovým případům, obrátí-li se na něj Shromáždění delegátů, Republiková rada, Výbor, Sekce či kterýkoli člen SU ČR. Platí však, že na soud se lze obracet pouze s obecně formulovanými otázkami, nikoli

³⁹ Etické zásady chování soudce. *Etický kodex* [online]. Etický kodex, publikováno 14. 4. 2011 [cit. 9. 10. 2018].

⁴⁰ Etické zásady chování soudce. Soudcovská unie, op. cit.

s otázkami vztahujícími se k chování a jednání konkrétních osob. Jeho rozhodnutí je nepřezkoumatelné jakýmkoli jiným orgánem SU ČR. Co se týče složení ES Unie, tvoří jej celkem pět soudců, kteří ze svého středu volí a odvolávají předsedu soudu. Jeho vymezení je zakotveno ve Stanovách SU ČR, konkrétně pak v části osmé § 28.⁴¹

Hlavní nevýhodou etického kodexu soudců je nejen dle našeho názoru jeho obecnost a rovněž to, že dopadá pouze na soudce, kteří jsou členy SU ČR. V současné době se vedou debaty o přijetí obecně závazného etického kodexu, který by byl určen všem soudcům, což ovšem naráží na řadu problémů. Mezi hlavní otázky s tím spjaté patří např. to, kdo, tedy jaký orgán by kodex měl vydat, popřípadě jakou formu by vyjádření etických zásad mělo mít. Téma všeobecného etického kodexu vyvolává bouřlivé diskuse a objevuje se celá řada názorů vyjadřující souhlas i nesouhlas s jeho zavedením. Proti kodifikaci se objevují taková tvrzení, že jedinci vykonávající funkci soudce mají tak vysoké morální cítění, že nepotřebují, aby jim bylo výslovně stanoveno, co mohou a nemohou činit. Dále zaznívají hlasy, že oblast etiky již z podstaty věci není možné jakkoli kodifikovat, neboť není uskutečnitelné postihnout všechny myslitelné situace, které mohou nastat teprve v budoucnu. Stejně tak je však možné nalézt ohlasy, které by ucelenější dílo postihující etická pravidla soudců uvítalo. Stejný názor zastáváme i my, neboť dle našeho mínění potřebu stanovit ucelenější pravidla možného konání soudců dokládají mimo jiné i nedávné kauzy údajného ovlivňování soudců zástupci Pražského hradu. Ostatně, vytvoření etického kodexu pro všechny soudce je jedním z bodů doporučení Skupiny států proti korupci nazvané GRECO, jejímž cílem je zlepšení schopnosti členských států Rady Evropy bojovat s korupcí.⁴²

⁴¹ Stanovy Soudcovské unie ČR. *Soudcovská unie* [online]. Soudcovská unie ČR, © 2011, [cit. 15. 10. 2018].

⁴² Zpráva o plnění doporučení České republiky. Prevence korupce ve vztahu ke členům Parlamentu, soudcům a státním zástupcům. *GRECO Secretariat* [online]. 2018 [cit. 1. 3. 2019].

Etické kodexy se v dnešní době staly součástí všech právních profesí, avšak můžeme mezi nimi nalézt určité rozdíly co do jejich povahy. A tak na rozdíl od etického kodexu SU ČR, který je kodexem obecným, kodex České advokátní komory je interním normativním předpisem, jenž je závazný pro všechny advokáty, jdoucím více do hloubky pod obecnou rovinu profesních principů. Jedná se o závazný právní předpis, vycházející z Etického kodexu advokátů Evropské unie, jenž byl přijat na zasedání Rady evropských advokátních komor 28. 10. 1988. Nad to u nás existuje ještě další etický kodex nazvaný *Zásady etického chování právníků*, vydaný Jednotou českých právníků, která je nejstarší dobrovolnou stavovskou organizací právníků všech profesí, působící na českém území již od roku 1864.⁴³

Pravidla a normy obsažené v etickém kodexu pramení z metod a postupů osvědčených dlouholetou praxí, přičemž tyto by měly být soudci dobrovolně akceptovány a vnitřně by s nimi soudci měli být v souladu. Není jejich smyslem a účelem, aby sloužily jako pomyslný vztyčený ukazováček v poněkud plytké rovině odměny a trestu, nýbrž kodex by měl sám o sobě na soudce působit svou přesvědčovací silou.⁴⁴ Je žádoucí, aby se justiční systém vyznačoval nejen svou rychlostí a předvídatelností, ale rovněž i etickými standardy chování soudců na vysoké úrovni. Dle prezidentky SU ČR Daniely Zemanové můžeme do budoucna očekávat, že k Etickému kodexu budou vydávány komentáře.⁴⁵ Tomáš Friedel, vyučující profesní etiku na Právnické fakultě Karlovy univerzity, k tomu říká, že je důležité, aby se tématu profesní etiky věnovala také média. Ke kultivaci profesní etiky může paradoxně přispět i mediálně řešený případ skandálního jednání soudce, který lze označit za „příklad dobré praxe“, a tedy že cesta „mravní

⁴³ *Zásady etického chování právníků. Jednota českých právníků* [online]. Jednota českých právníků, © 2019, [cit. 1. 3. 2019].

⁴⁴ ŠTIČKA, Michal. Aplikace etických postupů v soudním systému ČR. *Transparency International* [online]. Transparency International, © 2011, [cit. 2. 12. 2018].

⁴⁵ VEJVODOVÁ, Alžběta. Etické poklesky soudců hýbou právním světem. *iHNed.cz* [online]. *Economia, a.s.*, © 1996-2019, publikováno 2. 8. 2017 [cit. 28. 12. 2018].

krize“ může být spouštěcím motivem pro renesanci etických pravidel.⁴⁶ A ta se, podle našeho úsudku, může na české justici podepsat pozitivním způsobem.

2.1.1 Etické kodexy jednotlivých soudů

Kromě výše uvedeného etického kodexu, který platí obecně pro všechny soudce, kteří jsou členy SU ČR, je možné se setkat rovněž s etickými kodexy vydávanými konkrétními soudy. Jedná se o vnitřní předpisy navazující na základní práva a povinnosti pracovníků uvedené v zákoníku práce a/nebo v pracovních řádech daných soudů. Na porušení jednotlivých ustanovení takového předpisu může být nahlíženo jako na porušení zákoníku práce a/nebo pracovního řádu. Nutno podotknout, že tyto interní předpisy se obecně vzato věnují spíše otázce korupce, nežli možného působení soudce na sociálních sítích.

Pod vlivem výše uvedeného by se snad mohlo zdát, že etická pravidla vymezující možné chování a jednání soudců jsou upravena dostatečným množstvím všemožných listin. Nicméně jeden hlavní a plošně platící etický kodex určený všem soudcům u nás stále chybí. Je patrně lepší, aby se etická pravidla opakovala třeba i vícekrát na různé úrovni zakotvení, než aby tato nebyla upravena vůbec.

2.2 Etické meze působení soudce na sociálních sítích

Etický soud Unie dostal na výročním zasedání SU ČR z počátku listopadu roku 2016 za úlohu posoudit možné hranice vystupování soudců na sociálních sítích z pohledu etického, a to především v tom směru, nakolik je možné omezit svobodu projevu soudce skrze výkon jeho soudcovské funkce. Významný impulsem ke změně stávajících mravních základů byl masivní vzestup sociálních sítí a internetu obecně, který se u nás odehrál v poslední dekádě. Výchozím materiálem se pro ES Unie stal etický kodex, resp. *Etické zásady chování soudce* pocházející z roku 2005. Nutno však opět podotknout, že zásady uvedené

⁴⁶ VEJVODOVÁ, op. cit.

v etickém kodexu se vyznačují, jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, obecnou povahou a nedopadají na oblast působení soudců na sociálních sítích. Proto ES Unie při tvorbě etických zásad v kontextu sociálních sítích sáhl po dalším cenném zdroji informací, kterým se stala diplomová práce Zdeňka Křivky s názvem *Soudci a sociální média*.⁴⁷ Mezi další zdroje, které byly ES Unie při tomto nelehkém úkolu nápomocny, se řadí právní předpisy, které se činnosti soudců dotýkají, především čl. 81 a 82 Ústavy, čl. 17 Listiny a § 80 ZSS, jakož i judikaturní činnost soudců, které se věnujeme v následující kapitole. Co se právního rámce týče, těžko si lze představit situaci, že by soudce porušením své právní povinnosti neporušil zároveň i etické zásady stanovené pro soudce. Nicméně opačně to fungovat může, tedy je možné, aby soudce konal v souladu s právem, nicméně v rozporu s etikou. Tím, že oblast stávající právní úpravy na oblast etiky dopadá, troufáme si říci, pouze okrajově, považujeme za nutné etická pravidla formovat prostřednictvím dalších pramenů.

Etický soud se vyjádřil k problematice vystupování soudců v tom smyslu, že by se soudce měl zdržet veřejného projevu politických názorů, nejde-li o téma bezprostředně se dotýkající oblasti justice. Současně soudce musí dbát zvýšené pozornosti při výběru vhodného média, skrze které bude své názory a postoje veřejně vyjadřovat, ať už se jedná o tištěnou či internetovou formu těchto médií. Je nemyslitelné, aby soudce coby představitel aktivní ochrany principů demokratického právního státu sám vystupoval skrze extremisticky laděná média. Pokud soudce má vlastní blog, popřípadě je-li přispěvatelem na blogu někoho jiného, nebo pokud se vyjadřuje prostřednictvím platformy Twitter, jedná se o veřejné projevy, na které dopadají vesměs stejná pravidla. Ne zcela stejně jednoduše lze definovat působení soudce na komunikační platformě Facebook, na kterou, je-li nastavena jako veřejná sociální síť přístupná všem, dopadají stejná

⁴⁷ KŘIVKA, Zdeněk. *Soudci a sociální média*. Brno, 2015, 179 s. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Vedoucí práce David KOSAŘ.

pravidla a omezení jako v případě veškerých veřejně učiněných projevů.⁴⁸ ES Unie se výslovně zabýval rovněž facebookovou funkcí „přidat do přátel“, v souvislosti s níž uvedl, že tato představuje určité etické riziko, pokud se jedná o „přátelství“ mezi soudcem a osobou, která vystupuje jako účastník řízení či jako jeho právní zástupce. A to i přesto, že facebookové „přátelství“ by se nemělo stavět na roveň přátelství vyskytujícímu se v reálném světě, kdy dochází ke skutečnému osobnímu kontaktu mezi danými jedinci. V kontextu toho se domníváme, že je nutné daný případ posuzovat individuálně s přihlédnutím k veškerým aspektům. Soudce mající svůj účet na Facebooku musí rovněž uvážlivě postupovat při „lajkování“ příspěvků, jakož i při zveřejňování jakéhokoli obsahu, neboť nikdy předem nemohou vědět, kam až se obsah skrze sdílení ostatními přáteli může dostat. Zcela vyloučené je jakékoli vyjadřování se k na soudcově „zdi“ nasdílenému obsahu, který souvisí s určitou soudcem projednávanou kauzou. Veškerá uvedená omezení se vztahují rovněž na situaci, pokud by soudce zatajil svou identitu a vystupoval by na sociálních sítích anonymně, nebo pokud by jeho jednání zcela evidentně obsahovalo prvky satiry či ironie.

Etické zásady působení soudců na sociálních sítích lze shrnout do následujících šesti bodů:

- I. *„Všechny projevy soudce (příspěvky, komentáře, fotografie aj.) musí zachovávat důstojnost soudcovské funkce a nesmí vzbuzovat pochybnosti o jeho nestrannosti či nezávislosti.*
- II. *Soudce si nemá vytvářet takové vztahy, které by mohly vzbudit dojem, že mohou ovlivnit soudcovo rozhodování.*
- III. *Soudce nekomentuje probíhající soudní řízení.*
- IV. *Soudce nedává právní rady.*

⁴⁸ DERKA, Ladislav. Etické meze působení soudce na sociálních sítích. *Soudcovská unie* [online]. Soudcovská unie ČR, © 2011, [cit. 14. 10. 2018].

- V. *Soudce se vyhýbá politickým hodnocením (mj. podpoře konkrétního kandidáta na politickou funkci, „nelajkuje“ politické strany či hnutí, nevyjadřuje se ke kontroverzním politickým otázkám, netýkájí-li se justice).*
- VI. *Soudce by měl mít na paměti, že si nemůže být nikdy jist, kde všude se jeho komunikace objeví, byť původně byla určena jen omezenému okruhu adresátů.⁴⁹*

2.2.1 Hodnoty ohrožené působením soudců na sociálních sítích

Na straně jedné stojí stále se rozvíjející moderní způsoby komunikace skrze nejrůznější internetové platformy, na straně druhé máme ústavně zaručené kvality soudců, mezi které spadá mimo jiné i nezávislost a nestrannost. Tyto dvě hodnoty jsou v českém právním řádu zakotveny hned v několika právních předpisech, a sice v čl. 82 odst. 1 Ústavy, kde je uvedeno, že soudci jsou při výkonu své funkce nezávislí a že jejich nestrannost nikdo nesmí ohrožovat. Dále v čl. 36 odst. 1 stojí, že každý se může domáhat svého práva u nezávislého a nestranného soudu, což určuje rovněž i ZSS ve svém čl. 79 odst. 1 a v podstatě rovněž i čl. 80 odst. 1 stejného zákona. Nicméně soudci jsou stejně jako ostatní jedinci „z masa a kostí“, jsou v první řadě lidmi, kteří nežijí své životy ve vakuu a více či méně přichází do kontaktu se sociálními sítěmi a obecně s veřejnými diskusemi. V případě sociálních sítí a aktivit soudců se jedná se o dvě oblasti, mezi nimiž dochází k většímu či menšímu průniku, a to v odlišné míře s ohledem na konkrétní osobnost soudce. Tím, že na sebe naráží poměrně ještě stále málo diskutované prvky, se kterými je nutné se nějakým způsobem vypořádat, čas věnovaný úvahám nad etikou soudců není v našich očích nikdy časem promarněným. Jak uvedl James Moliterno, profesor na právnické fakultě Washington and Lee University ve Virginii, věnující se zejména právnické etice, má se obecně za to, že soudci bývají vzdělanými a sofistikovanými lidmi, přičemž by byla škoda, kdyby se tito

⁴⁹ DERKA, op. cit.

nemohli vyjadřovat k věcem veřejným. Mezi pro ventilaci jejich názorů a postojů je však to, že se nesmějí vyjadřovat k případům, které v rámci výkonu své funkce aktuálně řeší, jakož ani k věcem, které by se k nim čistě teoreticky mohly dostat k rozhodování kdykoli v budoucnu. Problémem není například ani facebookové přátelství soudce a advokáta, nicméně jakékoli soukromé schůzky obou jsou tabu, pokud tito řeší momentálně profesně stejnou kauzu.⁵⁰ Vyslovujeme souhlas s daným tvrzením, že přátelství facebookové ani reálně, nespojuje-li zrovna účastníky stejná pracovní záležitost, by nemělo být nijak zakazováno či omezováno. Tím spíše, když český právní rybník není až tak velký a počet univerzit, na kterých lze vystudovat právní obor, je také limitován.

2.3 Vybraná judikatura

Pro formování zásad etiky soudců má význam rovněž judikатурní činnost soudců, která postupem času na problematiku působení soudců na sociálních sítích naráží. Při posuzování míry působení soudců na sociálních sítích se zcela jistě neobejdeme bez problematiky možné limitace svobody projevu soudců, která není právem absolutním, a tudíž není neomezená. Svoboda projevu soudce je na rozdíl od ostatních jedinců, kteří nevykonávají soudcovskou profesi, omezená a omezená, neboť soudce vždy musí při svém chování a jednání vystupovat tak, aby nedošlo k ohrožení důstojnosti soudcovské funkce a tím i soudnictví v obecné rovině. Mezi významná rozhodnutí dotýkající se vyjadřování soudců patří především rozhodnutí kárného senátu Nejvyššího správního soudu č. j. 11 Kss 6/2015-53 ze dne 6. 6. 2016 a navazující nálezy Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 2609/16 ze dne 11. 4. 2017, přičemž právě tento případ stál u zrodu debat v českých kruzích na téma chování a jednání soudců. Ústavní soud ve svém nálezu rozhodoval o ústavní stížnosti Miloše Zbránka, soudce Krajského soudu

⁵⁰ LÉKO, Kristián. Politická aktivita soudců je ošemetná. *Česká pozice* [online]. MAFRA, publikováno 8. 2. 2018 [cit. 17. 1. 2019].

v Ústí nad Labem, pobočka v Liberci, který byl kárným senátem NSS uznán vinným z toho, že na internetové stránce *pravni prostor.cz* uveřejnil dva vlastní satirické články s obsahem zaměřeným proti migrantům, pracovníkům neziskových organizací a občanským aktivistům, které urážel nadávkami se sexuálním a násilným podtextem. Tímto svým jednáním se soudce dopustil spáchání kárného provinění v důsledku narušení důstojnosti soudcovské funkce. Soudce se následně odvolával u Ústavního soudu na porušení čl. 17 odst. 2 Listiny, jakož i na čl. 10 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod garantující každému jedinci právo na svobodu projevu. Na svou obranu tento mimo jiné uváděl, že své názory uváděl pod svým jménem a příjmením bez dodatku, že se jedná o osobu zastávající soudcovskou funkci. Nicméně stěžovateli nebylo vyhověno, když Ústavní soud vyjádřil takový názor, že výkon práva na svobodu projevu není zcela neomezený, a to u žádného jedince, a tím spíše u soudce, přičemž výkon tohoto práva může podléhat omezení z různých důvodů. V případě soudce tímto omezením může být například zachování autority a nestrannosti soudní moci dle čl. 17 odst. 4 Listiny a čl. 10 odst. 2 Úmluvy. V tomto nálezu Ústavní soud také podotkl, že na soudce nemůže být při výkonu práva na svobodu projevu nahlíženo jako na jakéhokoliv jiného jedince, neboť soudce zůstává soudcem 24 hodin denně, 7 dní v týdnu a musí tudíž počítat s přísnějšími požadavky na jeho chování, oproti jiným občanům, které jsou na něj ze strany veřejnosti kladeny i v rámci jeho běžného života, a to bez ohledu na to, zda se sám při výkonu tohoto práva jako soudce prezentuje, či nikoliv. Ústavní soud dále uvedl, že osoba zastávající funkci soudce je v sociálním prostoru obecně považována za autoritu, a tím pádem je nutné počítat se silnějším dopadem a s přísnějším hodnocením chování a jednání takové osoby ze strany veřejnosti. Jakožto vykonavateli soudní moci státu se soudci dostává zcela výjimečných pravomocí a výsad, pro které může vykonávat svou funkci nestranně, nezávisle a spravedlivě. Druhou stranou této mince, vyvažující tato výsostní postavení, jsou zvýšené požadavky na osobní integritu soudce, který musí neustále dbát o zachování důvěryhodnosti celé justice a v souladu s tím

se musí chovat i mimo výkon své funkce. Dobrovolné přijetí funkce soudce v sobě nahrnuje rovněž dobrovolnou akceptaci těchto zcela legitimních omezení.⁵¹

Již dříve se Ústavní soud zabýval problematikou výkonu práva na svobodu projevu v kontextu soudcovské funkce, a to v nálezu sp. zn. I. ÚS 2617/15 ze dne 5. 9. 2016, navazujícího na rozhodnutí kárného senátu Nejvyššího správního soudu č. j. 16 Kss 7/2014-92 ze dne 11. 6. 2015. Zde šlo o případ soudce Kamila Kydalky, který před komunálními volbami vyslovil podporu jednomu z místních politických uskupení a k dalším uskupením se vyjádřil negativně. Ústavní soud v nálezu vyslovil názor, že jednotlivec se přijetím funkce soudce zavazuje k povinnosti loajality a zdrženlivosti, v důsledku čehož pak svoboda projevu nutně podléhá určitým omezením. Přitom na loajalitu je možno nazírat jako na zdržení se odmítání ústavního systému a základních hodnot, na kterých ústavní systém stojí. Nejde však o zákaz pro soudce, aby nehlásali své názory a postoje k věcem ve veřejném dění. Druhá stěžejní vlastnost, zdrženlivost, klade na soudce vysoké nároky v tom směru, aby jejich vystupování na veřejnosti bylo prosté emocionálně zabarvených, jednostranných závěrů a aby byli schopni dostatečného uvědomění ohledně toho, že jejich optika, kterou na danou věc nazírají, nemusí být zrovna tou jedinou správnou. Dalším důležitým názorem vyřčeným v tomto nálezu je to, že by se soudci měli vyvarovat jakémukoli počínání, které by byť jen potenciálně mohlo vést k narušení důvěry veřejnosti obecně v nestrannost soudní moci a rozhodování dle základních principů demokratického právního státu.⁵²

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu č. j. Kss 1/2015-112, a navazující nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 2490/15 ze dne 8. 11. 2016 řešil situaci, kdy teplický soudce Miroslav Čapek během prvního dne konaných komunálních voleb přeposlal prostřednictvím své soukromé e-mailové adresy na tři desítky adres fiktivní přepisy údajných rozhovorů, v nichž měl vystupovat teplický primátor

⁵¹ Nález ÚS ČR, sp. zn. IV. ÚS 2609/16.

⁵² Nález ÚS ČR, sp. zn. I. ÚS 2617/15.

Jaroslav Kubera. Čapek se dovolával porušení svého práva na svobodu projevu, poněvadž své jednání považoval čistě za jednání soukromého charakteru. Dle Čapka tak bylo zcela vyloučeno, aby daným jednáním došlo k ohrožení důstojnosti soudcovské funkce. Ústavní věc se k celé věci vyjádřil v tom směru, že nikdo, a tedy ani soudce, nemůže být zásadně vyloučen z možnosti realizovat ústavně zaručenou svobodu projevu, „*nicméně výkon svobody projevu obecně podléhá jistým omezením, jak vyplývá z čl. 17 odst. 4 Listiny a čl. 10 odst. 2 Úmluvy, kde je výslovně uvedeno, že výkon svobody projevu může podléhat omezení z důvodu zachování autority a nestrannosti soudní moci.*“ Dále stojí, že „*soudce či jiná osoba spojená s výkonem spravedlnosti má právo vyjadřovat a šířit, i veřejně, své občanské a politické postoje, včetně názorů otevřeně kritických, přičemž předmětem kritiky mohou být i poměry v samotné justici, či dokonce na konkrétním soudu, smluvní strany však jsou na druhou stranu oprávněny v nezbytně nutné míře požadovat, aby výkon svobody projevu ze strany soudců a dalších představitelů justice byl uskutečňován s jistou zdrženlivostí, tedy tak, aby zejména neohrožoval nepřijatelným způsobem autoritu a nestrannost soudní moci.*“⁵³ Co více, Ústavní soud podotkl, že jisté limity svobody projevu soudce se přenáší i do jeho občanského života, jak plyne zejména z ustanovení § 80 zákona o soudech a soudcích, které je odrazem čl. 17 odst. 4 Listiny.

V nálezu Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 3844/13 ze dne 30. 10. 2014 se tento zabýval otázkou, jakého charakteru je komunikace probíhající prostřednictvím internetové sociální sítě Facebook. Ústavní soud se nepřiklonil k závěrům, k nimž dospěl Obvodní soud pro Prahu 9, a sice že sociální síť Facebook je určena k privátní komunikaci. I přesto, že „*povaha sociální sítě Facebook není dle názoru Ústavního soudu jednoznačně soukromá či veřejná*“⁵⁴, a vždy je nutné vzít

⁵³ Nález ÚS ČR, sp. zn. II ÚS 2490/15.

⁵⁴ Nález ÚS ČR, sp. zn. III ÚS 3844/13.

v potaz ochranu soukromí profilu toho kterého uživatele, není možné vyloučit, aby skrze Facebook probíhala ryze soukromá komunikace.

Otázkou míry dovolenosti přátelských vztahů mezi osobami zastávající jednotlivé právnícké profese se zabýval kárný senát Nejvyššího správního soudu ve svém rozhodnutí č. j. 16 Kss 1/2017-183 ze dne 24. 5. 2017. NSS rozhodoval případ českobudějovického soudce Miroslava Veselého, který byl obviněn z přátelského vztahu s insolvenčním správcem. Kárný senát uvedl, že důvěra a nezávislost soudce není dotčena obědem či přátelským vztahem soudce s advokátem, státním zástupcem, notářem či insolvenčním správcem. Naopak k nežádoucímu paralyzování justičního systému by vedlo automatické vylučování z rozhodování pro podjatost těch soudců, kteří by se přátelili s jinými právními profesionály. Uvedl dále, že *„představa, že soudce se uzavře před okolním světem ve vsí jeho pestrosti a složitosti do jakési klausury, a tím se stane nestranným a nezávislým, je nepochybně naivní“*.⁵⁵ Přijatelné míře přátelských vztahů se však vymykají situace, kdy by například docházelo mezi soudci a dalšími nositeli dotčených právníckých profesí k poskytování vzájemných výhod ve spojitosti s trávením volného času či s jinými aspekty běžného života.

Shrneme-li závěry plynoucí z judikatury českých soudů, soudce se ani v rámci svých mimosoudních aktivit nenachází v rovnaném postavení s ostatními jedinci-nesoudci. Vyjádří-li běžný jedinec na sociální síti svůj názor, který je prostý nenávistné ideologie či který nenabádá k protiprávnímu jednání, nebude veřejná moc do sféry tohoto jedince pravděpodobně nikterak zasahovat. Nicméně pokud půjde o osobu vykonávající funkci soudce, bude toto důvodem pro zásah veřejné moci, poněvadž soudce musí být loajální soudcovské funkci a zdrženlivý ve svých projevech, byť i na úkor jeho svobody projevu.

⁵⁵ Rozhodnutí NSS ČR, sp. zn. 16 Kss 1/2017.

3 Odpovědnost soudců

V souladu s principy demokratického právního státu je záhodno, aby soudci nebyli vyjmuti z odpovědnosti v případě zaviněného porušení povinností soudců či narušení důstojnosti výkonu soudcovské funkce. O odpovědnosti soudců můžeme uvažovat jako o příkladu jedné ze záruk nezávislosti soudců. V kontextu odpovědnosti soudců je možné rozlišovat různé druhy odpovědnosti, a sice trestní odpovědnost, odpovědnost za škodu, odpovědnost za přestupek, kárnou odpovědnost a morální odpovědnost.

3.1 Trestní odpovědnost

V obecné rovině trestní odpovědnost (nejen soudce) vzniká porušením povinnosti stanovené v TZ, přičemž povinnost v trestněprávním pojetí je chápána jako povinnost zdržet se jednání ohrožujícího či poškozujícího právem chráněný zájem. Proti soudci může být vedeno trestní stíhání, a to s rozlišením skutků spáchaných při výkonu soudcovské funkce, popřípadě v přímé souvislosti s ním, a dále skutků, které s vykonávanou funkcí nijak nesouvisí. Pro první uvedené skutky platí, dle ustanovení § 76 odst. 1 ZSS, že pro zahájení trestního stíhání soudce či pro jeho vzetí do vazby je nutná jednak existence důvodného podezření o tom, že daný čin byl spáchán, a rovněž je vyžadován předem daný souhlas prezidenta republiky. Soudce, který je úřední osobou, se může dopustit spáchání trestného činu úředních osob, jako je například zneužití pravomoci či maření úkolu. V řadě dalších trestných činů je spáchání činu úřední osobou posuzováno jako kvalifikovaná skutková podstata, což má za následek stanovení přísnějšího trestu. Zneužití pravomoci je v TZ vymezeno jako úmyslné jednání, jehož cílem je způsobit jiné osobě škodu či jinou závažnou újmu, anebo opatřit sobě či jinému neoprávněný prospěch. Pod souslovím maření úkolu si můžeme představit jednání v rámci výkonu pravomoci úřední osoby, kterým je zmařeno či podstatně ztíženo splnění důležitého úkolu. Konkrétně při výkonu soudcovské profese tímto důležitým

úkolem může být „poslání soudů poskytovat ochranu právům, rozhodovat o vině a trestu nebo nestranně a nezávisle rozhodovat v rámci soudního řízení“.⁵⁶ V případě skutků nesouvisejících s výkonem soudcovské funkce souhlas prezidenta republiky není vyžadován, neboť tyto jsou bez dalšího trestně postižitelné. Výše uvedené rozlišení skutků je zřejmě reflexí toho, že zákonodárce bere v potaz možné ohrožení nezávislosti a nestrannosti rozhodování soudců, a nutnost předem vysloveného souhlasu prezidenta republiky jakožto jiného ústavního činitele je její pojistkou.⁵⁷ Dle ZSS je následkem odsuzujícího rozhodnutí pro trestný čin spáchaný úmyslně či odsouzení k nepodmíněnému trestu odnětí svobody pro trestný čin z nedbalosti zánik funkce soudce.

3.2 Odpovědnost za škodu

Tzv. civilní odpovědnost, která je odpovědností za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, je garantována Listinou v čl. 36 jako součást práva na spravedlivý proces (právo na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím soudu, jiného státního orgánu či orgánu veřejné správy). Na institut náhrady škody v kontextu výše uvedeném může být nahlíženo jako na jakýsi doplněk klasických opravných prostředků.⁵⁸ Není však myslitelné, aby soudce, vyznačující se zásadou nezávislosti, byl přímo odpovědný v intencích soukromého práva. Za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím soudce či nesprávným procesním postupem je tak odpovědný stát, přičemž odpovědnost státu, která je odpovědností objektivní bez liberačních důvodů, upravuje zákon o odpovědnosti státu. Konkrétní jednání za Českou republiku uskutečňuje Ministerstvo spravedlnosti ČR. Česká republika, respektive

⁵⁶ HAVEL, Tomáš; STANKOVÁ, Eva. Pojetí postavení odpovědnosti soudce v historii a v současnosti (komparativní studie). *Právněhistorické studie* [online]. 2013, vol. 43, s. 166-186.

⁵⁷ Soudy a soudci: Postih jednání soudce ve výkonu funkce. In: *Sbírka rozhodnutí Nejvyššího správního soudu*. 2014, roč. XII, vol. 3.

⁵⁸ HAVEL; STANKOVÁ, op. cit.

Ministerstvo spravedlnosti ČR má pak vůči soudci, který škodu způsobil, nárok na regresní úhradu. Nárok na náhradu škody, kterou se v intencích zákona o odpovědnosti stát rozumí skutečná škoda a ušlý zisk, mají ti účastníci řízení, v rámci něhož bylo vydáno rozhodnutí, ze kterého jim vznikla škoda, a rovněž osoby, se kterými nebylo jednáno jako s účastníky, přestože s nimi takto být jednáno mělo. Vedle náhrady škody se poskytuje dle stejného zákona rovněž přiměřené zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu, které se poskytuje v penězích, není-li možné nahradit nemajetkovou újmu jinak a pokud samotné konstatování porušení práva se nejeví jako dostačující. Co se regresního nároku vůči soudci týče, tento je blíže upraven pracovně právními předpisy, přičemž regresní úhrada může být po soudci požadována, jen pokud byla zjištěna vina soudce v rámci trestního či kárného řízení.⁵⁹

3.3 Odpovědnost za přestupek

Za přestupky nejsou odpovědní soudci Ústavního soudu ČR, kteří požívají plnou přestupkovou imunitu. Mimo nich však obecně platí, že soudce není nadán přestupkovou imunitou, a tudíž i na něj dopadá pravomoc přestupkových orgánů. Odpovědnost za přestupek, která je projednávána rovněž v kárném řízení, může existovat souběžně s odpovědností kárnou a nedochází k jejich vzájemnému vyloučení. Za jedno jednání soudce může být tento postihnut současně v řízení přestupkovém i v řízení kárném. A to z toho důvodu, že kárné řízení nepředstavuje překážku *ne bis in idem* (česky *ne dvakrát o tomtéž*) jako je tomu v případě řízení trestního, nýbrž jedná se o řízení disciplinárního charakteru.⁶⁰ Existují však názory, dle kterých ustanovení obsažena v ZSS a v ZP je nutné ústavně konformně vykládat v tom směru, že přestupkovým řízením mohou být projednávány jen skutky spáchané soudcem bez souvislosti s výkonem jeho soudcovské funkce. Pokud spáchaný přestupek úzce souvisí s výkonem soudní moci, je nutné na ZSS

⁵⁹ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka: *Organizace justičního systému*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, s. 56.

⁶⁰ Nález ÚS ČR, sp. zn. Pl. ÚS 33/09.

nahlížet jako na *lex specialis* vůči ZP, z čehož plyne, že ZSS má tedy přednost. K tomu viz příklad: „*Zatímco urážlivé jednání soudce vůči jiné osobě (byť i účastníkovi řízení) na vesnické zábavě může být projednáváno jak v řízení přestupkovém, tak eventuálně i v řízení kárném, postih za takové chování soudce v průběhu soudního jednání, musí být plně podřízen odpovědností disciplinární; přestupkové řízení v takovém případě nepřichází do úvahy.*“⁶¹ Mezi sankce, dělí se na správní tresty a ochranná opatření, které je možné za spáchaný přestupek uložit, spadá dle ZP napomenutí, pokuta, zákaz činnosti, propadnutí věci či náhradní hodnoty, zveřejnění rozhodnutí o přestupku, omezující opatření a zbrání věci či náhradní hodnoty.

3.4 Kárná odpovědnost

Zvláštním typem odpovědnosti je kárná odpovědnost soudců. V souvislosti s prohřešky páchanými při výkonu soudcovské funkce hovoříme o tzv. kárném provinění a kárné odpovědnosti. Hmotněprávní úprava kárné odpovědnosti je obsažena v ZSS, konkrétně v §§ 86 – 90, kdežto procesněprávní stránku nabízí ZKŘ. Kárné provinění je dle ustanovení § 87 ZSS „*zaviněné porušení povinnosti soudce, jakož i zaviněné chování nebo jednání, jímž soudce narušuje důstojnost soudcovské funkce nebo ohrožuje důvěru v nezávislé, nestranné, odborné a spravedlivé rozhodování soudců*“.⁶² Jak plyne z toho vymezení kárného provinění, v obecné rovině můžeme rozlišovat mezi dvěma typy takového provinění, a sice mezi takovým proviněním, které přímo vychází z porušení povinností, jež soudci ukládá zákon, a mezi proviněním, které se váže k chování a jednání soudce na veřejnosti, tedy i mimo výkon jeho funkce. První druh provinění odpovídá odpovědnosti za rozhodování (decisional accountability), druhý pak odpovědnosti

⁶¹ Soudy a soudci: Postih jednání soudce ve výkonu funkce. Sbírka rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, op. cit.

⁶² zákon č. 6/2002 Sb.

za chování (behavioral accountability).⁶³ U obou druhů však musí být splněna podmínka zaviněného jednání, s tím, že vinu je soudci nutné prokázat, přičemž míra zavinění vychází z úpravy obsažené v TZ. Mezi kárná provinění zakládající kárnou odpovědnost patří zejména nečinnost soudce, neodůvodněné či zbytečné průtahy v soudním řízení, nebo neoznámení podjatosti soudce.

V České republice se od roku 2008 uplatňuje model kárného soudnictví někdejšího ministra spravedlnosti Jiřího Pospíšila, který se na rozdíl od předchozího modelu dřívějšího ministra spravedlnosti, Jaroslava Bureše, vykazuje pouze jednoinstančním řízením. Touto jedinou institucí, před níž kárná řízení probíhají, je od 1. 10. 2008 Nejvyšší správní soud ČR, a to na základě zákona č. 314/2008 Sb., který novelizoval mimo jiné ZSS a ZKŘ. Rozhodování o kárné odpovědnosti soudců, které je v působnosti samotných soudů, naplňuje požadavek na zachování maximální možné nezávislosti soudců. NSS ČR má pro tento typ řízení zřízeny speciální šestičlenné kárné senáty, které se skládají z předsedy senátu, jeho zástupce, soudce a třech přísedících. Vedle kárných provinění NSS ČR řeší rovněž kárná provinění státních zástupců a exekutorů. Dle ustanovení § 4 ZKŘ je předsedou senátu soudce NSS ČR, jeho zástupcem je soudce NS ČR a další člen senátu z řad soudců je soudcem buďto okresního, krajského či vrchního soudu. Ve věcech týkajících se správního soudnictví je zastoupení předsedy senátu a jeho zástupce prohozené, předsedou senátu je tedy soudce NS ČR a jeho zástupcem soudce NSS ČR. Co se přísedících týče, jedním z nich musí být státní zástupce, druhým advokát a třetím osoba vykonávající jiné právnické povolání. Tím je zajištěna vyváženost v zastoupení členů senátu s ohledem na soudcovský a nesoudcovský prvek.

Kárných opatření, které lze soudci za kárné provinění uložit, zákon nabízí hned několik. Patří mezi ně důtka, snížení platu s maximálním možným omezením

⁶³ KOSAŘ, David. The least accountable branch. *International Journal of Constitutional Law* [online]. 2013, vol. 11, no. 1, s. 234 - 260 [cit. 14. 12. 2018].

30 % na jeden rok (v případě opětovného kárného provinění na roky dva), odvolání z funkce předsedy senátu a jako nejtěžší kárné opatření odvolání z funkce soudce. Při ukládání konkrétních opatření záleží na úvaze kárného senátu, s přihlédnutím k závažnosti spáchaného kárného provinění. Pokud kárný senát dospěje k závěru, že vzhledem ke všem okolnostem konkrétního případu a k osobě kárně stíhaného soudce je dostačujícím potrestáním samotné kárné stíhání takového soudce, může kárný senát od kárného opatření zcela upustit. Soudce, kterému bylo v kárném řízení uloženo kárné opatření, nemá možnost žádného opravného prostředku. Jedinou možností sankcionovaného soudce je možnost podání návrhu na obnovu kárného řízení, popřípadě ústavní stížnosti, jakýkoli jiný opravný prostředek proti pravomocnému rozhodnutí kárného senátu, jakož i odvolání proti rozhodnutí, je nepřípustné. Možné polemiky nad tím, zda by kárné řízení nemělo být dvouinstanční, aby měl soudce, jemuž bylo uloženo kárné opatření, možnost obrátit se na odvolací instanci, ponechme s ohledem na účely této práce stranou.

Co se konkrétních údajů týče, NSS ČR za dobu jedenácti let rozhodl celkem 236 kárných žalob na soudce. Nejčastěji řešenými pochybeními ze strany soudců patří průtahy řízení, nicméně stále častěji se objevují případy zabývající se osobními vztahy soudců s dalšími významnými osobami, jakož i jednání soudců v soukromém životě.⁶⁴ V přepočtu to vychází přibližně na jeden případ kárně stíhaného soudce na sto soudců za rok.⁶⁵

3.5 Morální odpovědnost

Pokud se zabýváme problematikou odpovědnosti soudce, nesmíme opomenout ani odpovědnost morální, která vychází z porušování etických norem určených

⁶⁴ KOLÁŘOVÁ, Kateřina. Kárné senáty nastavují mantinely pro chování soudců. *Česká pozice* [online]. MAFRA, publikováno 19. 7. 2018 [cit. 4. 1. 2019].

⁶⁵ KOLÁŘOVÁ, Kateřina. Dvě stě tři káraných soudců. *LIDOVKY.cz* [online]. MAFRA, publikováno 6. 3. 2017 [cit. 6. 1. 2019].

etickým kodexem, jež tvoří jakousi nadstavbu nad právními normami. Základy morální odpovědnosti vychází z rozhodování a vůbec jednání soudce v souladu s jeho nejlepším vědomím a svědomím. Ostatně jednat v souladu s nejlepším vědomím a svědomím je mimo jiné obsahem soudcovského slibu, který je skládán při ustavování soudce do funkce.⁶⁶ Co se výkladu těchto dvou pojmů týče, oba pojmy mají stejný jazykový základ (*s-vědomí*; latinsky *con-scientia*) a svědomí by bez vědomí nemohlo existovat. V případě obou výrazů jde o vnímání, vnitřní zkušenost, v případě svědomí však posazenou do oblasti mravní. Svědomí je vědomím o vlastním jednání. Samotné vědomí je původcem veškeré vůle, volných aktů a rozhodování každého jedince. Skrze vědomí můžeme vnímat okolní svět a naše vlastní působení v něm, jedná se o subjektivní aspekt, jednu z funkcí mysli, která není pozorovatelná okolím, neboť probíhá pouze uvnitř každého z nás. Svědomím pak rozumíme subjektivní pravidlo mravnosti, skrze které dochází k aplikaci objektivního pravidla mravnosti na sebe sama. Jedná se tedy o úsudek, prostřednictvím kterého je jedinci umožněno rozlišit, zda jeho konkrétní jednání, ať už uskutečněné či teprve pouze zamýšlené, je v souladu s mravními principy a zákony, tedy zda je dobré či špatné. Zjednodušeně řečeno svědomí je jakýsi vnitřní hlas každého člověka, přičemž tento je vlastní toliko lidskému rodu.

V případě morální odpovědnosti se jedná o jakousi zbytkovou odpovědnost, která nastupuje až v případě, kdy není možné jednání soudce postihovat dle právního předpisu. Rovněž ani není možné uložit žádnou sankci za porušení etického pravidla, neboť u toho druhu odpovědnosti se o potrestání může postarat pouze soudcovo svědomí či odsudek ze strany ostatních jedinců. Jedná se o odpovědnost soudce jak k sobě samému, tak rovněž i vůči veřejnosti, a to v tom smyslu, že tato soudci důvěřuje, že při soudním rozhodování budou respektována základní etická pravidla.

⁶⁶ Soudci skládají slib do rukou prezidenta v následujícím znění: „*Slibuji na svou čest a svědomí, že se budu řídit právním řádem České republiky, že jej budu vykládat podle svého nejlepšího vědomí a svědomí a že v souladu s ním budu rozhodovat nezávisle, nestranně a spravedlivě.*”

4 Situace v zahraničí

V kontextu zahraničí je možné na soudcovskou etiku nahlížet globálním pohledem, kdy je tato upravena plošně na základě mezinárodních dokumentů, anebo v kontextu jednotlivých států. Nejprve se zaměříme na mezinárodně stanovené standardy jednání soudců, přičemž poprvé se zásady související s etikou soudců objevily ve Všeobecné deklaraci lidských práv, schválené Valným shromážděním Organizace spojených národů v roce 1948. Následovala navazující úprava v Mezinárodním paktu o občanských a politických právech z roku 1966, dále v Základních zásadách OSN nezávislosti soudnictví z roku 1985 a posledně v Zásadách chování soudců vydaných v Bangalore přijatých v roce 2003. V evropském měřítku je to pak především Charta evropských soudců z roku 1993, Evropská charta o statutu soudců z roku 1998 a o rok později přijatá Všeobecná charta soudce. Kromě výše uvedených listin existuje také úprava možného jednání soudců na regionální úrovni.

Co se postavení právnícké etiky v jednotlivých zemích týče, je zřejmé, že nelze na tuto problematiku nazírat bez přihlédnutí k sociálním a historickým souvislostem daného státu. V evropském kontextu není tradicí, aby docházelo ke kodifikaci soudcovské etiky, protože etický kodex bychom jen stěží hledali v zemích jako je Velká Británie, Francie či Německo. Významný vliv v oblasti profesní etiky soudců hraje prostředí a tedy mravní vyspělost společnosti, do níž je soudní systém zasazen.⁶⁷ Ve vyjmenovaných zemích soudci jaksi automaticky podléhají nepsané morálce, která je pro nositele této významné a uznávané profese určitou samozřejmostí. Krsková v této souvislosti odkazuje na ustálenou frázi užívanou mezi Brity, a sice že *„muž v taláru se musí vyhnout všemu,*

⁶⁷ VYKLICKÝ, op. cit.

*co ho kompromituje jako džentlmana“.*⁶⁸ Obecně může říci, že v Evropě se etické normy objevují buďto v podobě skutečných etických kodexů, nebo jako různé typy dokumentů mající povahu doporučení. Nad to, v zemích střední a východní Evropy docházelo v posledních dvou dekádách k reformě soudnictví, která se odrazila mimo jiné i v ustálení etických pravidel ve formě etických kodexů (jmenujme jako příklad Albánii, Bosnu a Hercegovinu, Bulharsko, Chorvatsko, Estonsko, Gruzii, Maďarsko, Makedonii, Moldavsko, Litvu, Lotyšsko, Polsko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko, Srbsko a další).

V porovnání s Evropou, na odlišné pojmání soudcovské etiky je možné narazit ve Spojených státech amerických či v Kanadě, kde tradice kodexu etických zásad pro soudce čítá více než stoletou historii. V těchto dvou posledně zmíněných zemích se rovněž uplatňují etické rady (*Ethical Council*), na něž je možno nazírat mimo jiné jako na poradní orgány pro soudce, kteří se k nim mohou obracet se svými dotazy a které soudcům dávají odpovědi ve formě nezávazných stanovisek.⁶⁹ Dodnes platí, že v angloamerickém systému práva je oblasti profesní etiky právníků věnována mnohem větší pozornost, nežli je tomu v případě kontinentálního prostředí. Právě Spojené státy americké, ale i Velká Británie, Francie, Německo či Polsko bývají obecně pokládány za jakýsi vzor v oblasti právní etiky.

4.1 Spojené státy americké

Ve Spojených státech amerických se profesní etická pravidla právníků mohou pyšnit dlouhou historií. Ostatně, první verze kodexu dopadající na tuto oblast byla vydaná *American Bar Association* (Americkou právní komorou, která je jednou

⁶⁸ KRŠKOVÁ, Alexandra. Úvahy nad soudcovskou etikou. In: O soudcovské etice - sborník z přednášek a seminářů. *Soudcovská unie* [online]. Soudcovská unie ČR, © 2011 [cit. 19. 1. 2019].

⁶⁹ HRDLIČKOVÁ, Ivana. Etika v justici. Potřebujeme Etický kodex? *JUDr. Ivana Hrdličková* [online], [cit. 13. 1. 2019].

z nejvýznamnějších profesních organizací, sdružující právníky, studenty i další osoby, jež o členství projeví zájem) už v roce 1908. Otázka profesní etiky právníků se začala více rozvíjet po nechvalně proslulé aféře Watergate z roku 1972.⁷⁰ V důsledku této aféry, do níž byli zapojeni i právníci Bílého domu, se etika ve druhé polovině 20. století začala povinně vyučovat na právnických vysokých školách. Dodnes je patrný větší rozmach profesní etiky v angloamerickém systému práva nežli na úrovni kontinentálního pojetí práva. O tom mimo jiné svědčí i to, že všechny právnické fakulty ve Spojených státech amerických mají i nyní předmět profesní etiky povinně zařazen ve svých osnovách.⁷¹

Ve vztahu ke Spojeným státům americkým a *American Bar Association* zmíníme zajímavou studii, publikovanou v roce 2012 pod záštitou mezinárodní právní asociace (známé pod zkratkou *IBA*), v rámci níž byla zkoumána otázka dopadů sociálních sítí na právnické profese a praxi. Tento průzkum, který byl prvním svého druhu na dané téma v rámci mezinárodního měřítko, se zaměřil na právní komory v téměř pěti desítkách zemí na celém světě. Výsledky krom jiného ukázaly, že pro téměř 70 % probandů není problémem přátelství či jiná forma kontaktu na sociálních sítích mezi advokáty a soudci, nebo že až 95 % respondentů odpovědělo kladně na otázku, že by porotci/soudci měli vedle dalších pokynů obdržet rovněž konkrétní instrukce k jejich možnému vystupování na sociálních sítích. 85 % respondentů bylo pro, aby studenti práv byli informováni o možných rizicích a nevýhodách pro výkon právnické profese již během svého studia.⁷²

⁷⁰ KOPA, Martin. Profesní etika v české právní praxi a právním vzdělávání aneb měla by profesní etika být povinnou součástí právnických studií? *Časopis pro právní vědu a praxi* [online]. 2013, č. 1, s. 21-27 [cit. 16. 1. 2019].

⁷¹ TOMOSZEK, Maxim. Profesní etika advokáta. *Auditor*. 2012, roč. XIX, č. 9., s. 28. ISSN 1210-9096.

⁷² The Impact of Online Social Networking on the Legal Profession and Practice. An initiative of the Legal Projects Team. *International Bar Association* [online]. International Bar Association, © 2006-2016 [cit. 14. 2. 2019].

4.2 Kanada

Inspirací pro Českou republiku může být model známý z Kanady, kde funguje etická komise, která hraje významnou úlohu v kanadském soudním systému. Na tuto komisi se soudci mohou obracet s nejrůznějšími otázkami, chtějí-li se ubezpečit ohledně svého dalšího jednání v souladu s pravidly etiky. Doporučí-li komise určitý postup, kterým se bude soudce řídit, nemůže být následně odpovědný za své jednání. Kromě toho komise plní úlohu při přezkumu stížností na možné pochybení soudců, které může vést až k odvolání soudce z funkce.⁷³

Vzhledem k tomu, že fungování právního systému je do velké míry závislé na etických normách soudců, etická rada v roce 1998 zveřejnila etické zásady pro soudce, které jsou považovány za základní nástroj pro výkon spravedlnosti v zemi.⁷⁴ Účelem etického kodexu platného a účinného v Kanadě je dozorovat na činnosti soudců, a to jak při výkonu jejich funkce, tak také ve společnosti obecně. Kanadská soudní rada projednává případy, kdy jednání soudce uvnitř či vně soudní síně není v souladu s etickými zásadami soudce.

4.3 Velká Británie

Ve Velké Británii došlo v průběhu roku 2012 k přijetí pravidel nazvaných *Blogging by judicial office-holders*, které lze přeložit jako *Blogování držiteli soudcovského úřadu*, ze kterých vyplývá, že blogování (včetně používání platformy Facebook či Twitter) není soudcům zakazováno, avšak při této činnosti nesmí sami sebe označovat za soudce. Tato směrnice obsahuje pokyny vztahující se na všechny osoby vykonávající soudní funkce (tedy na soudce a vyšší soudní úředníky), pro něž platí, že by při blogování měli usilovat o zachování svého dobrého jména, a to i v případě, počínají-li si anonymně, neboť není možné stoprocentně zaručit, že identita anonymního příspěvatele nebude za žádných okolností odhalena.

⁷³ Committees. *Canadian Judicial Council* [online]. Canadian Judicial Council, © 2019 [cit. 2. 2. 2019].

⁷⁴ *Ethical Principles for Judges* [online]. Canadian Judicial Council, 2004 [cit. 2. 2. 2019].

Držitelé soudcovského úřadu by si měli být vědomi, že musí jednat i mimo soud tak, aby byla zachována důvěra veřejnosti v nestrannost soudnictví. Porušení těchto povinností následně vede k disciplinárnímu řízení.⁷⁵

O rok později vyšly v zemi další pokyny pro soudce, nazvané *Guid to Judicial Conduct (Příručka pro chování soudců)*, kde jsou mimo jiné řešeny opět otázky vystupování soudců na sociálních sítích. V úvodu kapitoly nazvané *Sociální sítě, blogování a Twitter*, stojí, že užívání sociálních sítí soudci je záležitostí osobní volby, avšak je nutné dbát pokynů obsažených v tomto dokumentu, jakož i ve směrnici z roku 2012. Zde se objevuje celá řada poměrně přísných ustanovení, od těch, aby soudci dbali na nastavení soukromí ve svých profilech na sociálních sítích, až po ty, které říkají, že rovněž i osoby soudci blízké by měly střežit jakékoli osobní údaje týkající se soudce před jejich zveřejněním na sociálních sítích, včetně například údajů o trávení prázdnin apod.⁷⁶

4.4 Polsko

Poměrně značné oblibě se tento předmět těší na právnických univerzitách v Polsku, kde je výuce právnické etiky značný prostor. Impulesem k tomu byly poněkud znepokojující výsledky studie zaměřené na zjišťování postojů mladých právních provedené Varšavskou univerzitou v letech 1996-1997. Po přidání řady medializovaných skandálů soudců, která otřásla polskou justicí, byly silné potřeby diskutovat o etických otázkách mezi právníky na světě. Konkrétně výuka právnické etiky vypadá tak, že předměty na etiku zaměřené jsou vyučovány během prvního či druhého roku pětiletého studijního programu, avšak ve většině případů jsou nabízeny jako volitelné předměty. Co více, v polském prostředí mají tradici rovněž

⁷⁵ Blick, Andrew. *The Codes of the Constitution*. Bloomsbury Publishing PLC, 2019, 272 s.

⁷⁶ *Guide to Judicial Conduct. Courts and Tribunals Judiciary* [online]. Courts and Tribunals Judiciary, © 2019 [cit. 12. 1. 2019].

právní kliniky, kde se studenti mohou praktičtěji seznámit s právní etikou.⁷⁷ První vážnější diskuse na toto téma byla započata již v roce 1936 po uveřejnění článku věnujícímu se klinikám v právnickém magazínu Czesławem Znamierowskim. Vzdělávání na právnických fakultách prostřednictvím klinik v sobě zahrnuje čtyři základní složky, a sice analýza, dovednosti, etika a hodnoty.⁷⁸ Roli učitelů právní etiky v Polsku zastávají buďto neprávnické - akademičtí pracovníci specializující se na filozofii, nebo právníci se specializací na filozofii. Kromě toho, každá právní profese má svůj vlastní kodex chování, který je pro příslušníky dané profese závazný.⁷⁹

4.5 Shrnutí poznatků z ostatních zemí

Jak jsme se snažili ukázat na vybraných případech ze zahraničí, s právní etikou je možné zacházet různými způsoby, nejen ve směru vydání etického kodexu (platného pro všechny soudce), což je samozřejmě základní předpoklad dobře fungujícího systému. Kromě vydání etického kodexu se ale nabízí řada dalších postupů vedoucích ke kultivaci etiky, jako je například zřízení etických rad, představujících poradní orgány pro soudce, kterým nejsou lhostejny etické dopady jejich chování a jednání. Dalším výrazným momentem je to, zda právní fakulty „rodící“ nové generace právníků považují či nepovažují výuku právní etiky za důležitou. Velmi vhodným způsobem, jakým studenty práv seznámit s problematikou etiky nejen na teoretické úrovni, je kladení většího důrazu na praktickou stránku věci, ideálně formou zkušenostních kurzů, například právě skrze právní kliniky. Zavedení povinných předmětů věnujících se profesní etice, které my sami považujeme za velmi žádoucí, s sebou nutně přináší řadu otázek

⁷⁷ HONEYMAN, Christopher; COBEN, James; DE PALO, Guiseppe. *Rethinking Negotiation Teaching – Innovations for Context and Culture*. DRI Press, 2009, s. 142.

⁷⁸ WILSON, Richard J. *The Global Evolution of Clinical Legal Education: More Than a Method*. Cambridge University Press, 2018, s. 11.

⁷⁹ ŚLIWA, Joanna. Report on the Legal Education in Poland. *PILnet* [online]. © 2019 PILnet™ [cit. 11. 3. 2019].

ohledně toho, kolik výukových hodin by tomuto mělo být věnováno, kdy by byl vhodným vyučujícím, jak docílit toho, aby výuka neprobíhala pouze formou přednášek apod. Dobrým příkladem nám při hledání odpovědí na dané otázky mohou být některé praxe z těch zahraničních zemí, kde mají s touto problematikou větší zkušenosti, a ze kterých díky tomu můžeme čerpat.

II. EMPIRICKÁ ČÁST

5 Výzkumný záměr a výzkumné otázky

Problematika profesní etiky soudců je nedopsanou kapitolou, která se s ohledem na všeobecný vývoj ve společnosti neustále dotváří a tudíž je zapotřebí definovat nová a nová témata, kterými je kromě dalších i téma sociálních sítí. I přesto, že diskuse zaměřené na tuto problematiku se již vedou na odborné a částečně i na laické úrovni, relevantních výzkumných dat bylo v době sepisování této práce poněkud poskromnu. S ohledem na to si troufáme tvrdit, že informace uvedené v empirické části alespoň zčásti zaplňují mezeru v dané oblasti, přičemž rovněž mohou posloužit jako výchozí zdroj pro další bádání a postupy v problematice soudcovské etiky na sociálních sítích.

Námi prováděný výzkum jsme koncipovali s přihlédnutím ke dvěma základním výzkumným otázkám, které jsme si na začátku stanovili, a sice:

VO1: Jaký je vztah justičních čekatelů, asistentů soudců a soudců k sociálním sítím?

VO2: Jak velký důraz je kladen na oblast profesní etiky soudců v České republice?

6 Výzkumný soubor

Zde prezentovaný výzkum byl realizován na všech soudech v České republice, osloveni byli justiční čekatelé, asistenti soudců a soudci ze všech okresních soudů, krajských soudů, vrchních soudů, dále z Nejvyššího soudu ČR, Nejvyššího správního soudu ČR a Ústavního soudu ČR. Jmenný výčet všech oslovených soudů obsahuje příloha A.

6.1 Výběr výzkumného vzorku

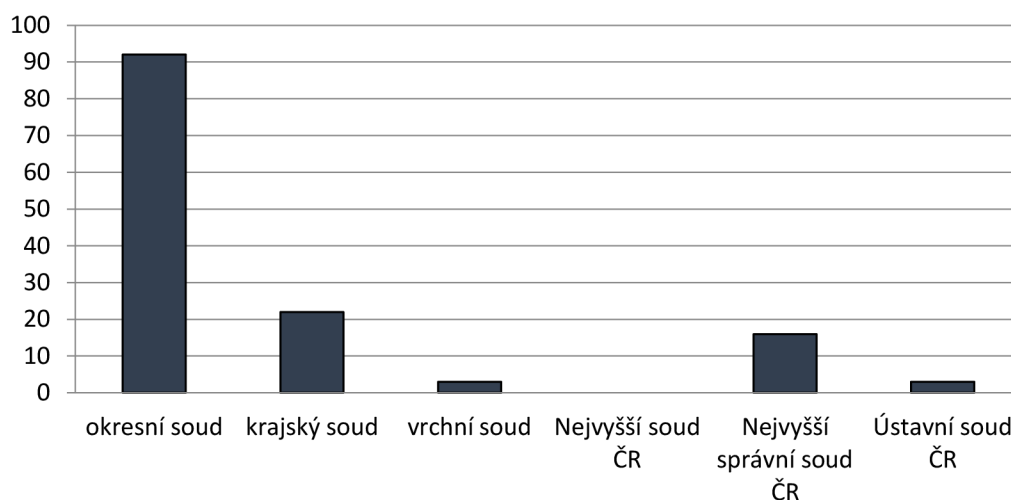
Při výběru respondentů pro výzkum zaměřený na profesní etiku soudců byla od začátku realizace výzkumu na naší straně snaha oslovit všechny soudce působící ve funkci v rámci celé České republiky. Co se týče zahrnutí do výzkumu také justičních čekatelů a asistentů soudců, vycházeli jsme z premisy, že „*naprostá většina nyní jmenovaných soudců se rekrutuje ze dvou „sociálních“ skupin – justičních čekatelů a asistentů soudců.*“⁸⁰ Pro úplnost na tomto místě stručně objasníme rozdíl mezi oběma. Zatímco justiční čekatelé přichází na soud s předpokladem, že se z nich časem, po složení psychotestů a justičních zkoušek, stanou jmenováním soudci, role asistentů by měla být jiná. Asistenti soudců jsou kvalifikovanými pomocníky soudců, kteří by neměli být zdrojem pro výběr nových soudců, ačkoli se to v praxi běžně děje.

Konkrétně jsme při zadávání dotazníků postupovali tak, že jsme prostřednictvím emailových adres kontaktovali předsedy soudů, s laskavým požádáním, zda by dotazník mohli šířit v rámci soudu, jemuž předsedají, mezi justiční čekatele, asistenty soudců a soudce. V případech, kde se nám nepodařilo nalézt kontaktní adresu na samotného předsedu soudu, obraceli jsme se na tiskové mluvčí soudů s žádostí o postoupení věci předsedovi soudu. Některé soudy, které

⁸⁰ Krásný noví soudci. *Česká advokátní komora* [online]. Česká advokátní komora, © 2018 [cit. 3. 1. 2019].

neměly zveřejněnou adresu pro emailovou komunikaci, jsme kontaktovali skrze elektronickou podatelnu soudu. Výjimkou byl Ústavní soud ČR, v případě kterého jsme, po zamítnuté žádosti o součinnost ze strany předsedy soudu, ústavní soudce kontaktovali přímo prostřednictvím jejich emailových adres zveřejněných na webových stránkách ÚS ČR. Dle našeho očekávání nejvíce dotazníků vyplnili respondenti z okresních soudů. Bohužel bez odezvy zůstala snaha získat data i od zástupců z NS ČR. Celkem se nám vrátilo 136 vyplněných dotazníků, přičemž mezi respondenty jsou zástupci napříč soudy tvořícími soudní systém České republiky, jakož i ÚS ČR. Zastoupení jednotlivých soudů v našem dotazníku obsahuje graf 1.

Graf 1: Zastoupení jednotlivých soudů v dotazníkovém šetření.

6.1.1 Charakteristika cílové skupiny

V úvodu dotazníku jsme se zaměřili na základní demografické údaje o probandech, když jsme se dotazovali na jejich pohlaví, věkovou kategorii a profesní zařazení. Celkově se dotazníkového šetření zúčastnilo 136 osob, z toho vyrovnaně 68 žen a 68 mužů. Co se složení probandů dle profesního zařazení týče, dva z nich vykonávali funkci justičního čekatele, 44 funkci asistenta soudce a 90 funkci soudce. Shrnutí těchto údajů nabízí tabulky 1, 2 a 3.

Tabulka 1: Charakteristika respondentů dle pohlaví a věkového určení.

	ženy	muži
20-35 let	25	29
36-50 let	25	31
51 a více let	18	8
celkem	68	68

Tabulka 2: Charakteristika respondentů dle profesního zařazení a věkového určení.

	justiční čekatel	asistent soudce	soudce
20-35 let	2	42	10
36-50 let	0	2	55
51 a více let	0	0	25
celkem	2	44	90

Tabulka 3: Charakteristika respondentů dle pohlaví a profesního zařazení.

	ženy	muži
justiční čekatel	2	0
asistent soudce	23	21
soudce	43	47

6.2 Etické aspekty výzkumu

V rámci realizace šetření zaměřeného na profesní etiku soudců jsme pečlivě zvažovali etickou rovinu výzkumu. Jak jsme se snažili ukázat na mnoha místech této práce, na soudce (a také na justiční čekatele a asistenty soudců) jsou kladeny

vysoké nároky ohledně morálních a lidských kvalit. Rovněž jsme upozorňovali na požadavek zdrženlivosti ve sdělování jejich názorů a postojů. Na druhou stranu jsme po těch samých osobách s laskavostí požadovali, aby nám část svých názorů a postojů, jakož i údajů o soukromém životě, sdělili prostřednictvím dotazníku. Základním a zcela nezbytným krokem tedy bylo zajištění anonymity probandů, aby nám osobní informace vůbec mohli sdělit a aby se při tom necítili nekomfortně. Dalším stěžejním prvkem bylo oslovování probandů skrze předsedy soudů, kteří jim k vyplnění dotazníku dali své svolení, či dokonce pokyn. Tím jsme předešli možným polemikám nad tím, zda se soudci mohou našeho výzkumu účastnit.

7 Použité metody

Volba správné metody je základním nástrojem, skrze nějž lze uskutečnit objektivní zkoumání dané problematiky, aby bylo možné dospět ke stanovenému výzkumnému cíli. My jsme se zaměřili na získání kvalitativních dat, které mají hlavní výhodu v přirozeném uspořádání a větším zakotvení v rámci širšího kontextu. V rámci kvalitativního designu je možné pracovat s různými metodami pro sběr dat, ať už se jedná o pozorování, rozhovory, dotazníky či analyzování nejrůznějších typů dokumentů. Níže uvádíme, s jakými metodami jsme v rámci našeho šetření pracovali my.

7.1 Metoda sběru dat

Jako metodu pro sběr dat vhodnou s ohledem na námi zvolené probandy jsme se rozhodli zvolit metodu dotazníku, konkrétně pak jeho polostrukturovaný typ. Již na začátku, tedy v rámci přípravné fáze, jsme si totiž byli vědomi přílišné časové vytíženosti soudců (jakož i justičních čekatelů a asistentů soudců) na to, aby bylo možné realizovat osobní rozhovory s probandy. Sbírání dat za použití polostrukturovaného dotazníku vnímáme rovněž jako jeden z hlavních limitů celého výzkumu. Za předpokladu, že výzkumník nemá možnost s probandem přímo hovořit a doptávat se na případné detaily či rozhovor vést určitým směrem, a je nucen použít formu tužka-papír (popř. elektronickou formu), nevyhne se takovému formulování otázek, které se může jevit jako příliš obecně zaměřené. Co více, obecněji zaměřené otázky jsme volili i z toho důvodu, aby nám na ně mohlo odpovědět co nejširší spektrum osob, s ohledem na jejich profesní zařazení na soudě, délku jejich praxe, nebo na to, zda sami jsou uživateli sociálních sítí.

7.1.1 Polostrukturovaný dotazník

Dotazník je metoda umožňující získat hromadně a poměrně rychle informace o určitých postojích, názorech či vědomostech. Existují různé typy dotazníků, které

můžeme rozlišovat dle několika různých kritérií. Podle určujících a eliminačních otázek v dotazníku obsažených rozlišujeme dotazníky standardizované, s otevřenými otázkami či polostrukturované. Dle toho, zda je možné dotazníky spojovat s konkrétními oslovenými osobami, rozlišujeme dotazníky anonymní či neanonymní. Námi zvolený polostrukturovaný dotazník se vyznačuje tím, že stojí na pomezí mezi dotazníky standardizovanými a těmi s otevřenými otázkami, neboť tento typ využívá jak polouzavřených, tak otevřených otázek. U takového typu dotazníku respondenti mají na výběr z možných, předem daných odpovědní, v našem případě to byly odpovědi *ano/ne*, ale zároveň nabízí i tzv. volnou variantu, kde je možné uvést víceslovnou odpověď dle svého uvážení (v našem případě to bylo pole nadepsané *zdůvodnění, konkretizace*). Jako hlavní výhodu tohoto typu dotazníku vnímáme to, že respondentům dává alespoň z části možnost volně vyjádřit své názory a postoje. Dotazník vytvořený pro tuto práci obsahoval celkem tři hlavní části, a sice *část A – informace o respondentovi, část B – vztah respondenta k sociálním sítím, část C – profesní etika soudců*. V části A jsme se dotazovali na základní informace o věku, pohlaví a profesním zařazení respondenta, v části B jsme probandům kladli celkem sedm otázek a dvě podotázky, v části C pak celkem sedm otázek. Dohromady tak dotazník obsahoval 19 otázek, s nimiž se dotazovaní museli vypořádat. Konkrétní znění dotazníku, který respondenti vyplňovali, je obsaženo v příloze B.

7.2 Metoda analýzy dat

Prostřednictvím analýzy dat se výzkumník snaží nalézt obecné charakteristiky datového souboru, které následně vyhodnocuje a interpretuje. My jsme pro analýzu textové části dotazníku, kterou respondenti fakultativně vyplňovali, zvolili metodu tematické analýzy.

7.2.1 Tematická analýza

Tematická analýza s textem pracuje takovým způsobem, že jej řadí do jednotlivých kategorií, díky čemuž je možné dospět k redukci velkého množství vstupních dat.

Její výhodou je mimo jiné to, že do jednotlivých kategorií lze spojovat zdánlivě nesouvisející informace, které díky nově vytvořeným tématům mohou teprve v průběhu analyzování začít dávat smysl. Tím je umožněno získat hlubší porozumění získaných informací. Vznikajícími tématy rozumíme soubory vzorů či myšlenek, které se v komplexu dat na různých místech opakují. Určení jednotlivých témat je čistě rozhodnutím výzkumníka, který vychází z kvalitativních, nikoli z kvantitativních aspektů datového souboru. Subjektivní vnímání výzkumníka je ale zároveň Achillovou patou této metody, neboť závěry, k nimž vede tematická analýza, jsou závěry konkrétního výzkumníka, který data analyzoval. Je tedy dobře možné, aby v případě stejného souboru dat a jeho zpracování jiným analytikem byly učiněny zcela odlišné závěry.

Tematická analýza rozděluje práci s daty do několika po sobě jdoucích kroků, jejichž pořadí je přesně dané. Nejprve je nutné seznámit se s daty, a to opakovaným čtením odpovědí, které má výzkumník k dispozici. Následně je možné přistoupit ke tvorbě otevřených kódů, kdy celkový datový soubor je označen kódy. Od fáze generování kódů se dostáváme na vyšší, abstraktnější úroveň, kdy volíme témata, která se skládají z jednotlivých, v minulé fázi vytvořených kódů. Je možné sledovat témata hlavní či jejich podkategorie, subtémata, je-li to vhodné vzhledem k vlastnostem datového souboru. Během fáze revize témat dochází k přeskupování vzniklých témat, k zániku těch již vytvořených a ke vzniku nově se objevujících témat. V této fázi se rovněž vracíme zpět k původním odpovědím, kde porovnáváme, jestli pod námi vytvořená témata odpovědi vhodně zapadají. Předposledním stadiem tematické analýzy je definování a pojmenování témat, kdy odhalujeme základ každého tématu, podle kterého pak celému tématu určujeme vhodné pojmenování. Vycházíme z podstaty každého z nich, ve snaze nezůstávat na úrovni dat, ale usilujeme o jejich vhodnou interpretaci. Závěrečnou etapou celého postupu pak je zpracování výzkumné zprávy, která obsahuje výsledky zjištění, ke kterým jsme za pomoci této metody

dospěli.⁸¹ Ukázku toho, jak konkrétní kódy, témata i subtémata vznikaly, nabízí následující tabulky 4 a 5.

Tabulka 4: Ukázka tvorby kódů z datových výroků.

datový výrok	přiřazený kód
S9: „Žádný zásadní přínos to nemá, hrozí spíše rizika ohrožení důstojnosti a nezávislosti.“	míra rizika
S40: „Veřejně by měly působit významné soudní osobnosti ke společensky prospěšným účelům.“	prospěšnost společnosti
AS41: „Soudce nemůže existovat ‚v kleci‘ bez kontaktu s okolím, má-li zájem mít účet na sociálních sítích, nevidím důvod pro to, aby si jej nezřídil. Tak jako v běžném životě však i na sociální síti musí jednat v souladu s etikou soudce a s § 80 zákona o soudech a soudcích.“	soudce jako člověk

Tabulka 5: Ukázka seskupování kódů do subtémat a témat.

přiřazený kód	subtéma	téma
kontakt se světem	přínos pro justici	(ne)výhody působení soudců na sociálních sítích
prezentace justice		
dezinterpretace rozhodnutí		
aktuální dění		
prospěšnost společnosti	přínos pro širší veřejnost	
komunikace s veřejností		
otevřenost, transparentnost		
jen osobní záležitost	absence pozitivního	
soudce jako člověk		
míra rizika	převaha negativního	
neslučitelnost s funkcí		

⁸¹ JAVADI, Mostafa; ZAREA, Kourosh. Understanding Thematic Analysis and its Pitfalls. *Journal of Client Care* [online]. 2016, vol. 1, no. 1, s. 33-39 [cit. 19. 2. 2019].

8 Výsledky analýzy

V rámci prováděného výzkumu jsme se zaměřili na zodpovězení dvou výzkumných otázek, které zní následovně:

VO1: Jaký je vztah justičních čekatelů, asistentů soudců a soudců k sociálním sítím?

VO2: Jak velký důraz je kladen na oblast profesní etiky soudců v České republice?

Abychom mohli nalézt odpověď na VO1 a VO2, cílili jsme naše dotazování právě na tyto dvě hlavní oblasti, a sice na vztah respondentů k sociálním sítím (členící se na podoblast zahrnující vlastní jednání respondentů na sociálních sítích a obecné působení soudců na sociálních sítích) a dále na problematiku profesní etiky soudců. Výsledky, ke kterým jsme dospěli, jsou prezentovány právě na tomto místě v rámci následujících podkapitol nazvaných *Vztah respondentů k sociálním sítím* a *Problematika profesní etiky soudců očima respondentů*. Z celkového počtu vyplněných dotazníků jsme vyčlenili tři z nich, které pochází od respondentů působících na ÚS ČR, a to z toho důvodu, že ÚS ČR je zvláštním ústavním orgánem soudního typu stojícím mimo systém obecných soudů. Konkrétně nám dotazník vyplnili dva ústavní soudci a jeden asistent ústavního soudce, přičemž jejich odpovědi jsme vyhodnocovali zvlášť a nejsou ani součástí grafů. Vzhledem k nízkému počtu osob zastupujících ÚS ČR v našem výzkumu jsme pro tyto vytvořili samostatné grafy, a tak se čtenáři musí spokojit pouze se slovním vyhodnocením jejich odpovědí.

8.1 Vztah respondentů k sociálním sítím

Jak jsme uváděli v úvodu práce, v jistém článku na portálu *Česká justice* z poloviny roku 2017 byla obsažena informace o tom, že soudci profil na sociálních sítích

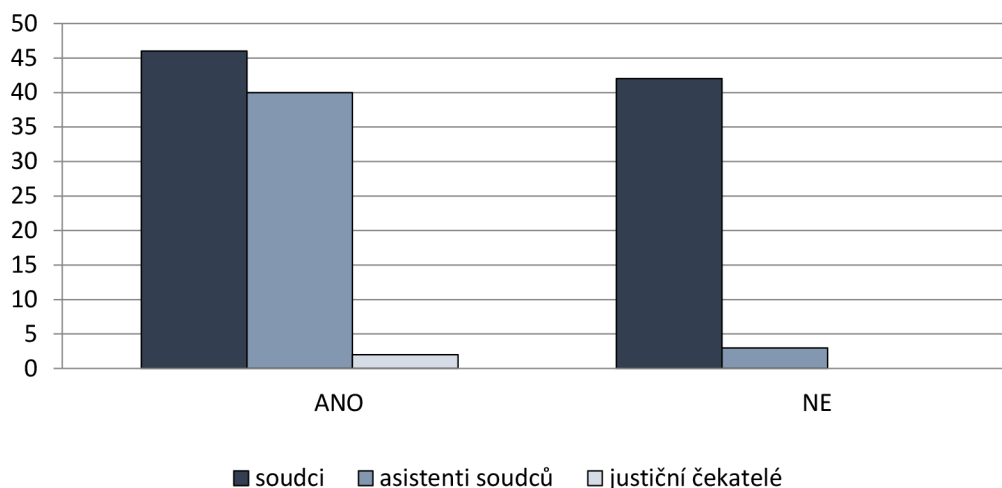
raději nevlastní, nebo jsou na něm spíše neaktivní.⁸² Nakolik je toto tvrzení pravdivé a ještě stále aktuální, jsme se rozhodli zjistit dotazníkovým šetřením, které se ve své části nazvané *Vztah respondentů k sociálním sítím* zaměřovalo jednak na vlastní zkušenosti dotazovaných osob se sociálními sítěmi, tedy zda ony samy mají zřízený účet na sociální síti, zda na těchto sítích vystupují aktivně a pravidelně a zda mají svůj účet zpřístupněný veřejnosti. Zbývající otázky jsme směřovali obecněji k možnému působení soudců na sociálních sítích ve smyslu toho, zda může soudce zřízením účtu ohrožovat profesní etiku soudců, zda respondenti spatřují ve veřejném působení soudců na sociálních sítích nějaké výhody pro justici, zda by soudci a pracovníci soudu měli být vzdělávání specificky v oblasti jejich možného působení na sítích, zda soudci mohou svými veřejnými projevy ohrožovat důstojnost soudcovské profese, i když jednají bez dodatku, že jsou soudcem, či tak činí pod pseudonymem.

8.1.1 Vlastní jednání ve vztahu k sociálním sítím

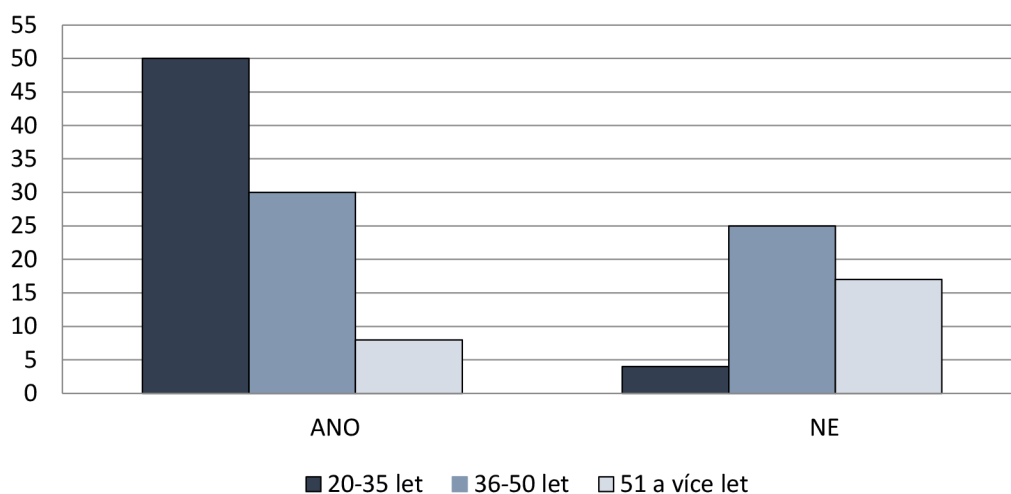
Z celkového počtu 133 respondentů odpovědělo 88 osob kladně na otázku, zda mají zřízený účet na jakékoli sociální síti. Zbývajících 45 osob uvedlo, že takový účet nemají. Z těch, co účet na sociální síti vlastní, jsou dvě osoby justiční čekatelé, 40 osob asistentů soudce a 46 osob vykonává funkci soudce. Mezi osobami, které účet zřízený nemají, nebyl žádný justiční čekatel, pouze tři asistenti soudce a 42 soudců. Co se zástupců ÚS ČR týče, žádný ze tří respondentů nemá účet na sociální síti zřízen. Názorné rozložení kladných a záporných odpovědí ve vztahu k věkové kategorii a profesnímu zařazení respondentů nabízí grafy 2 a 3.

⁸² PASEKOVÁ, op.cit.

Graf 2: Rozložení respondentů dle toho, zda mají zřízený účet na jakékoli sociální síti a dle profesního zařazení.

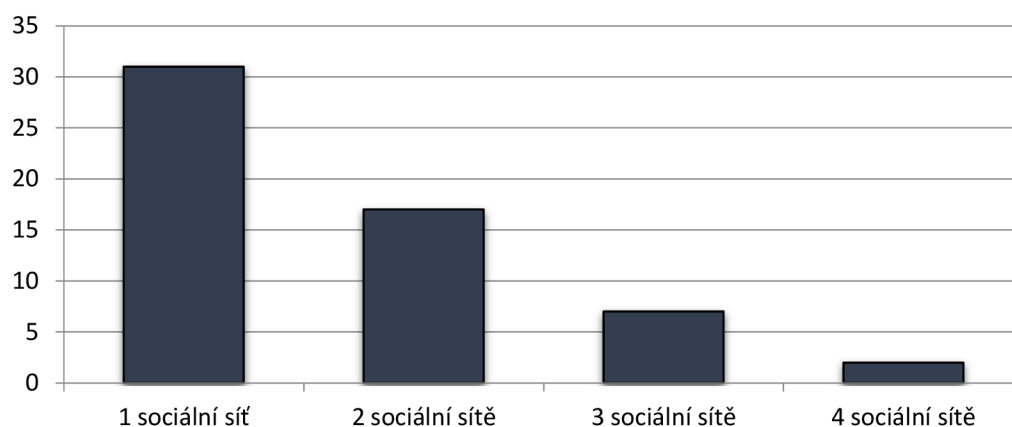
Graf 3: Rozložení respondentů dle toho, zda mají zřízený účet na jakékoli sociální síti a dle věku.

Fakultativní možností bylo slovní zdůvodnění či konkretizace odpovědi. Této možnosti využila řada respondentů (celkem 57 z nich), díky čemuž jsme získali cenné informace o tom, že 57 respondentů má zřízený účet na Facebooku, 19 na Instagramu, devět na LinkedInu, čtyři respondenti jsou uživateli blogu, tři respondenti mají účet na Twitteru, jeden na Česko-slovenské filmové databázi

a tři respondenti se příležitostně účastní internetových (apolitických) diskusí. Celkem 31 respondentů vlastní účet pouze na jedné sociální síti, 17 respondentů má účet na dvou sociálních sítích, sedm na třech a dva na čtyřech sítích (viz následující graf 4 s rozložením odpovědí dle počtu sociálních sítích, na nichž mají respondenti zřízený účet).

Graf 4: Zastoupení počtu sociálních sítích, na nichž mají respondenti zřízený vlastní účet.

Ze všech respondentů, kteří uvedli, že vlastní alespoň jeden účet na některé ze sociálních sítí, odpovědělo 32 osob, že samy sebe považují za aktivní uživatele (tzn., že píší statusy, komentáře, sdílejí informace apod.). Dalších 56 jedinců se označilo za uživatele pasivní. Dále jsme se ptali na četnost užívání těchto sítí, tedy jak často respondenti se sociálními sítěmi pracují. Na otázku, zda je to v rozsahu alespoň 1x týdně, odpovědělo kladně celkem 29 respondentů, 28 odpovědělo záporně, tedy že tyto užívají méně často než 1x týdně, zbytek se nevyjádřil. Poslední podotázka vztahující se k respondentům coby samotným uživatelům sociálních sítí směřovala na vztah k veřejnosti a ochraně soukromí jejich profilu, a to na jakékoli platformě, na níž mají účet zřízený. Drtivá většina, 74 dotazovaných, má účet nastavený jako neveřejný, 15 jako veřejný s tím, že někteří mají obojí v závislosti na druhu sociální sítě (např. platforma LinkedIn je ze své podstaty veřejně přístupnou, dále se objevily odpovědi, že na blozích či jiných sítích, které uživatel používá k publikaci své umělecko-kreativní činnosti,

vystupuje pod pseudonymem). Z respondentů, kteří žádný takový účet zřízený nemají, pět z nich odpovědělo, že kdyby účet na sociální síti vlastnili, měli by jej nastavený jako účet neveřejný, dva jako veřejný.

8.1.2 Obecné působení soudců na sociálních sítích

Dále jsme se respondentů dotazovali v obecnější rovině na možné působení soudců na sociálních sítích. Vzhledem k tomu, že většina dotazovaných osob využila možnosti svou odpověď zdůvodnit či zkonkretizovat, zpracovali jsme jejich odpovědi za pomoci postupů tematické analýzy, čímž se nám podařilo získat několik témat, jež se v odpovědích objevovala, a která jsme dále rozčlenili na jednotlivá subtémata. Jejich přehled, jakož i interpretace je uvedena v závěru této podkapitoly. Nyní se mohou čtenáři stručně seznámit s tím, jak respondenti odpovídali na námi položené otázky.

1. Domníváte se, že soudce může mít zřízený účet na sociální síti, popř. může se vyjadřovat v internetových diskusích a zároveň takovým jednáním neohrozit profesní etiku soudce?

Celkem 106 respondentů zastává názor, že to možné je, 21 dotazovaných si myslí, že nikoli a zbylých šest dotazovaných nemá na věc vyhraněný názor. Všichni respondenti z ÚS ČR na položenou otázku odpověděli kladně.

2. Převažují podle Vás výhody pro justici obecně (nikoli pro soukromé účely konkrétního soudce), když bude určitý soudce veřejně působit na sociální síti, popřípadě se bude zúčastňovat veřejných diskusí?

Valná většina respondentů v působení soudce na sociální síti neshledává pro justici převahu výhod, když 93 respondentů odpovědělo, že nikoli, 28 že ano a 12 jedinců si nebylo jisto, ke kterému pólu se přiklonit. Co se zástupců ÚS ČR, jeden z nich odpověděl kladně, dva z nich záporně.

3. Máte za to, že je nutné školit soudce a další pracovníky soudu v oblasti jejich působení na sociálních sítích?

Na tuto otázku se nám dostalo velmi vyvážených odpovědí, kdy 64 respondentů odpovědělo kladně a 69 záporně. Otázka byla rovněž zajímavá tím, že je to jediná ze dvou otázek, která zůstala bez neutrálního hodnocení, a tedy každý respondent na ni odpověděl jednou z nabízených možností ano/ne. Z ÚS ČR zazněly dva hlasy pro to, že není třeba speciálního školení, jeden hlas vyjádřil mínění opačného rázu.

4. Souhlasíte s názorem, že veřejnými projevy soudce může být ohrožována důstojnost soudcovské funkce, a to i v případě, kdy soudce jedná pod svým jménem a příjmením, bez dodatku, že jde o soudce?

Na rozdíl od předchozí otázky, kde bylo zastoupení kladných a záporných odpovědí velmi vyvážené, zde převažoval názor souhlasící většiny, když 108 dotázaných se domnívá, že soudce může svými veřejnými projevy ohrozit důstojnost své funkce. Pouze 18 respondentů odpovědělo, že s výše vysloveným názorem nesouhlasí, zbylých sedm respondentů tuto otázku nechalo pro svou nevyhraněnost bez odpovědi. Co se týče odpovědí získaných od ústavních soudců a asistenta ústavního soudce, dva z nich s vysloveným názorem vyjádřili souhlas, jeden neodpověděl.

5. Představte si prosím situaci vylíčenou v předchozí otázce s úpravou toho, že by soudce vystupoval na sociální síti nikoli pod svým jménem, nýbrž pod pseudonymem. Může být takovým jednáním soudce ohrožována soudcovská funkce?

Modifikací předchozí otázky klesl počet kladných odpovědí na stav 84 kladných ku 38 záporným (11 respondentů zůstalo neutrálními). Z ÚS ČR se nám na otázku dostalo dvou záporných a jedné neutrální odpovědi.

Kromě číselně vyjádřených výsledků, které jsme nabídli výše, jsme slovní odpovědi podrobili rovněž i pohledu kvalitativnímu, přičemž za použití metody tematické analýzy se nám povedlo nalézt čtyři hlavní témata, která jsme nazvali *(ne)specifičnost média, aspekty projevu, zdrženlivost a (ne)výhody působení*

soudců na sociálních sítích. Pod každé z nich jsme dále podřadili další tři, a ve dvou případech dokonce čtyři subtémata, která z datového extraktu postupně vyplula na povrch. Přehled témat a subtémat nabízí následující tabulka.

Tabulka 6: Identifikovaná témata v části nazvané *Vztah respondentů k sociálním sítím.*

TÉMA	SUBTÉMA
(ne)specifičnost média	selský rozum
	obecný kodex či právní předpisy
	speciální úprava
	svoboda projevu
aspekty projevu	obsah, forma, okruh adresátů
	veřejná známost aktéra
	odhalitelnost
zdrženlivost	ochrana soukromí
	pasivita
	soudcem 24/7
(ne)výhody působení soudců na sociálních sítích	přínos pro justici
	přínos pro širší veřejnost
	absence pozitivního
	převaha negativního

Co se prvního identifikovaného tématu týče, **(ne)specifičnosti média**, toto se objevovalo napříč všemi otázkami. Respondenti se nejčastěji vyjadřovali v tom směru, že internetová média, a tudíž ani sociální sítě se nijak neliší od ostatních médií, a tak není nutné dbát zvýšené pozornosti při možném působení soudců na sociálních sítích. Jedinec, který byl jmenován soudcem, musí jaksi od přírody oplývat takovými rozumovými a morálními vlastnostmi, popřípadě zdravým rozumem, že si s nimi vystačí i při svém vystupování prostřednictvím sociálních sítí. Všechny tyto odpovědi jsme podřadili pod subtéma *selský rozum*. Další část respondentů se domnívá, že jednání soudce je dostatečně limitované skrze právní předpisy a stávající etický kodex soudců, že si s ním soudci vystačí i při svém případném počínání na sociálních sítích. Tyto odpovědi byly hromadně

pojmenovány jako *obecný kodex* či *právní předpisy*. Zbývající odpovědi obsahovaly mínění ohledně specifičnosti problematiky sociálních sítí, které vyžaduje zvláštní úpravu možného působení soudců tak, aby jejich počínání v internetovém prostředí bylo v souladu s etikou. Posledním subtématem, nazvaným *svoboda projevu*, jsme pokryli opakovaně se vyskytující odpovědi zahrnující mínění, že soudce může stejně jako jakýkoli jiný člověk veřejně hlásat své názory a postoje. Druhé téma, které jsme označili jako **aspekty projevu**, jsme učinili zastřešujícím pojmem pro všechny odpovědi, které v sobě obsahovaly to, že je nutné řešit speciálně případ od případu s přihlédnutím k individuálním rozměrům daného projevu soudce, a sice k jeho obsahu a formě, k okruhu adresátů, jimž byl určen, zda se jedná například o diskuse zájmového a volnočasového charakteru soudce, jako je zahradničení či chov zvířat apod. Subtéma určené pro tento typ odpovědí nese název *obsah, forma, okruh adresátů*. Druhým subtématem, které jsme v daném tématu vymezili, je *veřejná známost aktéra*. Někteří respondenti na vícero místech zmiňovali, že se jejich pohled na věc liší v případě soudců, jejichž osoba je mediálně známá. Takoví jedinci by mohli dle názorů respondentů plnit vděčnou úlohu ve vztahu k osvětě veřejnosti nebo by se mohli více zasloužit o pozitivní pohled veřejnosti na justici. Mediálně známí soudci by také měli dbát zvýšené opatrnosti při ochraně důstojnosti soudcovské funkce, neboť právě oni jsou reprezentanty soudní moci, kteří jsou tzv. na očích. Posledním označeným subtématem v rámci aspektů projevu je *odhalitelnost*, pod které jsme zařadili odpovědi respondentů objevující se napříč různými otázkami. Respondenti v nich často odkazovali na to, že soudce by měl v rámci sociálních sítí vystupovat pod svým soukromím jménem a příjmením a nikoli jako zástupce soudní moci, přičemž toto by neměl dávat na odiv (ať už z důvodů preventivních, aby nedocházelo ani k případnému ohrožení výkonu soudcovské funkce, nebo i proto, aby v očích veřejnosti nepůsobil povýšenecky). Někteří dotázaní se domnívají, že pokud není možné u konkrétního projevu dohledat, že ho učinila osoba působící ve funkci soudce, nemá takové jednání vliv na důstojnost soudcovské funkce. Co se týče jednání

pod pseudonymem, v odpovědích se objevovaly i takové názory, že až do okamžiku odhalení je soudcovo jednání v pořádku. Jiní respondenti vyjadřovali střízlivější názor v tom smyslu, že žádná anonymita není stoprocentní, anebo že z etického pohledu jakýkoli projev svědčí o jeho autorovi, ať už je učiněn pod vlastním jménem či nikoli. Třetím hlavním tématem hojně se vyskytujícím ve vyjádřeních dotázaných jedinců je **zdrženlivost**, které jsme užíli jako společného jmenovatele pro subtémata s názvy *ochrana soukromí, pasivita a soudcem 24/7*. Zdrženlivost, opatrnost ve vyjadřování, soulad s etickými pravidly i stavovskými předpisy byly nejčastěji se objevujícím motivem v rámci datového extraktu. Respondenti se těchto pojmů dovolávali v rámci odpovědi na otázku směřující na působení soudce na sociálních sítích, v rámci možných výhod pro justici, jakož i v případech možného ohrožení důstojnosti soudcovské funkce. Dalším často zmiňovaným prvkem bylo pasivní vystupování soudce na sociálních sítích, tedy že není problémem mít zřízený účet na takové síti, nýbrž aktivní vystupování soudce v rámci těchto sítí. Některé názory respondentů byly striktně proti jakémukoli vyjadřování názorů uživatelů-soudců, jiné pouze eliminovaly rozsah možných témat, k nimž se soudce může vyjádřit. Poslední subtéma této kategorie jsme nazvali *soudcem 24/7*, neboť někteří z respondentů velmi uvědoměle poukazovali na skutečnost, že osoba zastávající soudcovskou funkci zůstává soudcem po dobu 24 hodin denně sedmi dnů v týdnu, tedy i po opuštění soudní místnosti a svlečení taláru. A právě tomu by soudci měli, dle těchto názorů, přizpůsobit i své jednání v rámci sociálních sítí. Čtvrtým odhaleným tématem je téma nazvané **(ne)výhody působení soudců na sociálních sítích**, reflektující odpovědi obsahující kladné nazírání na působení soudců na sociálních sítích, a to ať už s ohledem na možný přínos pro justici či pro širší veřejnost, jakož i odpovědi obsahující úvahy nad neutrálním či spíše negativním hodnocením takového počínání. Mezi respondenty se totiž našli i tací, kteří žádné pozitivní aspekty v tomto neshledávali, nebo dokonce působení soudců na sociálních sítích hodnotili spíše negativně. Obdobně jsme vyčlenili v daném tématu čtyři subtémata, jmenovitě jde o *přínos*

pro justici, přínos pro širší veřejnost, absence pozitivního a převaha negativního. Dotazované osoby se ve větší či menší míře dotýkaly toho, nakolik může být vystupování soudců na sociálních sítích přínosné, ať už pro soudní moc jako takovou, či případně pro laickou veřejnost. V odpovědích se objevovala tvrzení o tom, že je obecně žádoucí, aby soudci byli v kontaktu s aktuálními trendy a děním ve společnosti a že vhodně pojatá prezentace justice a osob ji ztělesňujících může mít pozitivní vliv na nahlížení na justici očima veřejnosti. Co více, soudci mohou skrze svou otevřenost vhodně zasahovat při případné dezinterpretaci rozhodnutí či vhodně pojaté internetové diskuse mohou vést k žádoucím diskusím akademickým. Někteří se vyjadřovali v tom smyslu, že záleží na formě a obsahu daného vyjádření, a pokud toto bude v souladu s etickými pravidly a zákonnými předpisy, může takové vyjádření skutečně být pro justici pozitivním třeba i proto, že vhodné vystupování soudců může vést k větší transparentnosti justice. Všechny tyto odpovědi jsme shodně označili jako *přínos pro justici*. Další část odpovědí vyjadřovala možný *přínos pro veřejnost*, jak se nazývá druhé subtéma. Sem spadají reakce vystihující možné, pro společnost prospěšné, účinky působení soudců v rámci sociálních sítí, které mohou mimo jiné sloužit jako prostředek pro komunikaci s veřejností. Dále skrze své účty a příspěvky na sociálních sítích mohou soudci šířit osvětu a mohou objasňovat širší společnosti různé věci z odborné problematiky soudní moci. Odpovědi respondentů, kteří zastávají odlišný názor, a sice že žádný přínos v působení soudců na sociálních sítích nespatřují, a tedy to považují za neutrální, jsme zahrnuli pod třetí subtéma nazvané *absence pozitivního*. Sem jsme zařadili rovněž konstatování toho, že soudce nežije ve skleněné kleci, která by takovému kontaktu zamezovala, nebo že soudce je také pouze člověkem, a není tedy možné ho zcela sociálním sítím stranit, i když soudcovy aktivity na internetu nutně nemusí mít pozitivní či negativní dopady. Čtvrtým a zároveň posledním subtématem nazvaným *převaha negativního* máme na mysli zobecnění všech takových odpovědí, jež v sobě zahrnovaly vyjádření ohledně buďto převažujícího rizika takového počínání

soudců, anebo dokonce úplného odmítnutí jednání z pozice osoby vykonávající funkci soudce, které se pro osobu soudce absolutně nesluší.

8.2 Problematika profesní etiky soudců očima respondentů

Část dotazníku nazvaná *profesní etika soudců* zahrnovala rovněž celkem sedm otázek vztahujících se k důležitosti vzdělávání v oblasti etiky, dále k současnému modelu vzdělávání (ne)zahrnujícímu tuto oblast, k jejímu zařazení do povinných osnov právnických fakult, k potřebě právního zakotvení etických principů a standardů, k postojům směrem k vydaným *Etickým mezím působení soudce na sociálních sítích*, k eticky problematickým situacím při výkonu praxe a k názoru na zřízení Nejvyšší rady soudnictví coby možnosti prevence pro eliminaci selhání soudců skrze její kompetence k výběru soudců.

Vyextrahovaná témata a subtémata jsou uvedena a dále interpretována níže na samém závěru této podkapitoly. Prve čtenářům nabízíme přehled otázek položených v této části dotazníku, jakož i kvantitativní zpracování odpovědí, kterých se nám na ně dostalo.

1. Spatřujete vy sami důležitost ve vzdělávání v oblasti profesní etiky?

Naprostá většina, 118 účastníků dotazníku, vyslovilo názor, že co vzdělávání v profesní etice spatřuje jako důležité. Pouze 15 odpovědí obsahovalo opačný názor. Respondenti z ÚS ČR jednohlasně sdělili, že dané také považují za důležité. Jak jsme zmiňovali u otázky číslo pět v rámci podkapitoly nazvané *Vztah respondentů k sociálním sítím*, pouze na dvě otázky se nám dostalo ve sto procentech případů jasné odpovědi ano či ne. Právě tato otázka je druhou z nich.

2. Myslíte si, že je věnován dostatečný prostor oblasti profesní etiky soudců, a to ať už v rámci právnického studia či dalšího postgraduálního vzdělávání?

Zde se většina přiklonila k názoru, že profesní etice není věnován dostatečný prostor, když 79 respondentů odpovědělo na výše položenou otázku záporně, 42 kladně a 12 z nich situaci nedokázalo posoudit (buďto s ohledem na větší časový

odstup od doby, kdy sami na právnické fakultě studovali, nebo z důvodu schizmatu panujícímu mezi vzděláváním v rámci vysoké školy a následně v rámci postgraduálního studia). Po jednom kladném, jednom záporném a jednom neutrálním hlasu se nám dostalo z ÚS ČR.

3. Měly by být předměty zaměřené na toto téma součástí povinných osnov na právnických fakultách?

Majorita (81 odpovídajících) by byla pro zavedení předmětů věnujících se profesní etice do povinných programů v rámci vysokých škol. Naopak 48 jedinců vyslovilo nesouhlasný názor, a to buď z toho důvodu, že se jim věnování pozornosti profesní etice jeví jako nadbytečné, anebo by toto zařadili pouze do volitelných předmětů, popřípadě až do postgraduálního vzdělávání v rámci jednotlivých právnických oblastí. Zbývající čtyři jedinci ponechali otázku bez odpovědi. Dva dotazovaní z ÚS ČR odpověděli kladně, jeden záporně.

4. Myslíte si, že je třeba, aby byly etické principy a standardy právně zakotveny?

Pro 105 dotazovaných není nutné etické principy a standardy právně zakotvovat, zbylých 25 osob by s ohledem na důležitost etických pravidel naopak právní zakotvení uvítalo, tři osoby neměly na otázku jasný názor. Z řad představitelů působících na ÚS ČR se nám shodně dostalo odpovědi, že není nutné dané upravovat právní cestou.

5. Posuzujete jako správný krok vydání *Etických mezí působení soudce na sociálních sítích* Soudcovskou unií?

Z celkového počtu dotázaných 97 respondentů v kroku SU ČR, kterým došlo k vydání *Etických mezí působení soudce na sociálních sítích*, spatřuje převážně pozitivní aspekty. Pro 24 jedinců je to krok špatným směrem, 12 nechalo otázku bez odpovědi (převážně z důvodu neznalosti obsahu této listiny). V souladu s většinovým názorem odpověděli rovněž i tři respondenti z ÚS ČR.

6. Ocitli jste se při výkonu soudcovské praxe v situaci, kdy by Vám etická pravidla byla nápomocna?

Zde převážila záporná odpověď, kdy 86 respondentů odpovědělo, že se v takové situaci nikdy neocitli (část odpovídajících svou odpověď zdůvodňovala teprve krátkou praxí, kdy působí coby asistenti soudce či jako soudci). Dalších 39 dotázaných odpovědělo kladně, někteří zdůrazňovali, že se tak děje prakticky dnes a denně. Osm jedinců se nepřiklonilo ani k jedné straně. Dva zástupci ÚS ČR zkušenost s výše popsanou situací mají, jeden nikoli.

7. Domníváte se, že by měla být zřízena Nejvyšší rada soudnictví, která by byla kompetentní mimo jiné k výběru soudců, čímž by se mohlo eliminovat možné selhání soudců?

Poslední otázka nám poskytla vskutku různorodé odpovědi. Celkem 78 respondentů vyslovilo názor, že jsou pro zřízení Nejvyšší rady soudnictví, avšak někteří zdůrazňovali, že si nejsou zcela jisti, zda zrovna jejím zřízením bude možné eliminovat možné selhání soudců. Pro 39 odpovídajících není zřízení Nejvyšší rady soudnictví cestou ke zvýšení morální úrovně soudců. Co se zbývajících 16 dotázaných týče, tito nedokázali jednoznačně odpovědět. Pro zřízení rady coby možného faktoru pro eliminaci selhání soudců se vyslovili i všichni tři odpovídající z ÚS ČR, i když jeden respondent se k eliminaci vyjadřoval spíše skepticky.

Kvalitativním zpracováním byla po provedení tematické analýzy identifikována celkem tři témata, nazvaná **vzdělávání v etice**, **zakotvení etiky** a **výběr soudců ve vztahu k eliminaci selhání**. Pod všechna z nich jsme podřadili celkem čtyři subtémata. Shrnutí všech témat a subtémat je uvedeno v tabulce níže.

Tabulka 7: Identifikovaná témata a sub témata v části nazvané *Problematika profesní etiky očima respondentů*.

TÉMA	SUBTÉMA
vzdělávání v etice	doplňěk či nutnost pro soudce jednotlivé právnické profese VŠ či postgraduální studium nelze se jí naučit
zakotvení etiky	(ne)zbytnost zakotvení absolutní nemožnost způsob a rozsah zakotvení možná rizika
výběr soudců ve vztahu k eliminaci selhání	lidské vlastnosti portfolio kandidátů nezávislost soudní moci na moci výkonné současný složitý systém

Pod první téma pojmenované **vzdělávání v etice** jsme zahrnuli všechny ty odpovědi, které se jakkoli dotýkaly problematiky vzdělávání posluchačů právnických fakult či již vystudovaných právníků, ať už s ohledem na konkrétní profesní zaměření těchto jedinců, nebo mířící obecně na vzdělavatelnost v oblasti etiky. Velká část respondentů ve svých odpovědích reflektovala potřebu vzdělání budoucích soudců v oblasti etiky, přičemž nejvíce názorů se shodně přiklápělo k fakultativnímu způsobu výuky etiky, kdy by tato měla být na právnických fakultách nabízena jako volitelný předmět. Někteří o vzdělání v etice hovořili jako o vhodném doplňku k dalším nezbytným dovednostem a znalostem, kterým se soudce musí naučit. Druhou velmi početnou skupinu tvořily takové pohledy respondentů na věc, které řešily otázku, jak etiku vyučovat již na vysokých školách, když ne každý student práv míří po absolvování vysoké školy do justice. Bez ohledu na profesní směřování studentů, každý z nich by měl prodělat výuku etiky, ať už jde o společné základy či o jednotlivé předměty specializující se na oblast justice, advokacie, notářství apod., míní převaha dotázaných. Další část odpovídajících se zabývala otázkou, zda by výuka etiky vůbec měla být součástí

vysokoškolského studia, nebo by měla následovat až po jejím vystudování v rámci profesního vzdělávání. Objevovaly se zde myšlenky, že by výuka etiky měla být zařazena do prvních semestrů vysokoškolského studia, i takové, které naopak by toto ponechaly až samotnému postgraduálnímu vzdělávání. Poslední identifikované subtéma zahrnuje takové postoje, které se poněkud skepticky stavěly k možnosti naučit se etice a etickému jednání. Některé z nich tuto možnost vylučovaly zcela, s argumentem toho, že etiku zkrátka v sobě buď máte, anebo nikoli. Jiné, poněkud umírněnější názory hlásaly, že etiku si každý neseme z raného dětství a tudíž snaha o vzdělání v tomto oboru v rámci vysoké školy či dokonce až při postgraduálním studiu je zcela zbytečná a marná. Výše specifikované odpovědi jsme seskupili do jednotlivých subtémat pojmenovaných *doplňk či nutnost pro soudce, jednotlivé právnícké profese, VŠ či postgraduální studium a nelze se jí naučit*. Druhé téma, **zakotvení etiky**, je zastřešujícím termínem pro všechny odpovědi, jež se zabíraly tím, zda by etika měla být nějak zakotvena, popřípadě řešením konkrétního způsobu, jakým by se tak mělo dít, možnými riziky z toho plynoucími a vůbec možností etické principy nějak zakotvit. Subtémata jsme označili jako *(ne)zbytnost zakotvení, absolutní nemožnost, způsob a rozsah zakotvení a možná rizika*. Co se nezbytnosti zakotvení týče, objevovaly se takové ohlasy, že buďto současné zakotvení etiky je dostačující (objevuje se v Desateru, LZPS, ZSS, stavovských předpisech apod.), nebo je toto zcela nemožné (jde o morálku, teda o samostatný normativní systém), anebo že naopak je její zakotvení spatřováno jako vítaný krok. Někteří respondenti v této souvislosti hovořili o „zákoně střídmosti“, tedy že není nutné mít na vše zákon. Velká část respondentů rovněž řešila otázku, jakým způsobem a v jakém rozsahu by etická pravidla měla být zakotvena. Většina dotázaných se shodovala na tom, že by tato měla mít pouhou podobu doporučení, představovat jakési vodítko pro jednání soudce, kterému budou tímto vytyčeny meze možného jednání, za něž mu nebude hrozit postih. Řada respondentů zmiňovala také možná rizika, která z přílišné regulace a nadměrného množství předpisů regulujících jednání vyplývají.

Konkrétně se může jednat například o zbytečné informace pro kverulanty, kteří budou tyto pouze „slepě“ zneužívat, nebo o případy, kdy psaná pravidla nebudou stačit držet krok s dobou a s aktuálními trendy, čímž by se tyto mohly stát poněkud těžkopádnými a nešikovnými. Posledním nalezeným tématem je **výběr soudců ve vztahu k eliminaci selhání**, které zahrnuje subtéma *lidské vlastnosti, portfolio kandidátů, nezávislost soudní moci na moci výkonné a současný složitý systém*. Na různých místech respondenti zahrnovali do svých úvah způsob, jakým jsou soudci do funkcí vybíráni. Často se v odpovědích respondentů objevovala potřeba kladení důrazu, vedle znalostí odborných, rovněž na lidské vlastnosti, které by při výběru vhodných kandidátů do funkce soudce měly být zohledňovány či dokonce akcentovány. Tím, že by se při výběru z možných uchazečů přihlíželo i k etickému cítění kandidátů, by se snad mohlo předcházet jejich pozdějšímu selhání, míní část respondentů. V rozporu s výše uvedeným jiní dotazovaní odpovídali, že možné budoucí selhání soudce lze jen těžko eliminovat již ve fázi jejich výběru, a že rozhodující bude až to, kdy se soudce při výkonu své funkce reálně dostane do situace, ve které dojde lidově řečeno na lámání chleba. Někteří odpovídající by uvítali, kdyby portfolio všech uchazečů o post soudce bylo větší a jednooký by pak nebyl mezi slepými králem. Mezi některými z odpovídajících bylo možné slyšet silné volání po zřízení Nejvyšší rady soudnictví, na kterou byla zaměřena jedna otázka dotazníku. Tato instituce by mohla převzít výběr soudců, čímž by při jejím správném obsazení mohla být zajištěna větší nezávislost soudní moci na moci výkonné. Důsledkem „kvalitnějšího“ výběru soudců by tak mohla být eliminace možného morálního selhání soudců v budoucnu. Objevovaly se rovněž odpovědi vysloveně kritizující současný systém výběru soudců, a to buďto pro jeho velkou složitost a komplikovanost, anebo také pro nedostatečnou transparentnost celého procesu a neobjektivnost.

8.3 Shrnutí analýzy dotazníku

Provedeným dotazníkovým šetřením se nám podařilo získat cenné informace od 136 respondentů působících v roli justičních čekatelů, asistentů soudců a samotných soudců, a to napříč soudy tvořícími soustavu soudů České republiky, včetně Ústavního soudu ČR stojícího mimo tento systém. Kromě kvantitativních dat, které bylo možné z dotazníků vypreparovat, nám dotazníky poskytly velmi cennou škálu názorů a postojů respondentů, kteří se mohli fakultativně k jakékoli otázce vyjádřit. Díky tomu, že ve většině dotazníků se alespoň u některé z otázek zdůvodnění či konkretizace objevila, bylo možné postupy tematické analýzy identifikovat celkem 7 hlavních témat a 26 subtémat, kterými jsme se dále zabývali.

9 Diskuse

Zpracovaná a interpretovaná data získaná dotazníkovým šetřením od justičních čekatelů, asistentů soudců a soudců je na místě nyní diskutovat, včetně závěrů, ke kterým jsme dospěli. Vycházejíce z výsledků výše uvedených, nastíníme dále možné návrhy pro zlepšení nynějšího stavu úpravy profesní etiky soudců nejen v kontextu sociálních sítí.

9.1 Diskuse výsledků dotazníků

Co se výsledků týče, v první řadě nás překvapila ochota respondentů k vyplnění dotazníku. Předpokládali jsme, že pro velké časové vytížení nebudou tito příliš nakloněni sdělování svých názorů na věc, a tak jsme zvolili polostrukturovaný dotazník nabízející výběr ze dvou možností odpovědí na položenou otázku ano/ne. To, že se nám vrátilo celkem 136 vyplněných dotazníků, pokládáme za velký úspěch, stejně jako to, že dotazníky obsahovaly ve velké míře i slovní vyjádření se k problematice, mnohdy značně obsáhlé. Nutno podotknout, že vyplněné dotazníky nám přicházely ještě i po uzavření sběru dat, a tak tyto bohužel nemohly být zařazeny do výzkumu. Nám se ale i tak dostalo do rukou dostatečné množství informací, díky kterým jsme zjistili mimo jiné, že 65 % respondentů (čistě mezi soudci je to přibližně 34 %) vlastní účet na některé ze sociálních sítí. Z výše uvedeného je patrné, že fenomén sociálních sítí se nevyhnul ani soudcům (popř. justičním čekatelům a asistentům soudců), a tak zcela rozhodně není od věci problematice jejich možného působení na sociálních sítích věnovat dostatečnou pozornost. To, že valná většina nemá účet volně přístupný komukoli, považujeme za významný indikátor uvědomění si důležitosti soudcovské funkce jejími vlastními představiteli. Konkrétně 84 % jedinců z těch, kteří účet alespoň na jedné sociální síti zřízený mají, má tento účet vedený jako neveřejný, tedy s aktivovaným režimem ochrany soukromí veškerého obsahu. Výsledky výzkumu naznačily, že i soudci, kteří vlastní účet na sociální síti nevlastní, nemusí nutně mít negativní

pohled na možnou činnost soudce na internetu. Počet kladných odpovědí na otázku, zda je možné, aby soudce vlastnil účet na sociální síti a zároveň tím neohrožoval profesní etiku soudců (78 %), převyšoval o 13 % nad počtem kladných odpovědí na otázku, zda soudce má zřízený účet na sociální síti (65 %). Příznivě hodnotíme to, že dotázaní obecně nevnímají působení soudců na sociálních sítích jako něco špatného či zapovězeníhodného. Úvahy nad tím, nakolik virtuální svět je či není přínosným pro mezilidské vztahy, ponechme stranou, nicméně pokud nynější trend přinesl sociální sítě do našich životů, měly by s těmto umět zacházet a vhodně je využívat i osoby vykonávající funkci soudce. V souvislosti s tím se domníváme, že sociální sítě mají potenciál k tomu, aby skrze ně docházelo k pozitivnímu působení v rámci mezilidských vztahů. Proto nás překvapilo, že pouze 21 % dotázaných si myslí, že by z veřejného působení soudce na sociálních sítích mohla mít prospěch samotná justice. Myslíme si, že dnešní online doba v sobě skýtá velké možnosti, které by měly být vhodně využity. Sociální sítě mohou pomoci přiblížit právo a spravedlnost širší veřejnosti, bude-li s tímto prostorem vhodně, rozumně a s citem zacházeno. Poněkud překvapující pro nás bylo zjištění, že 79 % respondentů si myslí, že soudcovská důstojnost může být ohrožena v případě, že soudce veřejně vyjádří své názory a postoje, i když tak učiní pouze pod svým jménem a příjmením bez dodatku, že jde o soudce, avšak při modifikaci dané situace v tom směru, že veřejný projev bude učiněn pod pseudonymem, si možné ohrožení připouští pouze 62 % dotázaných. Očekávali jsme, že respondenti nebudou vystupování pod pseudonymem považovat za polehčující okolnost či masku, pod níž je možné říkat cokoli. Ostatně, rovněž i z vyjádření předsedy ES Unie Ladislava Derky učiněného v květnu roku 2017 přímo vyplývá, že není možné rozlišovat mezi veřejnými projevy učiněnými pod vlastním jménem a mezi těmi, kdy soudce svou identitu záměrně zatají a bude na sociálních sítích vystupovat anonymně.⁸³

⁸³ DERKA, op. cit.

Ve vztahu ke druhé hlavní oblasti, na niž jsme dotazníkovým šetřením mířili, a sice k profesní etice soudců, můžeme konstatovat, že získané informace víceméně odpovídaly našim očekáváním. Pro téměř 87 % osob je vzdělávání v oblasti profesní etiky důležitou součástí učební materie budoucích soudců. Třetina dovažných (31 %) si myslí, že tématu profesní etiky v rámci vzdělání soudců je věnován dostatečný prostor, který není nutné jakkoli navyšovat, zatímco 60 % respondentů by toto zavedlo povinně do školních osnov právnických fakult. Poněkud překvapující informací pro nás bylo, že mezi respondenty převládá názor toho, že není nutné etické principy a standardy právně zakotvovat (konkrétně tento názor vyslovilo 77 % jedinců), a to i přesto že drtivá většina odpovídajících profesní etiku pokládá za významnou oblast, které je nutné věnovat pozornost. V případě otázky zaměřené na vydání *Etických mezí působení soudce na sociálních sítích* jsme očekávali, že většina dotázaných bude tento krok SU ČR hodnotit pozitivně (kladně se vyslovilo 71 % dotázaných), zatímco u odpovědí na otázku následující, tedy zda se respondent v rámci své soudcovské praxe (otázka směřovala šíře i na činnost justičních čekatelů a asistentů soudců) setkal s eticky složitou situací, kdy by si musel pomoci užitím specifických etických pravidel, jsme očekávali více kladných reakcí (pouze 29 % dotázaných odpovědělo kladně). Odpovědi na poslední otázku celého dotazníku směřující ke zřízení Nejvyšší rady soudnictví byly v souladu s tím, co jsme předpokládaly, a sice že bude otázkou nejvíce kontroverzní a komentovanou. Jsme si vědomi toho, že shrnutí problematiky zřízení Nejvyšší rady soudnictví by vydalo na samostatnou práci rozsahu ne menšího, než jaký má tato práce. Avšak záře našeho reflektoru mířila jen a pouze k možné eliminaci budoucího selhání soudců prostřednictvím svěřením výběru vhodných soudců do kompetence právě této instituci. Do celkového počtu 57 % ohlasů ve prospěch zřízení rady paradoxně spadaly odpovědi diametrálně odlišné, od názorů razantně odmítajících, že by skrze radu bylo možné ovlivnit prohřešky soudců, až po takové, které ve zřízení rady spatřují naději toho, že může plnit preventivní funkci ve vztahu k morálnímu selhání soudců.

Pozitivně na celém výzkumu hodnotíme především ochotu a otevřenost soudců ve vztahu ke sdělování svých názorů a postojů, jakož i uvědomění si významnosti profese, jenž zastávají, stejně jako důležitosti profesní etiky, které bylo ve většině odpovědí patrné. Setkávali jsme se rovněž s pozitivními ohlasy v tom směru, kdy nás proband sám kontaktoval s tím, že ho naše práce zaujala a měl by zájem o sdílení závěrů dotazníkového šetření, potažmo o zaslání celé této práce. Nicméně i přes to, že jsme se snažili od samého počátku vyvarovat se případným nedostatkům, jsme si vědomi limitů, které námi prováděný výzkum obsahuje. Jak jsme již zmiňovali v kapitole nazvané *Metoda sběru dat*, stěžejním limitem práce je sbírání dat za použití polostrukturovaného dotazníku. Při volbě vhodné metody na sebe narážel náš zájem na získání co nejpočetnějšího výzkumného vzorku se snahou dostat od respondentů co možná nejobsáhlejší odpovědi. S tím se pojí dva hlavní aspekty, s nimiž bylo nutné se vypořádat. Prvním z nich je forma určená k okamžitému šíření, nabízející rovněž respondentům rychlé zpracování obsahu dotazníku, druhým pak je takové znění otázek, aby byl dotazník jednak určen širokému spektru respondentů z řad justičních čekatelů, asistentů soudců a soudců, a zároveň jsme museli pracovat s tím, že nebudeme mít prostor pro případné doptání se na nejasné odpovědi nebo objasnění myšlenek odpovídajících. Po zralé úvaze jsme se tedy nakonec rozhodli zvolit metodu polostrukturovaného dotazníku, který cílí na velkou masu osob, obsahující takovou podobu otázek, které jsou, při nemožnosti doptat se na informace prostřednictvím osobního interview, formulovány poněkud šíře a obecněji.

9.2 Možnosti zlepšení stávající situace do budoucna v kontextu České republiky

Porovnáme-li poznatky učiněné v teoretické části práce s těmi, které jsme získali od osob nejpovolanějších, tedy přímo od osob pohybujících se v prostředí soudcovské praxe, nabízí se tyto vzájemně komparovat a pokusit se vyvodit z toho

nastínění možných řešení, která by mohla vést k progresivnímu zlepšení stávající situace v České republice panující v době psaní této práce.

9.2.1 Veřejná diskuse a vliv médií

Na prvním místě bychom rádi zmínili úlohu diskusí ve společnosti a vliv ze strany médií, které mohou pozitivně přispět k formování profesní etiky soudců. O problematice profesní etiky by se mělo veřejně hovořit a média by se na dané téma měla zaměřovat, neboť právě skrze veřejné diskuse má soudcovská etika možnost vhodně se dotvářet. Tomáš Friedel, jenž předmět právní etiky vyučuje na pražské právnické fakultě, k danému uvedl, že „*veřejná diskuse formuje profesní etiku*“⁸⁴. Je sice pravdou, že do hledáčku médií se dostávají většinou pouze případy poněkud hanebné, v nichž jako „záporný hrdina“ vystupuje soudce, který se dopustil určitého přešlapu. Avšak i tímto způsobem, tedy přes demonstraci toho, co už je skutečně za hranou, může docházet k zušlechťování soudcovské etiky. Jan Vyklický se k úloze médií vyjádřil poněkud negativně, když řekl, že „*veřejná média nehrají dobrou roli: buďto jsou supertolerantní, nebo straní jedné straně.*“⁸⁵ Upustíme-li od polemik nad tímto tvrzením, cítíme potřebu vyzdvihnout jednu významnou roli, kterou média mohou plnit a kterou, trůfáme si tvrdit, plní. Média zastávají veledůležitou funkci kontrolní. Pokud byl sepsán etický kodex, měl by rovněž fungovat nějaký systém, který by dohlížel na to, zda je tento dodržován či zda náhodou nedochází k porušování jeho obsahu. To se v praxi může dít různými způsoby, například prostřednictvím samotných soudců, kteří nebudou zavírat oči před prohřešky svých kolegů. Dalším možným mechanismem, skrze který je možné monitorovat, jestli je etický kodex soudci respektován, je právě působení širší veřejnosti a veřejných médií. S tím rovněž souvisí i to, že etický kodex by měl mít formu veřejně přístupné listiny, se srozumitelně formulovaným obsahem, aby se právě veřejnost i média mohla s jeho obsahem seznámit a mohla

⁸⁴ VEJVODOVÁ, op. cit.

⁸⁵ VYKLICKÝ, op. cit.

tak vykonávat roli „hlídací psa“ bdícího nad dodržováním etických zásad mezi soudci. Aby veřejnost a média mohla kontrolní funkci plně vykonávat, musí tito být seznámeni s tím, kam se mohou obrátit v případě, kdy narazí na možný rizikový případ. V ohledu tohoto je však nutné vypořádat se s kverulanty, pro které by větší otevřenost justice veřejnosti znamenala jen a pouze živnou půdu jejich absurdních počinů.

Co více, SU ČR chce prostřednictvím svých internetových stránek ukazovat veřejnosti jednotlivé případy, které se dostaly k řešení až k etickému soudu, a to za účelem dát na vědomí ostatním soudcům i široké veřejnosti, jaké chování soudce je z pohledu etického možné ještě považovat za přijatelné a jaké už nikoli. Dle Daniely Zemanové by publikování těchto případů mělo vést k rozdmýchání diskusí na toto téma a k většímu zamýšlení se ze strany soudců nad touto problematikou. Prostřednictvím toho, že bude soudcům neustále připomínáno, že řešení nejrůznějších etických dilem je jejich tzv. každodenním chlebem, a rovněž toho, že by toto měli mít neustále na paměti a měli se nad tímto zamýšlet, je možnou cestou ke kultivaci chování soudců.⁸⁶

9.2.2 Výuka etiky na právnických fakultách

Proti zavedení povinné výuky etiky do právního vzdělání stojí mimo jiné názory, že etickému chování a jednání se jedinec měl naučit již mnohem dříve v rámci svého dosavadního života, a že pokud se tak nestalo doposud, vyzrálého studenta práv už nějaké slušnosti stejně naučit nelze. Jak jsme se však snažili v této práci ukázat, profesní etika je víc než jen slušné chování a jednání v rámci mezilidských vztahů. Aby se jedinec byl schopen naučit etice, měl by mít možnost narážet na své vlastní morální limity a etická dilemata. Tvrzení, že novým věcem se člověk nejlépe učí prostřednictvím vlastního prožitku, platí i v případě etiky. V souladu s názorem Maxima Tomoszeka tvrdíme, že problematiku etiky není možné vyučovat pouhým přednášením na toto téma, byť by přednášku vedla sebevětší autorita svého oboru.

⁸⁶ VEJVODOVÁ, 2017, op. cit.

„Daleko důležitější je, aby studenti přemýšleli nad tím, jak by se v určité situaci zachovali, diskutovali o tom a aby pochopili důsledky svých rozhodnutí. Je tedy nutné, aby řešili konkrétní praktické situace, které je při výkonu profese mohou potkat.“⁸⁷

Realita českých právnických vysokých škol je taková, že profesní etice právníků je ve výuce věnováno jen minimum pozornosti, o právních klinikách či dalších praktičtěji zaměřených kurzech ani nemluvě. Dle názoru Martina Kopy by se tato měla stát součástí povinných osnov všech posluchačů právnických fakult, stejně jako je tomu v zahraničí.⁸⁸ A to, dle některých názorů, i za cenu upřednostnění profesní etiky v rámci výuky před jinými povinně vyučovanými předměty.⁸⁹ Profesní etika zahrnuje pravidla, která přímo souvisí s výkonem právnické profese. Student by tak měl být během svého studia konfrontován nejen s tím, aby získal povědomí o jednotlivých právních odvětvích a byl tak jednou s to kvalitně zastupovat svého klienta, rozsoudit spor či vést dědické řízení, nýbrž i s tím, jak by měl při výkonu té které právní profese vystupovat. Pokud však předměty věnující se profesní etice budou vyučovány jako volitelné, což je současný stav, dostane se tato problematika pouze k hrstce jedinců, kteří o danou problematiku projeví zájem. Otázkou zůstává, zda by povinná výuka profesní etiky měla probíhat jednotně pro všechny budoucí právníky, bez ohledu na jejich další profesní profilování, anebo zda by už na vysoké škole měla být tato rozdělena s ohledem na výkon jednotlivých právnických profesí. Zastáváme názor, že důležité je, aby vůbec nějaké seznámení studentů s problematikou profesní etiky během jejich studií proběhlo, bez přihlídnutí k jednotlivým specializacím. Nejdříve ze všeho však bude potřeba vyřešit problém v podobě nedostatku české

⁸⁷ ŠIKEL, Lukáš. O prohřešcích právníků by se měla vést odborná debata. *Právní rádce* [online]. Economia, a.s., publikováno 19. 2. 2018 [cit. 21. 2. 2019].

⁸⁸ KOPA, op. cit.

⁸⁹ Profesní etika právníků v praxi. Poznámky z meziprofesního diskusního fóra, op. cit.

odborné literatury⁹⁰ a rovněž fundovaných učitelů, kteří by měli v dostatečné kvalitě co říci k danému tématu. Maxim Tomoszek k tomu uvádí, že pro zařazení profesní etiky mezi povinně vyučované předměty na právnických fakultách není prozatím dostatečně připravená půda.⁹¹

Prvním výraznějším počinem v oblasti výuky právnické etiky na právnických fakultách bylo v roce 1988 vydání učebnice zaměřené právě na tuto problematiku v kontextu různých právních profesí, nesoucí název *Profesionální etika socialistického právníka*.⁹² Později v roce 1996, se na půdě Právnické fakulty Masarykovy univerzity konala mezinárodní konference zaměřená na profesní etiku. V 90. letech začalo být toto téma přednášeno na právnické fakultě v Plzni, kde se její výuce věnoval advokát Karel Čermák a následně Stanislav Balík ml.⁹³ Od těchto raných dob nastal jistý posun a postupně začala na právnických fakultách vznikat centra specializující se na oblast právnické etiky, přičemž za zlomový rok bývá považován rok 2008, kdy na Právnické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci vzniklo *Centrum pro klinické právní vzdělávání*, které si vzalo za cíl vybavit absolventy univerzity nejen odbornými znalostmi, ale rovněž také schopností tyto své znalosti okamžitě využít v praxi.⁹⁴ Kromě dalších dovednostních předmětů a právních klinik, studenti se zde setkávají s předmětem *Profesní etika*, jenž je věnován základním principům profesní etiky a odpovědnosti v České republice, a to napříč různými právními profesemi. Probíranými tématy dle studijních osnov v roce 2019 jsou následující:

- „Právní profese a její role ve společnosti, pro bono, hodnoty v právu;

⁹⁰ Jako kvalitní zdroj pro studium dané problematiky může posloužit český překlad knihy *Globální problémy profesní etiky právníků*, jejímž autorem je James Molitern.

⁹¹ ŠIKEL, op. cit.

⁹² SLUNÉČKOVÁ, Jana. *Profesionální etika socialistického právníka: určeno pro posl. fak. právnické 1.* vyd. Praha: SPN, 1989, 175 s.

⁹³ KOBER, op. cit.

⁹⁴ Centrum pro klinické právní vzdělávání. *Právnická fakulta UP* [online]. Univerzita Palackého v Olomouci, © 2019 [cit. 29. 12. 2018].

- *Nestrannost a nezávislost, důstojnost a důvěryhodnost, odbornost a profesionalita;*
- *Vztah právníka ke klientovi;*
- *Střet zájmů, mlčenlivost;*
- *Vztahy různých právních profesí mezi sebou, vztahy k třetím osobám, vztahy na pracovišti, etické kodexy a mechanismy zajišťující dodržování etických pravidel;*
- *Další etická pravidla - finanční otázky, publicita, specifika různých profesí.*⁹⁵

Nutno dodat, že postupně se i na dalších právnických fakultách začaly objevovat obdobné právní kliniky. Výše popsany olomoucký model se posléze ujal rovněž na Právnické fakultě Masarykovy univerzity v Brně, kde byl založen *Ústav dovednostní výuky a inovace studia*, a také na Právnické fakultě Karlovy univerzity, kde vzniklo *Centrum praktických právních dovedností*. Obecně lze k výuce právní etiky, napříč různými právnickými fakultami v České republice, říci, že tento předmět bývá vyučován jako volitelný jednosemestrální, a to pouze jedenkrát ve školním roce. Problematice právní etiky se pak více či méně věnují v omezeném rozsahu také další předměty, například v rámci volitelného předmětu o advokacii v Plzni či v olomouckém volitelném předmětu zaměřeném na etiku.⁹⁶ Zaznívají však názory, zdali by předmět neměl být vyučován nikoli volitelně, nýbrž povinně bez ohledu na vůli studentů.⁹⁷ V odborné literatuře se nejvíce chvály dostává modelu olomouckému, který je trojdimenzionálním modelem, představující studentům profesní etiku právníků hned třikrát v průběhu celého studia. Poprvé je to již v prvním ročníku, kdy je v rámci předmětu *Úvod*

⁹⁵ Centrum pro klinické právní vzdělávání. *Právnická fakulta UP* [online]. Univerzita Palackého v Olomouci, © 2019 [cit. 29. 12. 2018].

⁹⁶ KOBER, op. cit.

⁹⁷ KOPA, op. cit.

do studia věnována pozornost mimo jiné právě profesní etice. Ve třetím či čtvrtém ročníku si studenti mohou volitelně zapsat již zmiňovaný jednosemestrální předmět zaměřený na profesní etiku, a dále do třetice je studentům umožněna účast v některé z právních klinik či výkon právní praxe, přičemž tato účast s sebou nese možnost seznámit se na vlastní kůži s některým etickým dilematem či problémem, a toto pak probrat v rámci supervize. Co se právních praxí týče, situace se liší fakultu od fakulty. Zatímco budoucí právníci vzdělávající se na Karlově univerzitě mají právní praxe jako nepovinné, nýbrž s možností supervizora, na Masarykově univerzitě je užíván model povinných právních praxí, bez většího důrazu na nabízené supervize směrem ke studentům.

9.2.3 Zařazení profesní etiky do profesního školení soudců

O poznání lepší situace v profesní etice právníků, než jak je to tomu v případě mezerovitého vzdělání v rámci vysokoškolského studia, panuje v postgraduálním vzdělávání absolventů právnických škol. Stanovení etických zásad by přitom mělo být uzpůsobeno potřebám konkrétního právního odvětví. Co se justičního vzdělávacího systému týče, jeho cílem je nastavení a udržení etických standardů prostřednictvím hodnotové orientace jednotlivých soudců. Justiční vzdělávací systém působí tedy ve vzdělávání nejen v oblasti odbornosti soudce, nýbrž i ve sféře lidských kvalit.

Jak plyne ze ZSS, *„soudce je povinen dbát soustavným vzděláváním o prohlubování svých odborných právních a dalších znalostí potřebných pro řádný výkon funkce. K tomu vedle samostatného studia využívá zejména vzdělávací akce, organizované Justiční akademií, případně soudy a vysokými školami“*.⁹⁸ Vzdělávací institucí pro soudy, státní zastupitelství a Ministerstvo spravedlnosti je Justiční akademie, která vznikla roku 2002 a která je členem mezinárodních vzdělávacích justičních institucí zprostředkovávající vzdělání. Tato instituce je zřízena na základě ZSS a jejími orgány jsou Rada a ředitel. V rámci svého působení si klade

⁹⁸ ustanovení § 82 odst. 2 zákona č. 6/2002 Sb.

za cíl „soustavné vzdělávání soudců, státních zástupců a dalších osob působících v justici, organizační a odborné zabezpečení výchovně vzdělávacích akcí v rámci přípravy justičních a právních čekatelů a asistentů, odborné i organizační zajištění kvalifikačního studia vyšších soudních úředníků a vyšších úředníků státních zastupitelství“.⁹⁹ Justiční akademie vydává tzv. *Koncepci vzdělání* na období čtyř let, představující konkrétní strategický dokument, a dále *Plán vzdělávání*, který je sestavován na každý kalendářní rok. Základní oblasti vzdělávání v Justiční akademii dle aktuální *Koncepce vzdělávání* pro rok 2016-2020 zahrnují výčet, do něhož spadají i tzv. neprávní disciplíny, kam se zařazují měkké dovednosti, práce na počítači, profesní etika a další dovednosti. Etika je rovněž zařazena do specializované oblasti hodnotového vzdělávání, které vedle dalších právních a neprávních disciplín má za cíl zajistit dostatečné a všestranně komfortní vzdělávání pro právníky.

Nicméně nemůžeme si představovat, že každý soudce pravidelně prochází školením zaměřením na profesní etiku. I v rámci našeho dotazníkového šetření soudci sdělovali, že se těchto školení neúčastní. V kontextu toho však zastáváme názor, že soudci by měli procházet školeními, na kterých by se seznámili s obsahem kodexu, jakož i s možnými sankcemi, které při jeho nedodržení hrozí. Vhodně mohou posloužit například v rámci školení řešené příklady prohřešků kolegů.

9.2.4 Preventivní opatření

V rámci možných preventivních opatření budeme diskutovat celkem čtyři rozdílné prvky, které by při dodržení určitých podmínek mohly plnit ochrannou funkci, čímž by se mohlo eliminovat riziko morálního selhání soudců. První z oblastí, na kterou se zaměříme, je výběr soudců, přičemž současný model výběru

⁹⁹ Koncepce vzdělávání v Justiční akademii 2016-2020. *Justiční akademie* [online]. Justiční akademie, © 2017 [cit. 17. 2. 2019]. Dostupné z: <https://www.jacz.cz/o-nas/dokumenty-ke-stazeni-phoca/category/20-koncepce-vzdelavani-v-justicni-akademii-2016-2020>

a hodnocení soudců je vnímán jako velký nedostatek české justice. V důsledku nedostatku pevných pravidel a daného postupu, dle kterého by výběr soudců probíhal, jsou v současnosti soudci vybíráni poněkud nahodile, přičemž se jedná o funkci, která má neomezenou dobu trvání. Zavedením pevných pravidel, zaručujících výběr těch nejlepších uchazečů, by se mohlo přecházet pozdějším etickým přešlapům v chování soudců.¹⁰⁰ Výběr uchazečů by měl probíhat stejně a možnost stát se soudcem by měl mít ve stejné míře justiční čekatel, asistent soudce či zvenčí přicházející advokát.¹⁰¹ K lepšímu způsobu výběru soudců, jakož i k následné kontrole jejich kvalit, by mohlo vést zřízení dodnes u nás absentující soudcovské samosprávy. Připojujeme se k názoru Kateřiny Šimáčkové, která ve svém článku¹⁰² odkazuje na myšlenku Jiřího Přibáně, že by měla být zřízena soudcovská samospráva, „*kteřá by v rámci systému ústavních brzd a rovnováh byla nejen protiváhou k moci výkonné i zákonodárné, ale současně zajišťovala i další vzdělávání soudcovského stavu a dohlížela na dodržování profesní etiky soudců.*“¹⁰³ Již řadu let se téma zřízení Nejvyšší rady soudnictví, představující právě tuto soudcovskou samosprávu, hojně diskutuje. Tato by mohla převzít po Ministerstvu spravedlnosti ČR navrhování soudců, kteří jsou následně jmenováni prezidentem. Dle Daniely Zemanové by zřízení instituce, jež by se důkladně zabývala mimo jiné výběrem soudců, mohlo představovat významný prevenční faktor eliminující možná selhání soudců. Reálně by dle návrhu SU ČR byla Nejvyšší rada soudnictví složena z 12 členů, přičemž jednu polovinu by tvořili sami soudci a druhá polovina

¹⁰⁰ KOLÁŘOVÁ, Kateřina. Výběr soudců se dostal do slepé uličky, říká šéfka Soudcovské unie. *LIDOVKY.cz* [online]. MAFRA, publikováno 12. 12. 2018 [cit. 3. 2. 2019]

¹⁰¹ MALECKÝ, Robert. Nový soudce by měl mít hlavně zdravý rozum, morální kredit a být pracovitý. *Česká justice* [online]. Media Network s.r.o., © 2018, publikováno 20. 9. 2014 [cit. 11. 1. 2019].

¹⁰² ŠIMÁČKOVÁ, Kateřina. Jak vybírat ty správné soudce? *JUDr. Kateřina Šimáčková, Ph.D.* [online]. JUDr. Kateřina Šimáčková, Ph.D., © 2019 [cit. 1. 3. 2019].

¹⁰³ PŘIBÁNĚ, Jiří. Jak chránit nezávislost. In: ŠIMÁČKOVÁ, Kateřina. Jak vybírat ty správné soudce? *JUDr. Kateřina Šimáčková, Ph.D.* [online]. JUDr. Kateřina Šimáčková, Ph.D., © 2019 [cit. 1. 3. 2019].

by byla volena Parlamentem ČR.¹⁰⁴ Zavedení Nejvyšší rady soudnictví, která by jako reprezentant celého soudcovského stavu mohla hovořit do debat vedených na téma profesní etiky, zdá se být přínosným prvkem do celé problematiky. Coby ústavní instituce s vymezenou působností správy justice by tato posloužila jako prostředek, „*platforma ke společnému utváření názorů, výměně pohledů a hledání optimálního řešení*“.¹⁰⁵ Podobná instituce, která by vyplnila mezeru, u nás chybí, a její roli nemůže suplovat ani Ministerstvo spravedlnosti ČR, které na to nemá dostatečnou kompetenci a kontinuitu, ani samotná justice, které naopak chybí potřebné nástroje, ať už exekutivní či legislativní. Přitom příprava konceptu Nejvyšší rady soudnictví v našem prostředí reálně proběhla již v roce 2014 pod vedením Josefa Baxy, předsedy Nejvyššího správního soudu, který k tomu byl pověřen ministryní spravedlnosti Helenou Válkovou. Nicméně žádný další posun se od té doby v důsledku politických změn neodehrál, a to i přesto, že po zřízení této instituce řadu let volají samotní představitelé justice, jakož i SU ČR, dle které by zřízení rady mohlo rovněž vést k předcházení excesům, kterých se soudci svým chováním a jednáním dopouští. Náзор současného ministra spravedlnosti Jana Kněžíňka je však takový, že vznik Nejvyšší rady soudnictví není momentálně v řešení, neboť dle ministra je zde riziko, že zřízení orgánu soudcovské samosprávy by mohlo vést k zakonzervování justice.¹⁰⁶ Vzhledem k současné absenci Nejvyšší rady soudnictví je tím orgánem, který reprezentuje justici navenek, SU ČR coby dobrovolné stavovské sdružení.

Co se výběru soudců týče, v době, kdy vznikala tato práce, byla v řešení novela ZSS, která by měla vést mimo jiné ke změně systému jmenování soudců, s cílem tvorby jednotnějších kritérií a zpřehlednění současného roztržitého výběru

¹⁰⁴ ŠTEFAN, Václav. Vznik Nejvyšší rady soudnictví by mohl vést k zakonzervování justice, myslí si ministr. Unie to odmítá. rozhlas [online]. Český rozhlas, publikováno 21. 10. 2018 [cit. 19. 12. 2018].

¹⁰⁵ BAXA, Josef. Nejvyšší rada soudnictví. *Právní prostor. Právní prostor* [online]. ATLAS consulting spol. s r.o., publikováno 11. 6. 2015 [cit. 10. 1. 2019].

¹⁰⁶ ŠTEFAN, op. cit.

soudců. Při přípravě novely tohoto zákona se rovněž diskutovala otázka vydání etického kodexu, který by byl závazný pro všechno soudce, nikoli jen pro ty, kteří jsou dobrovolně sdruženi v SU ČR.¹⁰⁷

Druhým možným řešením, které nabízíme, je zřízení poradenské komise. Tato by plnila funkci poradního orgánu pro případ, kdy by soudce nebyl zcela přesvědčen o správnosti svého jednání či postupu. V obdobných případech by se tak soudce mohl na komisi obrátit se svým dotazem. Pokud by soudce následně postupoval dle doporučení komise, nemohl by mu za toto hrozit žádný postih. Pro zřízení instituce se vyslovil rovněž Maxim Tomoszek, který by uvítal, kdyby soudce jsoucí na pochybách mohl na někoho obrátit se svým dotazem.¹⁰⁸ Podobný systém s fungující etickou komisí jsme zmiňovali v souvislosti s Kanadou, jak stojí v kapitole 4.2. Stěžejní otázkou by však bylo, pod jakou instituci by tato komise spadala, kdo by tvořil její členy a jaké by byly její kompetence. Podrobnější úvahy ponecháme stranou, poněvadž není možné se s nimi vypořádat pouze okrajově na omezeném prostoru, který je nám v rámci této práce nabídnut.

Přínosným by rovněž mohlo být zavedení povinnosti pro soudce, aby museli hlásit případy takového chování kolegů soudců, které je v rozporu s obsahem etického kodexu, platného pro všechny soudce. Podobný systém je platný pro advokáty ve Spojených státech amerických. Mohlo by tak docházet k většímu dodržování etických pravidel, avšak jsme si vědomi rovněž všech negativních stránek s tímto modelem se pojícím (např. nevraživost mezi jednotlivými jedinci, špatné osobní vztahy apod.). Soudci, kteří by byli k prohřeškům svých kolegů lhostejní a zůstali by nečinní, by tak sami mohli následně čelit kárnému postihu.

Na samotný závěr podkapitoly zaměřené na podněty potenciálně vedoucí ke zlepšení současného stavu, jsme ponechali zavedení etického kodexu s plošnou působností na všechny soudce, nikoli jen na ty, kteří se dobrovolně stali členy

¹⁰⁷ KOLÁŘOVÁ, Kateřina. Novela zákona o soudech a soudcích je středem našeho zájmu. *Česká pozice* [online]. MAFRA, publikováno 20. 12. 2018 [cit. 4. 3. 2019].

¹⁰⁸ ŠIKEL, op.cit.

SU ČR. Přijetí takového etického kodexu vnímáme jako základní kámen celé diskutované problematiky, bez níž by se jen těžko budoval fungující systém s pevnými základy.

Závěr

Téma věnující se problematice profesní etiky soudců v kontextu sociálních sítí je tématem velmi živým a aktuálním, zasluhujícím si patřičnou pozornost. Rozhodně danou problematiku nepovažujeme touto prací za vyčerpanou a všechny otázky s profesní etikou se pojící za zodpovězené. Naší prací jsme však, dovoluujeme si konstatovat, přiblížili čtenářům, s jakými insituty se profesní etika soudců pojí a co vše je nutné brát v potaz při uvažování nad ní. Tím, že jsme analyzovali možné působení soudců na sociálních sítích, jsme naráželi na další otázky, jejichž zodpovězení přesahovalo rámec vytyčený touto prací a které tudíž zůstávají podnětem k dalšímu zamyšlení. Kromě toho, že jsme poukázali na důležitost zabývat se etikou, která není jen prázdným pojmem, poskytli jsme velmi významné informace o tom, že působení na sociálních sítích není oblastí, která by se nedotýkala soudců, ba naopak. Fenomén sociálních sítí prostupuje mezi soudce různých věkových kategorií, samozřejmě s větší intenzitou mezi mladšími generacemi. Díky informacím získaným dotazníkovým šetřením od justičních čekatelů, asistentů soudců a soudců se nám povedlo objasnit skutečný vztah soudců současných, jakož i těch v budoucnu jmenovaných, k sociálním sítím s ohledem na profesní etiku. Na základě získaných výsledků konstatujeme, že mezi představiteli justice nepanuje jednotný pohled na věc a že jednotliví soudci se ve svých názorech různí. Tato nejednota by přirozeně měla vést k diskusi alespoň těch nejpalcivějších témat, která mohou mezi zasvěcenými osobami vzbuzovat nemalé emoce.

Cílem této práce bylo analyzovat otázku působení soudců na sociálních sítích, s přihlédnutím k činnostem, které jsou v rámci tohoto prostoru soudcům dovoleny a které zakázány. Podstatnou část této práce tvoří, vedle shrnutí dosavadního stavu, prezentace současné, nejen právní úpravy a zahraničních modelů, rovněž představení praxe panující mezi soudci v rámci celé České republiky na všech soudech tvořících soudní systém České republiky, s výjimkou NS ČR, avšak za to se zahrnutím ÚS ČR stojícího mimo tento systém. Kromě toho

jsme se soustředili na vnímání etických pravidel soudci a přítomnost tendence mezi nimi udržovat vysokou míru standardu české justice. Nutno podotknout, že tato snaha byla mezi soudci ve valné většině případů patrná, což vnímáme jako nadějný krok s ohledem na budoucnost soudnictví u nás.

Profesní etika soudců nemá v kontextu České republiky příliš pevné kořeny, a tak by byla škoda při jejím formování neuvážlivě se vydat špatným směrem. Proto jsme se snažili poukázat na případy dobré praxe ze zahraničí, kde s tímto mají větší zkušenosti, které nám mohou posloužit jako cenný zdroj, z něhož můžeme čerpat. Oblast profesní etiky soudců je totiž natolik složitá, že vyžaduje značné úsilí a znalosti ze strany samotných soudců, jakož i orgánů moci soudní, zákonodárné i výkonné. Jako první významný krok je uvědomit si, že etika soudců je základem, bez něhož by se neobešlo soudnictví jako takové, aby mohlo patřičným způsobem dbát na ochranu lidských práv a celkově hodnot, na kterých je založen demokratický právní stát. Doufáme, že naše práce přispěla k identifikaci hlavních aspektů pojících se s problematikou a k nastínění některých možných řešení, která by mohla být ku prospěchu věci. Co více, etika v obecném rozměru je odrazem celé společnosti, a tak bychom před ní neměli zavírat oči, a to nejen v rámci etiky profesní.

Použité zdroje

Monografie

1. BLICK, Andrew. *The Codes of the Constitution*. Bloomsbury Publishing PLC, 2019, 272 s. ISBN 9781509926817.
2. BRÁZDA, Radim. *Úvod do srovnávací etiky*. KLP Praha, 1998. 177 s. ISBN 80-85917-46-7.
3. ČAPEK, Karel. *Povídky z jedné kapsy*. Fragment, Albatros Media a.s., 2012, 152 s. ISBN 978-80-2531-533-0.
4. HART, Herbert L.A. *Law, Liberty, and Morality*. Stanford University Press, 1963, 88 s. ISBN 9780804701549.
5. HONEYMAN, Christopher; COBEN, James; DE PALO, Guisepppe. *Rethinking Negotiation Teaching – Innovations for Context and Culture*. DRI Press, 2009, 361 s. ISBN 978-1-4414-9477-1.
6. HVÍŽĎALA, Karel. *Jak myslet média: eseje a rozhovory*. Praha: Dokořán, 2005, 296 s. ISBN 80-7363-047-8.
7. JANOTOVÁ, Helena; SCHELLE, Karel; SCHELLEOVÁ, Ilona. *Profesní etika*. Praha: Eurolex Bohemia, 2005. 96 s. ISBN 80-86861-42-2.
8. KIRKPATRICK, David. *Pod vlivem Facebooku: příběh z nitra společnosti, která spojuje svět*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2011, 320 s. ISBN 978-80-251-3573-0.
9. KŘIVKA, Zdeněk. *Soudci a sociální média*. Brno, 2015, 179 s. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Vedoucí práce David KOSAŘ.
10. MACHALOVÁ, Tatiana. In Harvánek, Jaromír. a kol. *Teorie práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 496 s. ISBN 978-80-7380-104-5.
11. MOLITERNO, James E. *Globální problémy profesní etiky právníků*. Wolters Kluwer, 2017, 212 s. ISBN 978-80-7552-838
12. NEČADOVÁ, Věra. *Veřejná správa*. Vysoká škola polytechnická Jihlava, 2009. 144 s. ISBN 978-80-87035-19-1.
13. PAVLÍČEK, Antonín. *Nová média a sociální sítě*. V Praze: Oeconomica, 2010, 182 s. ISBN 978-802-4517-421.
14. PRŮCHA, Jan; WALTEROVÁ, Eliška; MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. 6. aktual. vyd. Praha: Portál, 2009, 395 s. ISBN 978-80-7367-647-6.

15. SEMRÁDOVÁ, Ilona. *Péče o jazyk a komunikaci: péče o logos jako smysluplnou řeč*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2010, 142 s. ISBN 978-80-7290-429-7.
16. SLUNÉČKOVÁ, Jana. *Profesionální etika socialistického právníka: určeno pro posl. fak. právnické 1. vyd.* Praha: SPN, 1989, 175 s.
17. SOBEK, Tomáš. *Nemorální právo*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR; Plzeň: Aleš Čeněk, 2010, 378 s. ISBN 978-80-904024-7-8.
18. SOBEK, Tomáš. *Právní myšlení: Kritika Moralismu*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR; Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, 620 s. ISBN 978-80-87439-03-6.
19. ŠTEFANEC, Milan; VALŮCH, Jaroslav. *Člověče, zapoj se!* Brno: Nesehnutí Brno, 2013, 51 s. ISBN 978-80-87217-10-8. Dostupné z: http://www.obcanskeoko.cz/files/2013/04/clovece_zapoj_se_web_fin.pdf
20. WILSON, Richard J. *The Global Evolution of Clinical Legal Education: More Than a Method*. Cambridge University Press, 2018, 348 s. ISBN 978-1-107-02561-5.
21. ZAHRADNÍKOVÁ, Radka: *Organizace justičního systému*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, 400 s. ISBN 978-80-7380-044-4.

Články

22. BAXA, Josef. Nejvyšší rada soudnictví. *Právní prostor. Právní prostor* [online]. ATLAS consulting spol. s r.o., publikováno 11. 6. 2015 [cit. 10. 1. 2019]. ISSN 2336-4114. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/spravni-pravo/nejvyssi-rada-soudnictvi>
23. BANA, Anurag; NARDELLI, Diana. The Impact of Online Social Networking on the Legal Profession and Practice. An initiative of the Legal Projects Team [online]. International Bar Association, 2012, 39 s. Dostupné z: https://www.ibanet.org/Committees/Divisions/Legal_Practice/Impact_of_OSN_on_LegalPractice/Impact_of_OSN_Home.aspx
24. BOUDA, Tomáš. Sociální média. *Inflow: information journal* [online]. Kabinet informačních studií a knihovnictví, Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, 2009, roč. 2, č. 8, [cit. 11. 1. 2019]. ISSN 1802-9736. Dostupné z: <http://www.inflow.cz/socialni-media>

25. BOYD, Dannah. M.; ELLISON, Nicole. B. Social network sites: Definition, history, and scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication* [online]. 2007, vol. 13, no. 1, s. 210-230 [cit. 10. 12. 2018]. Dostupné z: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1083-6101.2007.00393.x>
26. HAVEL, Tomáš; STANKOVÁ, Eva. Pojetí postavení odpovědnosti soudce v historii a v současnosti (komparativní studie). *Právněhistorické studie* [online]. 2013, vol. 43, s. 166-186. ISSN 0079-4929. Dostupné z: http://karolinum.cz/ink2_stat/dload.jsp?prezMat=86277
27. JAVADI, Mostafa; ZAREA, Kourosh. Understanding Thematic Analysis and its Pitfalls. *Journal of Client Care* [online]. 2016, vol. 1, no. 1, s. 33-39 [cit. 19. 2. 2019]. ISSN 2476-6682. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/307179806_Understanding_Thematic_Analysis_and_its_Pitfall
28. KOBER, Jan. Právníková etika na univerzitách a v profesním školení. *Bulletin advokacie* [online]. Česká advokátní komora, publikováno 13. 11. 2015 [cit. 5. 2. 2019]. ISSN 1805-8280. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/pravnicka-etika-na-univerzitach-a-v-profesnim-skoleni?browser=mobi>
29. KOLÁŘOVÁ, Kateřina. Dvě stě tři káraných soudců. *LIDOVKY.cz* [online]. MAFRA, publikováno 6. 3. 2017 [cit. 6. 1. 2019]. ISSN 1213-1385. Dostupné z: <https://www.pressreader.com/czech-republic/lidove-noviny/20170306/textview>
30. KOLÁŘOVÁ, Kateřina. Kárné senáty nastavují mantinely pro chování soudců. *Česká pozice* [online]. MAFRA, publikováno 19. 7. 2018 [cit. 4. 1. 2019]. ISSN 1213-1385. Dostupné z: http://ceskapozice.lidovky.cz/karne-senaty-nastavuji-mantinely-pro-chovani-soudcu-pc4-/tema.aspx?c=A180717_131913_pozice-tema_lube
31. KOLÁŘOVÁ, Kateřina. Výběr soudců se dostal do slepé uličky, říká šéfka Soudcovské unie. *LIDOVKY.cz* [online]. MAFRA, publikováno 12. 12. 2018 [cit. 3. 2. 2019]. ISSN 1213-1385. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/byznys/pravo-a-justice/je-treba-efektivne-usporadat-justici-rika-sefka-soudcovske-unie-zemanova.A181207_171059_ln_byznys_pravo_ssu
32. KOLÁŘOVÁ, Kateřina. Novela zákona o soudech a soudcích je středem našeho zájmu. *Česká pozice* [online]. MAFRA, publikováno 20. 12. 2018 [cit. 4. 3. 2019]. ISSN 1213-1385. Dostupné z: <http://ceskapozice.lidovky.cz/novela-zakona-o-soudech-a-soudcich-je>

- stredem-naseho-zajmu-p3j-/tema.aspx?c=A181218_142342_pozice-tema_lube
33. KOPA, Martin. Profesionální etika v české právní praxi a právním vzdělávání aneb měla by profesionální etika být povinnou součástí právnických studií? *Časopis pro právní vědu a praxi* [online]. 2013, č. 1, s. 21-27 [cit. 16. 1. 2019]. ISSN 1210-9126. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cpvp/article/view/5788>
 34. KOSARĚ, David. The least accountable branch. *International Journal of Constitutional Law* [online]. 2013, vol. 11, no. 1, s. 234 - 260 [cit. 14. 12. 2018]. Dostupné z: <https://academic.oup.com/icon/article/11/1/234/776231>
 35. KREJČÍ, Helena. Předmluva. In: O soudcovské etice - sborník z přednášek a seminářů. *Soudcovská unie* [online]. Soudcovská unie ČR, © 2011 [cit. 14. 12. 2018]. Dostupné z: <http://www.soudci.cz/zpravy-a-stanoviska/quo-vadis/39-o-soudcovske-etice.html>
 36. KRŠKOVÁ, Alexandra. Úvahy nad soudcovskou etikou. In: O soudcovské etice - sborník z přednášek a seminářů. *Soudcovská unie* [online]. Soudcovská unie ČR, © 2011 [cit. 19. 1. 2019]. Dostupné z: <http://www.soudci.cz/zpravy-a-stanoviska/quo-vadis/39-o-soudcovske-etice.html>
 37. LÉKO, Kristián. Politická aktivita soudců je ošemetná. *Česká pozice* [online]. MAFRA, publikováno 8. 2. 2018 [cit. 17. 1. 2019]. ISSN 1213-1385. Dostupné z: http://ceskapozice.lidovky.cz/politicka-aktivita-soudcu-je-osemetna-dxv-/tema.aspx?c=A180128_133704_pozice-tema_lube
 38. MORÁVEK, Jakub. Model práva – vztah práva a morálky. *Bulletin advokacie* [online]. Česká advokátní komora, publikováno 22. 3. 2013 [cit. 13. 12. 2018]. ISSN 1805-8280. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/model-prava-vztah-prava-a-moralky-vitezna-prace-kategorie-talent-roku-souteze-pravnik-roku-2012?browser=mobi>
 39. SOBEK, Tomáš. O povaze morálních důvodů. *Filosofie dnes* [online]. 2012, roč. 4, č. 2, s. 5-18 [cit. 5. 1. 2019]. ISSN 1804-0969. Dostupné z: <https://filosofiednes.ff.uhk.cz/index.php/hen/article/view/126/117#page=3>
 40. SOKOL, Jan. K etickému kodexu. In: O soudcovské etice - sborník z přednášek a seminářů. *Soudcovská unie* [online]. Soudcovská unie ČR, © 2011 [cit. 19. 1. 2019]. Dostupné z: <http://www.soudci.cz/zpravy-a-stanoviska/quo-vadis/39-o-soudcovske-etice.html>

41. ŠTEFAN, Václav. Vznik Nejvyšší rady soudnictví by mohl vést k zakonzervování justice, myslí si ministr. Unie to odmítá. rozhlas [online]. Český rozhlas, publikováno 21. 10. 2018 [cit. 19. 12. 2018]. ISSN 2336-4114. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/nejvyssi-rada-soudnictvi-jan-knezinek_1810211918_pj
42. TOMOSZEK, Maxim. Profesionální etika advokáta. *Auditor*. 2012, roč. XIX, č. 9., s. 28. ISSN 1210-9096.
43. VEJVODOVÁ, Alžběta. Etické poklesky soudců hýbou právním světem. *iHNed.cz* [online]. Economia, a.s., © 1996-2019, publikováno 2. 8. 2017 [cit. 28. 12. 2018]. ISSN 1213-7693. Dostupné z: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=17672>
44. VYKLICKÝ, Jan. Etika právního stavu. *Bulletin advokacie* [online]. Česká advokátní komora, publikováno 13. 10. 2017 [cit. 10. 12. 2018]. ISSN 1805-8280. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/etika-pravnickeho-stavu?browser=mobi>
45. ZEMANOVÁ, Daniela. Otázky, které si (ne)klademe o proměnách odpovědnosti soudce v dnešní společnosti. *Právní prostor* [online]. ATLAS consulting spol. s r.o., publikováno 28. 5. 2018 [cit. 10. 12. 2018]. ISSN 2336-4114. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ustavni-pravo/k-otazky-ktere-si-ne-klademe-o-promenach-odpovednosti-soudce-v-dnesni-spolecnosti>

Judikatura

46. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 8. 11. 2016, sp. zn. II ÚS 2490/15. *Ústavní soud* [online]. Ústavní soud, © 2015 [cit. 23. 11. 2018]. Dostupné z: https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezky/2016/II_US_2490_15.pdf
47. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 30. 10. 2014, sp. zn. III ÚS 3844/13. *Ústavní soud* [online]. Ústavní soud, © 2015 [cit. 23. 11. 2018]. Dostupné z: https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezky/III_US_3844_13_an.pdf
48. Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 24. 5. 2017, sp. zn. 16 Kss 1/2017. *Nejvyšší správní soud* [online]. Nejvyšší správní soud, © 2003-2018 [cit. 23. 11. 2018]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2017/000116Kss_1700183_20170622095050_prevedeno.pdf

49. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 29. 9. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 33/09. *Ústavní soud* [online]. Ústavní soud, © 2015 [cit. 5. 12. 2018]. Dostupné z: <http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=pl-33-09>
50. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 11. 4. 2017, sp. zn. IV. ÚS 2609/16. *Ústavní soud* [online]. Ústavní soud, © 2015 [cit. 4. 9. 2018]. Dostupné z: https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezky/2017/IV._US_2609_16_an.pdf
51. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 5. 9. 2016, sp. zn. I. ÚS 2617/15. *Ústavní soud* [online]. Ústavní soud, © 2015 [cit. 2. 9. 2018]. Dostupné z: https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/I._US_2617_15_an.pdf

Internetové zdroje

52. Centrum pro klinické právní vzdělávání. *Právnická fakulta UP* [online]. Univerzita Palackého v Olomouci, © 2019 [cit. 29. 12. 2018]. Dostupné z: <https://www.pf.upol.cz/katedry-a-centra/centra/centrum-pro-klinicke-pravni-vzdelavani/>
53. Committees. *Canadian Judicial Council* [online]. Canadian Judicial Council, © 2019 [cit. 2. 2. 2019]. Dostupné z: https://www.cjc-ccm.gc.ca/english/about_en.asp?selMenu=about_committees_en.asp
54. *Ethical Principles for Judges* [online]. Canadian Judicial Council, 2004 [cit. 2. 2. 2019]. ISBN 0-662-38118-1. Dostupné z: https://www.cjc-ccm.gc.ca/cmslib/general/news_pub_judicialconduct_Principles_en.pdf
55. DERKA, Ladislav. Etické meze působení soudce na sociálních sítích. *Soudcovská unie* [online]. Soudcovská unie ČR, © 2011, [cit. 14. 10. 2018]. Dostupné z: <http://www.soudci.cz/zpravy-a-stanoviska/pohledy-a-nazory/843-eticke-meze-pusobeni-soudce-na-socialnich-sitich.html>
56. Etické zásady chování soudce. *Etický kodex* [online]. Etický kodex, publikováno 14. 4. 2011 [cit. 9. 10. 2018]. Dostupné z: <http://www.eticky-kodex.cz/eticke-zasady-chovani-soudce/>
57. Guide to Judicial Conduct. *Courts and Tribunals Judiciary* [online]. Courts and Tribunals Judiciary, © 2019 [cit. 12. 1. 2019]. Dostupné z: <https://www.judiciary.uk/wp-content/uploads/2016/07/judicial-conduct-v2018-final-2.pdf>
58. HRDLIČKOVÁ, Ivana. Etika v justici. Potřebujeme Etický kodex? *JUDr. Ivana Hrdličková* [online], [cit. 13. 1. 2019]. Dostupné z:

- <http://www.hrdlickova.com/files/2008-etika-v-justici-potrebujeme-eticky-kodex.pdf>
59. Krásní noví soudci. *Česká advokátní komora* [online]. Česká advokátní komora, © 2018 [cit. 3. 1. 2019]. Dostupné z: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=7824>
60. MALECKÝ, Robert. Nový soudce by měl mít hlavně zdravý rozum, morální kredit a být pracovitý. *Česká justice* [online]. Media Network s.r.o., © 2018, publikováno 20. 9. 2014 [cit. 11. 1. 2019]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2014/09/daniela-zemanova-novy-soudce-by-mel-mit-hlavne-zdravy-rozum-moralni-kredit-a-byt-pracovity/>
61. PASEKOVÁ, Eva. Soudci dostali manuál, jak se chovat na internetu. Nemají „lajkovat“ politiku nebo uzavírat podezřelá přátelství. *Česká justice* [online]. Media Network s.r.o., publikováno 22. 6. 2017 [cit. 14. 12. 2018]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2017/06/soudci-dostali-manual-jak-se-chovat-na-internetu-nemaji-lajkovat-politiku-nebo-uzavirat-podezrela-pratelstvi/>
62. Profesní etika právníků v praxi. Poznámky z meziprofesionálního diskusního fóra. *Masarykova univerzita: Právnická fakulta* [online]. Právnická fakulta Masarykovy univerzity, © 2010 [cit. 16. 1. 2019]. Dostupné z: http://partnerstvi.law.muni.cz/20140325-Poznamky_k_profesni_etice.pdf
63. ŚLIWA, Joanna. Report on the Legal Education in Poland. *PILnet* [online]. © 2019 PILnet™ [cit. 11. 3. 2019]. Dostupné z: http://www.pilnet.org/component/docman/doc_download/45-legal-education-in-poland-building-institutional-will-for.html
64. SOBEK, Tomáš. Nichts anderes als das ethische Minimum. *Teorie práva* [online]. Teorie práva – blog o teorii práva, filosofii práva a věcech souvisejících, publikováno 22. 6. 2009 [cit. 15. 12. 2019]. Dostupné z: <http://teorieprava.blogspot.com/2009/06/viktor-knapp-se-ve-sve-teorii-prava.html>
65. Soudy a soudci: Postih jednání soudce ve výkonu funkce. In: *Sbírka rozhodnutí Nejvyššího správního soudu*. 2014, roč. XII, vol. 3. Dostupné z: <http://sbirka.nssoud.cz/cz/soudy-a-soudci-postih-jednani-soudce-ve-vykonu-funkce.p2973.html>
66. ŠIKEL, Lukáš. O prohřešcích právníků by se měla vést odborná debata. *Právní rádce* [online]. Economia, a.s., publikováno 19. 2. 2018 [cit. 21. 2. 2019]. Dostupné z: <https://pravniradce.ihned.cz/c1-66053400-o-prohrescich-pravniku-by-se-mela-vest-vetsi-odborna-debata>

67. ŠIMÁČKOVÁ, Kateřina. Jak vybírat ty správné soudce? *JUDr. Kateřina Šimáčková, Ph.D.* [online]. JUDr. Kateřina Šimáčková, Ph.D., © 2019 [cit. 1. 3. 2019]. Dostupné z: http://www.simackova.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=22&Itemid=34
68. ŠTIČKA, Michal. Aplikace etických postupů v soudním systému ČR. *Transparency International* [online]. Transparency International, © 2011, [cit. 2. 12. 2018]. Dostupné z http://transint.xred.cz/doc/evs_justice.pdf
69. The Impact of Online Social Networking on the Legal Profession and Practice. An initiative of the Legal Projects Team. International Bar Association [online]. International Bar Association, © 2006-2016 [cit. 14. 2. 2019]. Dostupné z: https://www.ibanet.org/Committees/Divisions/Legal_Practice/Impact_of_OSN_on_LegalPractice/Impact_of_OSN_Home.aspx
70. Zásady etického chování právníků. *Jednota českých právníků* [online]. Jednota českých právníků, © 2019, [cit. 1. 3. 2019]. Dostupné z: www.jednotaceskychpravniku.cz/images/pdf/ZasadyEtickehoChovaniPravniku.pdf
71. Zpráva o plnění doporučení České republiky. Prevence korupce ve vztahu ke členům Parlamentu, soudcům a státním zástupcům. *GRECO Secretariat* [online]. 2018 [cit. 1. 3. 2019]. Dostupné z: https://www.justice.cz/documents/12681/1849546/23_2019-OSZ-KOR_1_Priloha_1_GRECO_zprava_o_plneni_doporuceni_ctvrte_kolo_final.pdf/952d3e77-417f-427f-83fa-4c29ed9d23b3

Právní předpisy

Zákony

72. Usnesení č. 2/1993 předsednictva ČNR o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku ČR
73. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
74. Zákon č. 82/1998 Sb., zákon o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)
75. Zákon č. 4/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů

-
76. Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích)
 77. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
 78. Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

Příloha A Seznam oslovených soudů

Ústavní soud ČR	Okresní soud v Hradci Králové
Nejvyšší soud ČR	Okresní soud v Chebu
Nejvyšší správní soud ČR	Okresní soud v Chomutově
Vrchní soud v Praze	Okresní soud v Chrudimi
Vrchní soud v Olomouci	Okresní soud v Jablonci nad Nisou
Krajský soud v Brně	Okresní soud v Jeseníku
Krajský soud v Českých Budějovicích	Okresní soud v Jičíně
Krajský soud v Hradci Králové	Okresní soud v Jihlavě
Krajský soud v Ostravě	Okresní soud v Jindřichově Hradci
Krajský soud v Plzni	Okresní soud v Karlových Varech
Krajský soud v Praze	Okresní soud v Karvině
Krajský soud v Ústí nad Labem	Okresní soud v Kladně
Městský soud v Brně	Okresní soud v Klatovech
Městský soud v Praze	Okresní soud v Kolíně
Obvodní soud pro Prahu 1	Okresní soud v Kroměříži
Obvodní soud pro Prahu 2	Okresní soud v Kutné Hoře
Obvodní soud pro Prahu 3	Okresní soud v Liberci
Obvodní soud pro Prahu 4	Okresní soud v Litoměřicích
Obvodní soud pro Prahu 5	Okresní soud v Lounech
Obvodní soud pro Prahu 6	Okresní soud v Mělníku
Obvodní soud pro Prahu 7	Okresní soud v Mladé Boleslavi
Obvodní soud pro Prahu 8	Okresní soud v Mostě
Obvodní soud pro Prahu 9	Okresní soud v Náchodě
Obvodní soud pro Prahu 10	Okresní soud v Novém Jičíně
Okresní soud v Benešově	Okresní soud v Nymburce
Okresní soud v Berouně	Okresní soud v Olomouci
Okresní soud v Blansku	Okresní soud v Opavě
Okresní soud Brno-venkov	Okresní soud v Ostravě
Okresní soud v Bruntále	Okresní soud v Pardubicích
Okresní soud v Břeclavi	Okresní soud v Pelhřimově
Okresní soud v České Lípě	Okresní soud v Písku
Okresní soud v Českých Budějovicích	Okresní soud Plzeň-jih
Okresní soud v Českém Krumlově	Okresní soud Plzeň-sever
Okresní soud v Děčíně	Okresní soud Praha-východ
Okresní soud v Domažlicích	Okresní soud Praha-západ
Okresní soud ve Frýdku-Místku	Okresní soud v Prachaticích
Okresní soud v Havlíčkově Brodě	Okresní soud v Prostějově
Okresní soud v Hodoníně	Okresní soud v Přerově

Okresní soud v Příbrami
Okresní soud v Rakovníku
Okresní soud v Rokycanech
Okresní soud v Rychnově nad Kněžnou
Okresní soud v Semilech
Okresní soud v Sokolově
Okresní soud ve Strakonících
Okresní soud ve Svitavách
Okresní soud v Šumperku
Okresní soud v Táboře
Okresní soud v Tachově
Okresní soud v Teplicích
Okresní soud v Trutnově
Okresní soud v Třebíči
Okresní soud v Uherském Hradišti
Okresní soud v Ústí nad Labem
Okresní soud v Ústí nad Orlicí
Okresní soud ve Vsetíně
Okresní soud ve Vyškově
Okresní soud ve Zlíně
Okresní soud ve Znojmě
Okresní soud ve Žďáru nad Sázavou

Příloha B Dotazník zaslaný respondentům

Vážená respondentko, vážený respondente,

dostal se Vám do rukou dotazník, který je podkladem pro praktickou část diplomové práce Mgr. Kláry Holáskové s názvem *Profesní etika soudců a sociální sítě*, která vzniká v rámci studia oboru Právo a právní věda na Právnické fakultě Masarykovy univerzity pod vedením JUDr. Martina Haply, Ph.D. Cílem této práce je analyzovat to, jakým způsobem se může soudce prezentovat v rámci sociálních sítí a jaké aktivity na nich jsou v souladu s etickými pravidly stanovenými pro výkon soudcovské funkce.

Zdvořile Vás žádám o vyplnění níže uvedených otázek, díky čemuž budu moci realizovat své empirické šetření. Prosím o zodpovězení otázek alespoň v rovině ANO/NE, případné zdůvodnění či konkretizace je fakultativní částí s ohledem na Vaše časové možnosti. Dotazníkové šetření je prováděno anonymně a bude sloužit pouze pro mé studijní účely tak, jak byly tyto specifikovány výše.

Pokud byste měli zájem o výsledky tohoto šetření, ráda se s Vámi o ně podělím, budete-li mě kontaktovat na mailové adrese: klara.holaskova@seznam.cz.

Předem Vám děkuji za ochotu i za Váš čas,
s pozdravem a přáním hezkého dne

Mgr. Klára Holásková

Instrukce: volbu své zamýšlené odpovědi prosím provedte připsáním znaku „X“ do příslušného sloupce. V případě slovní odpovědi vepište svou odpověď do posledního sloupce s názvem „Zdůvodnění, konkretizace“.

Část A – informace o respondentovi

Pohlaví	Muž	Žena	
Věková kategorie	20-35	36-50	51 a více
Profesní zařazení	Justiční čekatel	Asistent soudce	Soudce

Část B – vztah respondenta k sociálním sítím

	Ano	Ne	Zdůvodnění, konkretizace
1. Máte zřízený účet na jakékoli sociální síti (např. facebook, twitter, provozování blogu,...), nebo zúčastňujete se internetových diskusí (pro odpověď <i>Ano</i> stačí pouze jedno z toho)? Do <i>zdůvodnění</i> můžete uvést počet sociálních sítí, na nichž máte zřízený profil, jakož i jejich jmenný výčet.			
1.1. Pokud jste odpověděli ano, řadíte se k aktivním uživatelům píšícím statusy, komentáře a sdílejícím informace?			
1.2. Pokud jste odpověděli ano, pracujete se sociálními sítěmi pravidelně (v četnosti alespoň 1x týdně)?			
2. Pokud máte zřízený profil na sociální síti, máte ho veřejně přístupný bez ochrany soukromí (pokud účet na sociální síti nemáte, představte si prosím, že byste jej zřízený měli)?			
3. Domníváte se, že soudce může mít zřízen účet na sociální síti, popř. může se vyjadřovat v internetových diskusích a zároveň takovým jednáním neohrozit profesní etiku soudce?			
4. Převažují podle Vás výhody pro justici obecně (nikoli pro soukromé účely konkrétního soudce), když bude určitý soudce veřejně působit na sociální síti, popřípadě zúčastňovat se internetových diskusí?			
5. Máte za to, že je nutné školit soudce a další			

pracovníky soudu v oblasti jejich působení na sociálních sítích?			
6. Souhlasíte s názorem, že veřejnými projevy soudce může být ohrožována důstojnost soudcovské funkce, a to i v případě, kdy soudce jedná pod svým jménem a příjmením, bez dodatku, že jde o soudce?			
7. Představte si prosím situaci vylíčenou v předchozí otázce s úpravou toho, že by soudce vystupoval na sociální síti nikoli pod svým jménem, nýbrž pod pseudonymem. Může být takovým jednáním soudce ohrožována důstojnost soudcovské funkce?			

Část C – profesní etika soudců	Ano	Ne	Zdůvodnění, konkretizace
1. Spatřujete vy sami důležitost ve vzdělávání v oblasti profesní etiky?			
2. Myslíte si, že je věnován dostatečný prostor oblasti profesní etiky soudců, a to ať už v rámci právnického studia či dalšího postgraduálního vzdělávání?			
3. Měly by být předměty zaměřené na toto téma součástí povinných osnov na právnických fakultách?			
4. Myslíte si, že je třeba, aby byly etické principy a standardy právně zakotveny?			
5. Posuzujete jako správný krok vydání <i>Etických mezi působení soudce na sociálních sítí</i> Soudcovskou unií?			
6. Ocitli jste se při výkonu soudcovské praxe v situaci, kdy by Vám etická pravidla byla nápomocna?			
7. Domníváte se, že by měla být zřízena Nejvyšší rada soudnictví, která by byla kompetentní mimo jiné k výběru soudců, čímž by se mohlo eliminovat možné selhání soudců?			

Zadání diplomové práce